

Jean
Cayrol

Adevărurile Catherinei

Editura Eminescu

Jean Cayrol

Adevărurile Catherinei

Coperta colecției : Val Munteanu
Ilustrația copertei : Florin Ionescu

1979

București, Piața Scintei 1

Jean
Cayrol

Adevărurile Catherinei

În românește de
Elis Bușneag

Editura Eminescu

JEAN CAYROL
LE DÉMÉNAGEMENT

© Éditions du Seuil, 1956

lui Paul Flamand

*Viața-i cu dezordinea
Moartea cu ordinea*

*Ce-ai făcut cu iubirea
Printre atâtea bagaje ?*

*Și zilei ce i-ai lăsat
Noaptea mea fără de vîrstă ?*

*O, vino copile, revină
Cu bocceluța în mînă*

PRIMA PARTE

— AI ÎMPACHETAT TOTUL, CATE ?

Becurile le luăm ?

— Sigur că da.

— Ai văzut c-ai uitat o perdea ?

— Este ruptă.

Pierre își înălță capul ; soția sa stătea pe un taburet și-și ștergea obrazii cu un prosop zdrențuit. Îi veni să rîdă, dar ochii nevestii-si deveniră de un verde sticlos. Semn rău !

— Te rog, Pierre, lasă-te de obiceiul ăsta de-a rîde din orice ; o să ne-aducă ghinion. Trebuie să plecăm de aici ca și cum ți-ar părea și ție rău. Încearcă puțin să fii mai emoționat.

— Ți-e frică de zei ?

Ea dădu din umeri. Scoase dintr-un buzunar al șorțului din material plastic, tivit cu pînză înflorată, un baton de ciocolată și începu să-l ronțăie.

— Vrei și tu ?

— Nu. Aș bea o apă mincrală sau un vin. Dumnezeu, ce praf ! Degeaba a măturat o familie întreagă vreme de treizeci de ani. Cîtă sudoare nevinovată, în numele curățeniei !

— Vezi cum ești, totdeauna...

Cate își sugea vîrful degetelor lipicioase.

— Du-te la bucătărie, a mai rămas ceva pe fundul unei sticle. Dealtfel, nici nu știu ce vin e.

Era ora trei după-amiază și apartamentul fusese în sfârșit golit. Zile de-a rîndul, Cate și Pierre, din ce în ce mai nervoși, triaseră, etichetaseră, împachetaseră. Lenjeria, odată scoasă din garderobă, își dublase importanța. Un negustor de vechituri, chemat de urgență, a cărat un uriaș pachet cu obiecte ieșite din uz, fiare vechi, lămpi, cutii. Pierre mai auzea încă vocea neliniștită a lui Cate : „Ai să vezi, o să ne pară rău pentru tot ce-am vîndut : călimara de ebonită va fi din nou la modă, sînt sigură“. Pe telal îl interesase îndeosebi o grămăjoară din țevi de plumb : restul îl cumpăraseră pe deasupra. „Duhnea a băutură, abia așteptam să plece.“ Dar Cate nu mai avea flaconul de deodorant, vîrît în cine știe ce geamantan ! Un miros stătut de vin impregnase pereții. Prînzul rece fusese servit pe un colț de masă. „Ne-ar trebui ceva cald.“ Dar muncitorii de la Serviciul mutări intraseră deja în casă, punînd stăpînire pe lăzi, pe mobile și Cate trebui să se sprijine de perete ca să nu leșine văzînd urmele țințelor pe parchet. Încercă să le șteargă cu batista, dar renunță repede. Vandalii îi invadaseră casa.

— Simți mirosul ?

— Da, tot mai persistă.

— De fapt, niciodată nu l-am putut desluși cu precizie.

Cate părea că degustă aerul pe care-l aspira : oare ce buchet avea ?

— Cred că e un amestec de praf, levănțică și cărți cu cotoare jerpelitate... Un miros de treizeci de ani.

Și, brusc, Cate izbucni în plîns. Emoția se împletea cu oboseala și enervarea. Plîngea de-adevăratalea.

— Pe cine jelești, draga mea ? Plecarea noastră, moartea prematură a mamei tale, copilăria dispărută pentru totdeauna în haosul mutării ?

Cate nu răspunse. Își simțea inima năpădită de tot felul de sentimente. Se străduise atîta să-și înăbușe tristețea, încît lacrimile erau ca o ușurare.

— Ei, haide, oprește-te odată.

— Am o presimțire.

— Alta acum ! exact ca maică-ta... Dar, în sfîșit, nu mai putem chema muncitorii să repună totul la loc. Prea tîrziu ; clădește-ți altă fericire !

— Vorbești de parcă n-ai fi fost niciodată fericit în casa asta.

Cate se ridică în picioare, își desfăcu șorțul încercînd să-l agațe la locul lui dintotdeauna. Dar cuierul nu mai exista și ea rămase cu brațul în aer, ținînd în mînă șorțul cu care nu știa ce să facă. Lacrimile îi curgeau șiroaie.

— Niciodată n-am să mă pot obișnui cu noul apartament. Dealtfel, nici nu l-am văzut bine ; m-am luat după tine... cu mania ta de a da răspunsul pe loc... aveam oricum dreptul să chibzuim.

Pierre, ușor dezorientat, își freca genunchii.

— Știi prea bine, Cate, că nu mai puteam rămîne în apartamentul ăsta ! Costa prea scump și proprietarul își vrea casa... Și apoi, au murit prea mulți în odăile astea ; și-au trăit traiul. Aici s-a sfîrșit taică-tău, adus de la birou cu mintea rătăcită. În camera din fund maică-ta, acum trei luni. Pe coridor a alunecat bunică-ta.

— Aș fi vrut să-l păstrăm neatins, măcar cîteva luni, așa cum era. Am fi rugat-o pe proprietăreasă să vină să deschidă ferestrele în zicle înșorite. Iată ce-ar fi trebuit să fac... E un sacrilegiu.

— Știi ce ? Du-te să te întinzi puțin. Ești istovită.

— Și unde-ai vrea să mă întind ? Pe salteaua asta murdară, ca o sărăntoacă ?

El tăcu. Cate își plimbă ochii umeziți peste pereții care mai păstrau urma tablourilor, găurile cuielor ruginite, crăpăturile fine.

— Habar n-ai tu ce fericită am fost între pereții acestor camere odihnitoare, atât de apărute de zgomotele din afară...

Pierre se apropie, îi luă brațul, mîna, trecîndu-și podul palmei peste obraz. Cate nu reacționează, și cum mîna ei rămase inertă chiar și cînd îi atinse buzele, Pierre îi dădu drumul.

— Privește ce minunată-i lumina de la fereastra asta !... uitasem, vreau să număr ramurile copacului din curte.

— Potolește-te, dragă ! Stai jos. Trebuie să plecăm.

— Să plecăm ?

— Doar n-o să rămînem aici. Odihnește-te mai întîi.

— Unde ?

— Jos, peste perdeaua ruptă.

— Nu. Așteaptă !

Și Cate se repezi spre ungherul cel mai întunecat al încăperii. Un zîmbet șters îi înflori pe buze. Îngenunche și trase cu putere de o șipcă ; scîndura cedă.

Pierre studia mișcările femeii, fragilă și robustă totodată, al cărei chip nu reflectase niciodată nici cea mai slabă înflăcărare. Era drăguță, urîtă ? Avea două feluri de priviri, total deosebite una de alta : ziua, o privire ștearsă și inexpressivă, iar seara una vioaie, strălucitoare și pătrunzătoare. Și părul, cum de nu-i era rușine să-l poarte așa, fără pic de mister ? Fusese oare tînără în toți acești treizeci de ani cîți avea ? Cum stătea acum, ciucită pe podea, își reluase aerul ei nesupus și îndărătnic. Cate. cea de după-amiaza, Cate cea de la asfințit !

— Vrei să te uiți ?

Dintr-o gaură prăfuită, scosese o minusculă cutie de carton legată cu o panglicuță decolorată, de un roșu închis.

— Ce-ai acolo ? Ludovici de aur ? Nu m-ar mira, cu niște părinți grijulii ca ai tăi.

— Ești un prost ! Pămînt.

— Pămînt ?

— Da, pămînt de la fosta noastră proprietate de la Sainte-Croix ; uite, resturi de plante... Și-o coală de hîrtie.

Citi cu glas tare :

„Jur pe cuvînt de onoare că pămîntul acesta este luat de la proprietatea de la Sainte-Croix. Camille a fost martoră cînd l-am adus.“

— Aveam doisprezece ani.

Cu burta întinsă pe parchet, Cate părea că admiră crăpăturile adînci. Brusc, exclamă :

— Dă-mi repede un ac, da, un ac, de care o fi.

— Ce naiba ai mai găsit ? Vreo fărîmă de unghie de-a bunicului tău ?

Ea-i arată două mărgelușe de un albastru strălucitor.

— Cînd eram de opt ani, aveam o colecție de mărgele de sticlă. Făcusem un colier din trei șiruri și-l trimiseseam în dar actriței Florelle ; o văzusem la cinematograf. Mi se părea atît de frumoasă !

— Nu mi-aș fi închipuit vreodată că tu ai putea admira pe cineva... Ei, ai terminat cu înduioșările ? Mai lasă și noilor locatari cîte ceva din țara minunilor tale. Haidem.

Dar Cate nu se dezlipea de parchet ; mîngîia scîndura albă, încă bine ceruită, cu vinișoare aurii. Iar Pierre era bucuros că o prinsese, în sfîrșit, pe nevastă-sa spunînd adevărul. I se întîmpla atît de rar. Cînd pescuiau pe malul mării avea aceeași față concentrată. Arunca din cinci în cinci minute undița strigînd : „Îmi pare rău, dar iar am un popă la capătul cîrligului“. Și scotea la suprafață, luînd ca martori pe toți gură-cască, un pește cenușiu cu aripioare

albe, a cărui burtă umflată ca un fruct conținea un viermișor viu.

— Anghel vroia să dea lustru cu piciorul, iar Rose cu mâinile. Una prefera ceara solidă, cealaltă ceara lichidă.

— Vai, ce pasionant ! Ei, ai terminat ?

— Dar îmi place atât de mult să vorbesc despre toate astea.

— Cate, draga mea, te rog, mai dă o raită prin apartament, și să plecăm. Ți voi oferi un coniac tare și te voi conduce în euforia sughițului până la hotel.

Pierre n-avu nici un succes. Cate stătea în continuare întinsă peste șipele de lemn. El se îndepărtă în vârful picioarelor și trânti ușa de la intrare. Tipătul lui Cate trezi un ciine din interiorul clădirii.

— M-ai speriat.

— Era fantoma care-și lua rămas bun de la noi.

— Prostule !

Cate se ridicase în sfârșit ; cerceta fosta sufragerie. Pe podea zăceau rotocoale mici din dopuri de plută, folosite ca proptețe sub picioarele mobilierului instabil. Luă câteva și le ținu îndelung în podul palmei. Reveria ei nu mai conținea. „N-am mai văzut-o niciodată astfel ; se simte minunat în trecut“, gîndea Pierre. Cate se aplecă din nou. Oare cînd va termina cu adunatul ? Doar nu erau pe malul mării. Mîinile îi erau blînde și ușoare, pentru prima oară. Se temea cumva să nu scape prada ? O etichetă zbură ușor, așternîndu-i-se la picioare ; o adusese curentul. Citi cu glas îndepărtat : „Doamna Irénée Symporien, Alea Oceanului, Royan“.

— Ce-ai în mîină ?

— O etichetă foarte veche. Bufetul a fost adus din vechea vilă de la Royan, aceea care avea o grădină cu pini americani năpădiți de cărăbuși. Ușile i se închideau ane-

voie și scîrțiau ; cred că rămăseseră firușoare de nisip în țîțini. Tu însă nu observi niciodată nimic...

— Mai erau și alte lucruri care scîrțiau în casa asta așa că, în concertul general... Apoi, pe un ton aspru, îngîină :

— Haidem odată, am stat destul.

Își reveni însă :

— Cate, lunatica mea, cineva te așteaptă să cobori pe pămînt.

Dar Cate tot nu sfîrșise cu amintirile-i mărunte ; nu vroia să plece decît după ce epuiza toate resursele memoriei.

— Casa aceasta nu va mai putea fi niciodată locuită ca înainte ; noi am fost cei mai buni locatari ai ei.

— Și de ce, mă rog ?

Cate înaintă spre Pierre și-l sărută ; chiar că-și pierduse controlul.

— Nu te mai recunosc deloc ; mutarea asta îți priește, scumpo.

Ea îi cuprinse brațul și-și sprijini capul pe umărul lui ; era istovită. Un deget îi mai sîngera încă ; îl bandajase cu batista : cuiul va păstra o picătură de sînge. Era într-adevăr o casă lăsată în seama lucrurilor ascunse, vătămătoare ; o casă care-și arăta colții, ca un trandafir sălbătic. Și totuși un soare puternic răzbătea prin ferestre ; iarna se strecura printre ultimele frunze. Pereții golași căpătaseră o nuanță cretoasă, aspră. Cu treniul pe umăr, Pierre se plimba dintr-o încăpere în alta, aruncîndu-și o ultimă privire. Apartamentul miroscă a supă de tăitei, cel puțin așa i se părea lui.

— Trebuie să plecăm.

— Lasă-mă să mai dau o raită prin camera mamei, o clipă doar... apoi voi fi a ta.

-- Vei fi a mea ?

Dar, iute, el adăugă :

— N-a mai rămas nimic prin odăi.

— Ia te uită, mosorelul ei de ață !

Înduioșată, Cate se aplecă și luă de jos micul cilindru din lemn.

— La ce bun, Cate !

Ea plîngea mîngîind mosorelul.

— Tot mai continui să te chinuiești ?

Și-i smulse brusc din mîini mosorelul prăfuit. Vru să-l arunce, dar unde ? Umbla furios prin apartament ținînd mosorelul în vîrfurile degetelor ca pe un obiect scîrbos. În cele din urmă, îl vîri în buzunar.

— E o relicvă, să știi. Era să-l uităm.

Cate dădea din cap ca și cum și-ar fi reproșat vreo împietate. Înaintă spre fereastra deschisă.

— Uite-l pe doctor, la fel ca înainte. Ai zice că vine la noi, nu se poate.

— Liniștește-te, dragă. O fi cineva bolnav.

— Vine la noi.

— Te rog, Cate, liniștește-te odată. Sînt trei luni de cînd maică-ta...

— Da, ai dreptate.

Soneria zbîrnîi scurt la ușa apartamentului. Urmă o clipă de uluire. Cine putea să sune așa ? Obişnuiții casei se anunțau cu mai puțină timiditate.

— Nu te duce.

— Ei, haide, dragă, fii rezonabilă. E cineva care nu știe... poate că noul locatar...

Dar soneria răsună din nou, de data asta, insistent. Cu siguranță, cineva nerăbdător aștepta pe palier.

— Ar trebui să știe că nu mai locuiește nimeni aici.

— N-o fi cumva vreun furnizor ?

Pierre izbucni în rîs, dar Cate îi făcu semn să tacă.

— Ți-amintești ? Comandasem o friptură de vacă, anul trecut, și nu ne-a mai fost adusă niciodată. Asta o fi.

Veșnicele glume ale lui Pierre. Cum de nu se putea transpune în starea de adîncă reculegere, pe care o cerea momentul ? Auzeau cum necunoscutul se ștergea pe picioare. Cate tuși și se îndreptă spre ușă. Un miros puternic de ipsos îi înțepa gîtlejul.

Privi în urmă înfricoșată : șovăia, se temea să nu dea drumul cine știe cărui personaj neobișnuit, sau vreunei fantome lucitoare care să pună stăpînire pe pereți și pe golul încăperilor.

Dar existau, oare, stafii burgheze pentru apartamentele cuviincioase ?

O femeie scundă, îmbrăcată în negru, cu părul strîns la spate, aștepta în prag. Părea nedumerită. De braț îi atîrna un paner negru în formă de gogoasă, așa cum vezi cîteodată la țărăncile venite la piață să-și vîndă ouăle fragile și transparente.

— Iertați-mă, domnule și doamnă... Aș vrea să vorbesc cu doamna Hélène.

— Dar nu mai este aici.

Ce siluetă delicată, cu mijlocul ușor încorsetat, cu rochia lărgindu-se spre poale ca un penaj lucios ! Cate căuta un nume sub chipul de culoarea castanei.

— Cu bătrîna doamnă Hélène.

— Cu mama ?

— Sînteți fiica dînsei, Catherine ?

— Da.

Musafira tăcu o clipă ; privi liniștită încăperile goale, zgîriate de mobilele și lăzile scoase.

— Obișnuiam să trag întotdeauna la dînsa.

Cate și-o reamintise, era fosta lor croitoreasă, care fugise de oraș și de iubirile-i nefericite, cu un copilăș învelit într-o pătură. De cîte ori această Angèle nu constituise un

exemplu pentru maică-sa, cînd vorbea despre nocivitatea vicîi ! Exemplu la îndemînă, fără replică, și pe care îl revocdea o dată pe an cînd mama păcătoasă venea să-și primească renta modestă. „Sigur că da, doamnă, așa voi face, voi cumpăra acțiuni.“ Cere sfaturi pentru plasarea unor sume extrem de mici și părinții se consultau seara, după cină, cu privire la „fructificarea agoniei“, cum spuneau ei. Angèle și fiul ei. Trecuseră prin viața familiei ca rătăcitorii aceia cărora li se acordă ospitalitate pentru că „binele se răsplătește“. Mai exista, desigur, clandestinitatea băiețelului, nașterea lui neașteptată, dar „nu din vina ei, cu educația pe care a primit-o, deși maicile ar fi trebuit să vegheze asupra micuței lor protejate“. Cate își auzea tatăl mormăind : „da, da, e o problemă... !“

— Bună ziua, Angèle !

Supusă, Angèle încercă să intre în casă. I se vedeau maxilarele delicate mișcîndu-se pe sub piele. Era desigur stăpînită de o mare emoție : o lungă pată roșietică îi brăzda obrazul, parcă gofrat de nenumăratele riduri. Ochii erau de un albastru atît de pătrunzător, încît cu greu le puteai rezista.

— Dacă-ai avea un mic colțisor pentru la noapte..

— Dar, dragă Angèle, cei de la serviciul mutări au ridicat totul.

Cate îl trase deoparte pe bărbatu-său și îi șopti :

— Spune-i ceva.

— Ai nevoie de bani ?

Angèle dădu din cap iritată. Avea sau nu obiceiul să tragă aici ? Cine erau străinii aceștia care o supuneau unei conversații la care nu putea participa cu nimic ? Cate pusese mîna pe umărul ei subțirel.

— Nu te vom lăsa. Vino mîine seară în noua noastră locuință. Uite și adresa : strada Pasteur nr. 13 ; ține bine mîinte Pasteur, 13. Vom avea grijă de dumneata.

Bătrina Angèle se dădu înapoi. Fără să mai scoată o vorbă, coborî scara cu pași grijulii. Cate oftă : emoția o dăduse gata.

Dezlipea încet o fișie de tapet.

— Ce faci acolo ?

Cu valizele în mână, Pierre se străduia să părăsească apartamentul din ce în ce mai coplesit de amintiri.

— Încerc să dau de vechiul tapet, acela care avea niște personaje într-o pădure.

— Uite ce e, m-am săturat.

— Nu-mi amintesc dacă erau bărbați sau femei.

În chiar acea clipă apărură o bucată de tapet albastru, pe care erau desenate niște arabescuri cu flori și fructe. Cu glasul posomorît și plictisit, Pierre rosti :

— Ei, ești mulțumită acum ? Nu era nici un personaj !

— Fir-ar să fie ! Dar îți jur că erau niște personaje cu tichii lunguiețe și cu ochii rotunzi ca bobul de linte.

— Bagă-ți din nou personajele în cap și haidem odată.

— Pierre, trebuie să-ți spun ceva foarte important, înainte de a ne despărți de locuința aceasta.

Cate ar fi vrut să se așeze, să cîștige un pic de răgaz, să se preocupe de vreo treabă oarecare la bucătărie ori pe scară. Să stea jos : era mai comod pentru o destăinuire cu miinile frămîntînd o batistă ținută pe genunchi. Dar iată că era obligată să rămînă în picioare, în propria-i casă, ca o vinovată, cu capul drept, cu ochii uscați și fără expresie, să vorbească în fața unor pereți goi, fără nimic care să-i atragă privirea, iar dacă-și ridica ochii nu vedea decît tavanul fisurat și traversat de un fir electric, negru și țeapăn. Nici o posibilitate să scape de această destăinuire. Îndoiala nu mai putea fi îngăduită, lucrurile prost înțelese sau prost auzite. Iar nevinovăția ei va ieși la iveală, îi va lumina chipul, și plecarea se va săvîrși, în sfîrșit, în tihnă.

— Asta-i bună ! Mai e vreo taină pe care încă nu mi-ai dezvăluit-o ?

— Dă-mi voie să vorbesc.

Pierre își lăsase valizele pe podea și se așezase pe una din ele, ca pe culoarul unui tren.

— Ridică-te, ceea ce vreau să-ți spun este grav.

Pierre se ridică bombănind și-și privi ceasul.

— Sper să nu dureze mult, nu ?

— Sărută-mă mai întâi.

Dar Pierre abia își desfăcu brațele și Cate se și desprinsese din acest început de îmbrățișare, ca totdeauna.

— Grăbește-te, trebuie să plecăm. Hotelul e departe... și cum nu vrei să luăm un taxi...

— Avem destul timp ; nimic nu ne reține aici, nimic nu ne cheamă dincolo. Mai bine rămâneam în această găoace.

Îi ceru o țigară, fără s-o intereseze calitatea tutunului. Pierre uitase să i-o aprindă. Scoase din nou bricheta din buzunar și apropie flăcăriuța de buzele ei tremurînde.

— Parcă n-ai avut niciodată o mamă ; nu te gîndești decît la tînc. Trăiești ca un pensionar.

Poate că nici nu mai avea poftă să vorbească, ci să fumeze, să uite încet, încet, amintirile lîncede ale trecutului, care se lăsau așteptate ; nu se grăbea să iasă la lumină în fața unui soț preocupat de ora și de seara ce aveau să încheie această zi fără chip. Fumul țigărilor se împreuna, formînd arabescuri de un albastru intens, înolăcîndu-se sau alungîndu-se deasupra capetelor lor, transformîndu-se brusc într-o masă compactă și cenușie.

— Acum e doar o încăpere bună pentru fumat sau pentru adăpostirea animalelor pe timp de furtună. Apar-tamentul acesta a devenit altul ; s-a înstrăinat.

— Să mergem, dacă nu mai vrei să vorbești. Mi-e frig.

Cu un gest nervos, Pierre strică leneșele rotocoale de fum. Se uita uluit la nevestă-sa, pierdută parcă în spatele unui ecran mișcător. „În fond ea n-a existat niciodată. Mama avea dreptate când zicea : fetița asta nu-mi spune nimic bun ; își petrece viața regretînd, cu toate că niciodată n-am auzit-o dorind. Iscodește-o înainte de-a o lua.“ Pierre însă nu adusese decît un bagaj ușor iar mîinile, deși goale, i se păreau fierbinți tinerei fete, care se învîrtea ca o prizonieră între tătucu și mămica. Nu înaintase decît cu un pas în momentul căsătoriei, dar părinții, rămași în urmă, supravegheau cu aceeași strășnicie ființele din preajmă-i.

Un miros plăcut, cu gust acrișor, se degaja din pereți, din cornișe. În fața lui Cate o fereastră posacă, acoperișul unei clădiri, o frîntură de cer întunecîndu-se încetul cu încetul ; mai la o parte, coroana bogată a unui copac cu ramuri negre, parcă înțepenite. Da, cel mai simplu era să închidă ușa în spatele unei iubiri răsuflată. Între pereții aceștia cu tapet desuet, pe cine mai putea ea interesa ? La ce bun să readucă în discuție mica ei fericire actuală ? O poveste de mult încheiată, cu personaje din care nu mai rămăsese nici măcar umbra, ca desenele de pe tapet, și la auzul căreia Pierre ar pufni în rîs : „o întîlnire scurtă, fără urmări, nu-i așa ? Bine zis, draga mea : ești o inocentă ; îți stă în fire să fii inocentă ; ai uitat chiar și ce s-a petrecut ; un sărut îl alungă pe celălalt. Cel al soțului tău a și început să te plictisească. Nu te arăta mai emoționată decît ești“.

— Pierre !

•

— Da.

— Apartamentul acesta, nu l-am urît chiar atît de mult cum îți declarăm în zilele mele negre.

— Știam ; nu era nevoie să mi-o spui.

— Am fost fericită aici.

— Te cred.

— Fericită chiar și înainte de apariția ta.

Pierre o asculta cu un surâs slab și resemnat : n-avea nici o poftă să abordeze un astfel de subiect. La ce bun ! Nimic nu-i mai putea răscoli existența trăită atît de stîngaci : o viață de pe acum măcinată de timp. E greu să dai curs unor sentimente care nu țin nici de suferință, nici de teamă. „Pierrot, nu te mai ascunde atît de prost ; ești mereu descoperit.“ Tinerețea îi fugise din suflet ca un pungaș ; nu-i mai rămăsese decît lumina slabă și înfrigurată a preocupărilor zilnice : bucuria somnului, rîsul batjocoritor al unei speranțe ce nu izbutea să tulbure oceanul interior calm și inert. Pasiunile nu mai făceau volute spumegînde în jurul vorbelor sau gîndurilor sale. Nu-și mai iubea nevasta, ceea ce era destul de grav. Se înfiora cînd, din întîmplare, trebuia să cedeze exigențelor unei tandreți ridicole și parțiale totodată. Lipsa de iubire este și ea o pasiune clandestină : te roade încet pe dinăuntru, nelăsîndu-ți nici o porțiță, folosindu-se chiar și de aparențele amabilității ; devine o ură respingătoare. Așadar, bine c-a fost fericită înainte de apariția mea !

— Îmi faci cumva o destăinuire ?

— Dacă vrei, și care trebuie să fie iertată după aceea.

— Știi prea bine că noi nu mai știm ce-i aia iertare.

Totuși înaintă spre nevastă-sa ; vroia să-i contemple ochii, privirea fericită, el care o cunoscuse mereu distantă, gata oricînd să verse lacrimi folositoare. Cate se îngălbeni brusc ; paloarea îi cuprinse obrazii, mîinile, trupul. Începu :

— Doream să stîrnesc afecțiune, așa cum stîrnești comploturi ; mă contemplam în cei din jur. Întîrziem în cea mai umilă existență, vagabondînd în tot ceea ce, totuși, era sau trebuia să fie brutal și fără iluzii. Iubeam fără să mă gîndesc la iubire.

Cate debitase aceste fraze în mare viteză ; respira ca după o cursă.

— Oprește-te : vorbești de parcă mi-ai scrie o scrisoare, și ce scrisoare !

Dar ea nu se asculta decît pe sine.

— Și dintre toate acestea, singura pe care o alegeam eram tot eu, o imagine care mă fascina.

Nimic nu-i mai putea stăvili debitul verbal : se înflăcăra, pierdea controlul cuvintelor, jongla cu sinceritatea.

— Dacă aveam nevoie de ceilalți pentru a putea trăi, n-o făceam după exemplul Sfintei Scripturi. Aveam nevoie de ei ca să mă uimesc pe mine însămi, ca să mă descopăr. Eu... și după aceea, nu mai știu... Iartă-mi introducerea. Cînd eram mică, îmi făcusem un portret despre propria-mi persoană și-l învățasem pe de rost. Iată frazele gata pregătite pe care le-am rememorat ; îți aparțin. Și acum urmează lucrul cel mai grav. După improvizație, adevărul.

Pierre începu să se neliniștească. Îi apucă brațul :

— Sînt sătul pînă peste cap de acest apartament-decor. Nu mai este al nostru. Și-a trăit traiul ca și portretul tău, oferit adineauri.

Pierre deschise ușa, dar Cate se pironi înaintea pragului ; să mai profite puțin de oboseală, de iritare, de această clipă bizară.

— Am iubit, înainte de apariția ta în camera asta ; acolo unde stai tu acum a mai stat cineva rezemat de pereți. Eram de șaptesprezece ani, iar el de douăzeci. Ne cunoscusem printr-un surîs. El n-avea în cap decît o idee, îți dai seama, nu ? M-a proptit în ușă cu genunchiul. Pașii mamei pe scări au pus capăt prologului dogoritor. A luat-o la goană și niciodată nu l-am mai revăzut. Uită-te atent la ușă. Vopseaua e scrijelată. Aici și-a sprijinit vîrful pan-

tofului. A fost primul bărbat care mi-a atins buzele. Am intrat în viață cu fierbințeala acestui sărut fugar. Eram datoră să ți-o spun.

— Puteai păstra pentru tine acest mărunțiș al dragostelor tale.

Pe scări se auziră pași. Pierre atinse cu podul palmei gura nevestei ; ea se miră, apoi zîmbi. Murmură :

— Încă mă mai iubești.

O fetiță se opri pe palier, dreaptă, cu un trup de pe acum zvelt, picioare solide și scurte. Aerul ei isteț, privirea migdalată ozonau atmosfera etajului, înviorînd lumina vag-albăstruie strecurată prin ferestruica de sus.

— Doamna Hélène este acasă ?

Fetița ținca în mînă un paner oval. Peste frunze de ferigă, ouă albe ca varul.

— Am venit s-o întreb dacă vrea să cumpere ouă proaspete. Au și ștampilă.

Urmă un zgomot ca un filfiit de aripi, apoi un cotcodăcit iritat. Pe umărul fetei se așezase un cocoșel de culoarea ruginii. Zbură de cîteva ori în jurul ei și ateriză pe podca începînd să ciugulească parchetul.

— Potolește-te, Coadă-nfoiată.

Fetița avea părul încolăcit în jurul capului, aidoma unui cuib. Părul îi strălucea ca un luminiș.

— Doamna Hélène a murit, drăguțo.

— A murit ? la fel ca Grattou ?

— Cine-i Grattou ?

— Pisica mea ; a trecut o mașină peste ea. Piuia ca o păsăruică. O făcea dinadins, ca să capete aripi și să zboare la cer.

— Eu sînt Catherine, fiica doamnei Hélène.

— Ah, nu-mi vine-a crede.

— De ce ?

— Îmi vorbea despre dumneavoastră ca despre o fetiță. Credeam că sînteți școlăriță ; îmi povestea și despre rochia de catifea vișinie.

Doamne, ce zi ! Nu te mai puteai încrede în tradiția mutărilor ; înainte treceai dintr-o locuință în alta cu minimum de incidente tehnice sau spirituale. Intrași fără să-ți pese ; alungai emoția, răvășirea.

— Cum te cheamă ?

— Esclarmonde.

— Mai spune o dată.

— Esclarmonde. E un nume ales de mine.

— Ei bine, Esclarmonde, să vii să ne vizitezi în noul nostru apartament, strada Pasteur 13, la etajul trei ; exact ca aici ; este un etaj potrivit. Voi cumpăra ouă de la tine, la fel ca și mama.

— O să aveți și scară la fel ca asta ?

— Altfel n-am putea urca pînă la etajul al treilea.

— Cu paliere ?

— Bineînțeles.

— Și cu covor cu bastonașe de aramă la fiecare treaptă ?

— De ce mă întrebi toate astea ?

Fetița șovăi. Din buzunarul șorțulețului dungat scoase o carte groasă, fără coperti.

— Citesc pe scări. Asta-i locul unde mă simt cel mai liniștită. Acasă nu-i cu puțință. Avem curtea de păsări pentru ouăle proaspete ; preparăm și ceaiuri ; plantele se usucă în camera mea. Mușetelul îmi dă dureri de cap, menta îmi provoacă sete.

— Vino poimîine scară. Îți făgăduiesc să-ți fac o comandă.

Dar fetița nu mai contenea cu enumerările, care-i făceau cu siguranță o mare plăcere.

— Preparăm și coji de portocale pentru prăjituri, și dafin pentru sosuri și cimbru și ciuperci uscate. Usturoiul îl cumpărăm din Provence. Eu fac săculețele cu cimbru și măghiran ; nu prea se caută. Uitasem de hașme și de ceapa-ciorească de sezon ; e greu să le înșirui pe toate.

Esclarmonde se îndepărtă vorbindu-și singură, ușor dezorientată, văzînd că nu este ascultată cu luare-aminte. După ce ieși, exclamă :

— Și odolean, în ghivece mici.

Luă cocoșelul în brațe și cu mare respect îl puse peste ouă.

— Coadă-nfoiată, culcă-ți copilașii.

Se instalează pe o rogojină, își sprijini spatele de zid și oftă :

— Acum am să citesc ; e timpul poveștilor. Mi-e frică să încep noul capitol ; situația e gravă. Cavalerul rătăcitor se află în pivniță ; se trăia în castele pe atunci. Știți cum arată un castel ? Auzea gemete. Doamne, de-ar ajunge la timp ! În casa dumneavoastră aveți pivniță ?

Cate se uita la Pierre care ridicase două valize și ofta ; cele două valize prețioase, acelea de care nu te desparti niciodată, nici măcar într-un cataclism : TEZAUURUL.

— N-ai uitat nimic ?

Cate se aplecă și apucă minerul unei valize.

— Te ajut și eu, sînt prea grele. Am putea lua fiecare cîte una.

— Lasă-mă pe mine, le pot căra și singur.

Clipă solemnă ! Ultima legătură avea să fie ruptă : cuplul pleca în larg. Se despărteau pe totdeauna de vechiul chei ospitalier.

— Mă despart de o fantomă uscată, uscată ca o păstaie.

Un miros amar impregnase pereții de pe palier. Cîte urme de degete pe zugrăveala aspră, zgrunțuroasă ! Doar

balustrada strălucea, lustruită de mîinile unei mame gri-julii, care așternea un șervețel ori de cîte ori se sprijinea de bara de lemn.

— Asta-i tot ce-mi spui, Pierre ?

El o fixă, surprins de întrebare. Ce altceva putea să-i mai spună ? Lăsă jos o valiză și-și duse un deget la buze. Gest misterios și neutru totodată.

Și Cate închise încetișor ușa, de parc-ar fi fost din cristal, de o mare fragilitate. Îi mîngîie lemnul, clanța lucitoare. Esclarmonde citea cu atenția încordată, respirînd greu. Cate îi șopti :

— Mititico, rămîi de pază.

Cu cartea lipită de piept, fetița părea că nu înțelege sensul frazei sibilnice și magice totodată.

— De ce ?

— Nu știi, ghicește. Povestea mea are și ea o urmare, înțelegi... Mai stai mult pe palier ?

— Încă zece pagini.

— Și pe urmă ?

— Cobor la primul ; vînd niște ouă. Cucoana zice că au gust de alune. O las să vorbească... De parcă alunele ar avea gust de ouă.

Esclarmonde se cufundă din nou în lectură, scoțînd un oftat prelung.

— Ce greu e să cobori o scară îndrăgită !

— Am fi putut lua și linoleul de la closet... Sîntem niște proști, dar ce proști !

Cate se lovise de o treaptă binecunoscută ei, o treaptă prost reparată cu o bucată de piatră. Faimoasa treaptă, criminala, din pricina căreia căzuse maică-sa... pînă în mormânt. „Fetișo, cînd cobori, fii atentă la treapa a douăsprezecea...” „Dar, tăticule, eu urc treptele din două în două...” „Îți interzic, auzi ? ; trebuie să pui piciorul pe

fiecare treaptă." Cate își înălță capul, însă îndrăgitele glasuri nu mai aveau chip omenesc. Murmură :

— E nedrept, oricum.

N-avu vreme să-și termine reproșurile : vecina de dedesubt îi aștepta.

— Nu vroiam să vă pierd. V-am auzit coborînd. Intrați o clipă. V-am pregătit niște fursecuri și ceva de băut.

Vîntul aducea zgomotul unui joagăr îndepărtat. Pierre lăasă jos valizele. Toți trei se afundară în micul apartament cu storiile trase ; mirosea a mortăciune, a piureu rece, a chiuvetă. Toate mirosurile se amestecau în vestibul, învăluind hainele gazdei. Cate își ridică gulerul paltonului. Își înălță ochii spre tavan, tavanul deasupra căruia mersese de atîtea ori ! Iată și pianul pe care-l auzea în fiecă seară cu valsurile lui demodate, și iată și robinetul atît de temut cu picurii lui sonori, și fereastra atît de greu de deschis și zgomotul ascuțit și nelămurit, care provenea de la broasca unui dulap încăpățînat. Toate zgomotele a căror cutezanță o iritau în fiecă seară.

— Vă este frig ?

Cîtă amabilitate la bătrîna femeie pe care răutatea o istovise, o domolise. Văzută de aproape, nu mai părea atît de misterioasă. Ajunsese o fărîmă de trup vlăguit cu un chip fără zbîrcituri, încadrat de cîteva șuvițe și fardat după moda veche : pudra roz-bombon de pe pomeți se scutura ca o pulbere fină peste gulerul alb al rochiei. O privire de animal hăituit în spatele ochelarilor prea mari.

— Te-am cunoscut cînd erai mică de tot, înaltă cît o gîgilice. Doamne, ce slăbuță și neastîmpărată erai ! Și pe urmă ai crescut. Ia spune-mi, de ce nu vroiai să-mi zici bună ziua pe scară ? Ți-era teamă de mine ? Într-o zi ți-am mîngîiat fruntea ; ai început să urli. Îmi plăcea ! N-am putut să ți-o iert niciodată. Și acum, iată, duci ca și mine bătrînețea în cîrcă.

Pierre supralicită :

— Aproape două surori, nu-i așa ?

Vecina nu înțelese ironia ; repetă satisfăcută :

— Ca două surori.

Buzele i se mișcau întruna : două frunze uscate în bătaia vîntului. Ochii abia mai luceau, înecați în apa care-i înconjura : ochi apoși.

Își ținea mîinile pe genunchi, în repaus.

— Și, mă rog, cine era tînărul acela care vă vizita adesea ? Avea o călcătură îngrozitoare. De cîte ori nu l-am blestemat ! Își ștergea picioarele de-mi tremura lustra. Trebuie să fi fost vreun țărănoi : mergea ca pe bolovani.

— Era un student luat în gazdă de mama.

— Nu, nu acela, celălalt, care urca scara împreună cu dumneata de parcă vă plimbați prin pădure. Zăboveați la fiecare palier. Suferea de inimă ?

Conversația căpătase un ton de ironie josnică. Cate se ridică de pe scaunul rece și tare pe care stătea.

— Acum vă spunem bun rămas.

— Gata ? Și eu care vroiam să aflu...

— Să aflați, ce ?

— Ceea ce mi-a scăpat. Știți, nu puteam afla totul ; nu sînt curioasă, dar îmi place viața, viața celorlalți.

Un zîmbet șiret înflori pe buzele lui Pierre care ridică valizele din vestibul. Oglinda ovală, fixată în perete, dădea fețelor o strălucire lăptoasă. Între timp, amabila gazdă se și apucase să-și adune prăjiturile într-o cutie de metal, plîngîndu-se că nu avuseseră succes.

— Nu sîntem prea răsfățați, de cînd cu patiseria din colț... Ați trecut cumva în jurul orei opt dimineața pe lîngă răsufătoarea de la subsolul patiseriei Ospățul Zeilor ? Doamne, ce miros !

Își vîrîse cutia într-un sertăraș și astupase sticlucă cu dopul de cristal.

— Știți, eu eram zîna casei. Cite lucruri n-am mai descursat, fără ca nimeni să știe ! Vă amintiți cînd ați sosit în zori de la nu mai știu ce reuniune ?

Și adăugă oftînd :

— Tîncerețea trebuie trăită, nu-i așa, domnule ?

Tăcere. Apoi continuă :

— Și acum, iată-vă măritată. Așa-i, omul trebuie să se căpătuiască. Nu v-am mai auzit cîntînd, dimineața... îmi plăcea să vă ascult. Era desfătarea mea, după micul dejun.

Și, brusc, murmură, cuprinsă de o neliniște :

— Cel puțin, sper că sînteți căsătorită ?

Pierre se înclină în fața ei, se scuză că pleacă atît de repede, dar, cu siguranță, se făcuse noapte și ei trebuiau să ajungă la hotel... Cei de la serviciul mutări aveau să sosească a doua zi în zori ; mă rog, trebuie să mai ținem seama și de penele de cauciuc, cafeluța, păhărelul de rom, mahmureala... Ce mai, nu-i deloc interesant să te muți în vremurile noastre, și cîte altele.

Cate se trezi cuprinsă de brațele cu mlădieri somptuoase ale bătrînei locatаре ce nu părea obișnuită cu gesturile afectuoase. De cînd îi murise bărbatul, simțămintele îi hibernaseră prea mult. Avusese, e adevărat, o cățelușă, dar aceasta era o simplă prinzătoare de șoareci, ocupată cu descoperirea găurilor, mereu agitată, o fire prea voluntară.

— La revedere, doamnă Catherine. Puteți să mă mai vizitați, dacă soțul vă îngăduie. Vom discuta despre frumoasele timpuri de altădată și despre tînrul acela de pe scări. Vedeți, avem taine comune. Femeile se înțeleg întotdeauna ; ne-am putea spune chiar și tot soiul de fleacuri. Amintirile încălzesc și ard cu flăcări înalte. Dar nu trebuie să le epuizezi pe toate odată. Iarna este uneori lungă și cînd ești bătrîn, nu-i așa ?

Cate se desprinsese din brațele uscate ale bătrinei intrigante ; i se părea că strânsese la piept un trunchi de copac.

Vecina se repezi brusc în cameră, întorcându-se cu o punguță de cafea ; desfăcu o sforică aurită și scoase un teanc de hîrtii împăturite cu grijă.

— Am primit și eu scrisori de dragoste, nu numai dumneata. Am fost iubită ca nimeni alta, așa cum dumneata n-o să fii niciodată. Știi cine sînt eu ? Am fost rivala lui Cléo de Mérode și pot s-o dovedesc. Am întors pe dos un Minister întreg, exact cum îți spun, în o mie nouă sute și ceva. Scrisori ? Am un dulap arhiplin și mai primesc încă. Nu sînt singură ; n-am fost niciodată singură. Singurătatea e bună pentru oameni ca dumneata, rătăcitori, nomazi, incapabili să stea pe loc... S-au scornit tot felul de minciuni despre mine. Toți locatarii se uniseră împotriva mea pentru că eram cea mai răsfățată. Își disputau chiar onoarea de a mă detesta. Am intrat în Istoric, să știi. Cînd aveau loc petreceri în casa mea, servitorii țineau candelabrele pe scară, ca să lumineze invitații... Puteți pleca. Nu schimbați nimic, nu luați nimic.

Se aplecase peste balustrada de lemn a scării, zbiera, gesticula :

— Draga mea, plecarea voastră n-o să schimbe cu nimic rînduiala lucrurilor și toți care vor mai pleca n-or să schimbe de asemenea nimic. Degeaba sînt părăsită, tot eu am să am mai multă lume în jur, iar dumneata și soțul dumitale veți fi și mai singuri decît mine. Nu mai e nimic de făcut. Vă amăgiți că plecați, dar sufletul tot aici vă rămîne ; ar fi prea simplu, înțelegeți, mult prea simplu.

Cate și Pierre coborîseră treptele în goană, fără să mai scoată o vorbă. Nu-și mai luaseră rămas bun nici de la portăreasă, urmăriți de vocea nazală, care se răspîndea în imobil, se strecura în stradă... Să plece, să se îndepărteze

de accastă Parcă a locuinței care își etala viața nesăbuită, amenințându-i cu degetul.

Lumina crudă a zilei îi orbi.

— Casa asta nu ne mai vrea.

Cate pășea anevoios în urma bărbatului său care, în ciuda valizelor, mergea destul de repede ; înainta cu fruntea sus, sorbind aerul ozonat cu miros de ierburi arse. „E pentru prima oară când îl văd pe Pierre mergînd în fața mea. Pînă acum eram mereu alături și niciodată nu l-am privit cu atenție. Cită siguranță în mers ! Dacă l-ar atinge cîeva, ar bombăni.“

— Mergi mai încet, te rog.

Fără să se întoarcă, el încetini pasul. Ziua trecea grăbită peste Paris.

O licărire portocalie aluneca încetul cu încetul spre orizont, și pîlcuri de nori se-ngerămădeau împrejurul acestui focar luminos. Trecură pe lîngă un scuar însuflețit de joaca unor copii. Strigăte, exclamații, bătăi. Prin apropiere era cu siguranță o școală. Goneau în grupuri ; cîte un plîns îi potolea. Pierre și Cate merseră de-a lungul unui gard. O fetiță alergă înspre ei, cu obrajii rumeni, cu părul vîlvoi. Pieptul delicat sălta sacadat pe sub șortulețul albastru.

— Vreți să cumpărați niște timbre pentru săraci ?

Pierre și Cate își continuară drumul posaci.

— Dumneavoastră, care sînteți turiști, n-ați vrea să-mi cumpărați niște timbre ?

Ștregarii, agățați ca niște ciorchini pe scîndurile gardului, priveau cu ochii înecați în rîs. Fata se opri brusc, dădu din umeri și se întoarse spre colegi.

— Nu ți-a mers, nu ți-a mers !

Ea își virise carnețelul mototolit în buzunarul șortului și le striga disprețuitoare :

— Timbrele erau de anul trecut.

Ajunse în scuar, teritoriul ei, și larma se întee. Toți o înconjurau cu hohote de rîs, iar ea își dădea ifose privindu-i de sus. O mamă apăru și, brusc, în tăcerea lăsată se auzi un hohot de plîns. Păsările făceau rotocoale în jurul unui copac, ciorovăindu-se și ele.

Cate abia mai răsufla ; încetini pasul. Pierre înainta cu gîndul aiurea.

— Ei, Pierre ?

Devenise calină ; s-ar fi înduioșat pentru un fleac.

— Doamne, ce zi o să fie mîine ! Mă lași pe mine să mă ocup. Știu cu precizie locul fiecărei mobile. Pe tine te-aș ruga doar să-mi aprinzi focul în sobă. Să existe ceva viu care să ne primească, nu-i așa ?

Cate își studia soțul cu o anume neliniște. Căpătase de pe acum un aer bătrînesc : fața trasă, mîinile prea palide, cu degete scurte și deformate, și, ca întotdeauna, lobul urechilor murdar. De cîte ori nu luase ea un șervet muiat în apă de colonie curățîndu-i urechile mici, tratîndu-l ca pe un copilăș, cerîndu-i să nu se miște, să nu bombăne, pentru că lucrul acesta îi dădea un aspect neglijent, căci o piele murdară...

— Tot nu ți-a ieșit din cap individul acela de pe scări ?

Asta le mai lipsea acum, silueta aceea tremurătoare între ei, umbra aceea grăbită, rușinată : halal subiect de discuție !

— Știi bine, Pierre, că nu l-am mai revăzut de atunci. Cum să-l fi recunoscut pe stradă ? Pe întuneric toate buzele se aseamănă. Nu cumva ești gelos pe un sărut care mi-a fost furat ?

— Dar și bătrîna de la mezanin ți-a vorbit despre el. Cred că v-a surprins împreună.

— Dimpotrivă, eu sînt surprinsă de vorbele ei. E o nebună ; tot ea a răspîndit în întreg blocul că auzeam voci ca Ioana d'Arc.

- A pomenit de asemenea și despre un student...
- Îl știi doar, Sylvain.
- Sylvain ? Care Sylvain ?
- Ah ! Nu ți-am spus că pe Julien îl mai chema și Sylvain ?
- Nu.
- Ascultă, te rog, nu confunda lucrurile.
- Ba tu le confunzi. Mi-ai povestit despre Julien, dar niciodată despre Sylvain.
- Poate că ai dreptate... Îmi cer scuze. Vezi, mă zăpăcești și sînt atît de obosită ! Bietul Sylvain, face din nou boacăne. Nici prin cap nu i-ar fi trecut că într-o zi va deveni subiect de ceartă între noi, Sylvain, cel atît de miop încît, într-o zi, a luat-o pe mama drept slujnica...
- Și pe tine, nu te-a luat niciodată drept alta ?
- Pierre, te rog. Tocmai pe stradă ți-ai găsit să-mi vorbești astfel ?

Lumina abia se mai deslușea deasupra acoperișurilor. Noaptea cobora cu mirosul ei discret de fum și piele udă. La o depărtare de cîțiva metri, vuietul surd al mașinilor. Cate se împiedică de un trup chircit. Se aplecă. Dispăruse mica ei tihnă, bine cocoloșită, din vechiul apartament ! Nu-i mai rămînea decît să preia, încetul cu încetul, locul părinților ei ; moartea își făcea perfect meseria. Locul rămăsese călduț. Ce rost ar fi avut mînia, pasiunile nesăbuite, temerile străine de cadrul acela, cînd zilele și nopțile se desfășurau conservate între pereți, alintate de amintiri, cu saltelele umplute cu paie, plafoniera lăptoasă, ca un ou uriaș atîrnînd de tavan, fotoliile roase de fese cunoscute, fotografiile întoarse pe-o față și pe alta precum cărțile de joc în zilele ploioase și dulapurile pline cu revista *La Petite Illustration*. „Nu-i așa, Pierre, că sîntem fericiți aici ? Părinții mei s-au sacrificat ca să ne facă plăcut acest colțisor. Viețile noastre n-or să îmbătrînească

odată cu moda și cataloagele ei. Vom respecta ceea ce a fost totdeauna respectat ; nu vom stima decât ceea ce merită să fie stimat. Trăiești în mijlocul unei familii adevărate, cu principii solide. Avem religia noastră ; nu trebuie să-l căutăm aiurea pe Dumnezeu ; el este aici lângă noi. Eu nu cer nimic nimănui." Vîntul începea să înțepe.

— Poate nu este moartă.

Pierre lăsă cu grijă cele două valize și se aplecă spre mormanul de veșminte mirosind a piele de capră.

Brusc, forma se ridică, întîi pe coate apoi pe genunchi. Avea o privire imploratoare.

— Te simți mai bine, drăguț ?

Doi ochi rătăciți o fixară pe Cate.

— Nu, nu este cu putință să fi plecat, nu-i așa, nu este cu putință ?

Un geamăt surd. Apoi trupul căzu din nou pe pavaș, istovit parcă de suferință.

— Stai liniștită. Pierre, scoate, te rog, o batistă dintr-o valiză. A mea este prea fină.

— Nu pot să le deschid, știi tu de ce.

— De ce ? A, da, ai dreptate. Hai să plecăm, Pierre, m-a cuprins un fel de neliniște.

Dar după asemenea spectacol, parcă mai poți fi liniștit ? „Amintește-ți de sora ta Camille..." „Ce ? Camille ?"

— Pierre, seamănă cu sora mea Camille. E îngrozitor.

Pierre se aplecă spre chipul încremenit, și-l răsturnă ca pe o piatră.

— Nu e ea ; delirezi.

„Camille, hei, Camille !" „Eu sînt, Camille, am reapărut chiar și în acest trup care te scîrbește." „Nu-i adevărat, nu mă scîrbește." „Ba te scîrbește. Privește-ți piciorul care zvîcnește de parc-ar vrea să mă strivească." „Nu, dă-mi pace, Camille ; n-ai dreptul să-mi vorbești pe tonul ăsta. Ești o stricată. Afară din casa noastră ! Du-te la amanții

tăi, barem de ți-ar fi amanți." „Îți jur în fața lui Iisus Christos care ne privește de deasupra ușii..." „Nu jura, Camille, icoana asta este sfințită ; părinții noștri au atîrnat-o aici în ziua în care s-au cununat." „Sînt sigură că există un Dumnezeu care-o să mă creadă." „Pentru tine nu mai e nici un Dumnezeu, și nici cel de deasupra ușii. Camille, hei, Camille... ce păr frumos aveai ! Nu lăsa pletele să-ți fluture pe umeri. Puțină decență, ce naiba ! La paisprezece ani nu-ți este capul decît la admiratori... Pletele tale, pletele tale, de parcă băieții te-ar fi plăcut doar pentru plete. Și sufletul, de el nu-ți pasă ? Frumusețea sufletului ? Nu rîde, strînge-ți părul în bască. Dacă ne întîlnim cu cineva, n-aș vrea să creadă o clipă că sîntem surori. Toată lumea se uită la noi ; este o impietate pentru familia noastră..."

— Hai să plecăm, Pierre.

— Dar n-o putem lăsa pe nenorocita asta.

— Nu am fost amestecați în nenorocirea ei, de ce-ai vrea să ne amestecăm acum ? Te asigur că între doi jandarmi nu va mai fi decît o umbră.

Femeia se tînguia : gemete caline, ușor cîntate.

— Nu plecați, nu mă părăsiți. Sau mai bine, duceți-vă după el. Nu vreau să mă întorc singură. Îl cheamă Gaspard. Are un pardesiu nou, cumpărat de mine, o cicatrice pe braț. Își ține ochii plecați.

Apoi tăcu, și din nou începu să se vaiete. O pisică apărură dintr-o casă pășind cu grijă ; se opri și o miroși cu coada ridicată, cu botul fremătînd.

— Pleacă de aici, Pompon ! Nu mă întorc fără el. Întrebați-l și pe Pompon cît de mult îl iubeam ; el știe.

Glasul îi răgușise, devenea furios.

— Îl iubesc, înțelegi, tîrfo, îl iubesc și nimeni n-o să mi-l ia.

Dragostea ! Suflet gingaș, abia dat în pîrg ; buze umflîndu-se repede după sărut ; coapse înfierbîntate... „Oare cunoaște ea dragostea, stricata asta care are nevoie de trotuar ca să se smiorcăie ? Eu și Pierre știm cum e dragostea, dar sîntem mult mai discreți. Ne iubim ca două ființe legate una de alta pe toată viața. Ne purtăm dragostea ca pe o taină ; n-o dăm oricînd în vileag, ne-o și refuzăm uneori. Ne comportăm ca doi oameni normali ; ne iubim, și pe urmă gata, nu ne mai gîndim la asta. Ne iubim la fel și cînd nu ne gîndim la iubire. Nu sîntem obsedați. Fiecare lucru la vremea lui.“

Și, deodată, Cate simți că i-e frig. Se îndepărta de fantoma aceea înglodată-n iubire ; tremura.

— Rău am făcut că ne-am oprit pentru femeia asta ; uite că m-a cuprins frigul. Parc-aș ieși dintr-o baie rece.

Pierre porni din nou cu cele două valize lovindu-i pulpele. Cate se distanța de silueta prăbușită pe caldărîm, care încerca să se ridice și nu izbutea. „Nu e frumos ce face. Mie n-o să mi se întîmple niciodată așa ceva. Să mă dau în spectacol ! Iubirea nu înseamnă să-ți uiți educația.“ „Taci din gură, Cate, acum vorbesc eu, Camille. Spectrul ăsta nenorocit, obiectul ăsta zăcînd în praf și în frig, nu-i pentru tine. Pleacă de-aici !“

— Pierre, mă lași să te iau de braț ?

Dar își dădu îndată seama că vorbea aiurea. Pierre avea mîinile ocupate cu cele două valize sacre, care-i amorțiseră degetele. Ea îi apucă brațul, mai sus de bicepsî. Vaietele triste ale femeii, străduța rămăseseră în urmă. Se strecurară prin mulțime. Hotelul trebuie că era la cîteva sute de metri : scala dinainte de a trece pe malul celălalt. Cate îngăimă :

— Cel puțin în ceea ce-l privește pe student, sper că mă crezi, nu-i așa ? N-aș putea îndura gîndul că mă bănuiești.

Cerul căpătase o nuanță gri-albăstruie. Se luminau primele vitrine. Cîteva mașini își aprinseseră farurile. Pierre adulmeca fericit un miros suav de fum de țară. Dar focurile de ierburi nu se fac la răspîntii. Focul de ierburi ! Ce brusc îi răsărise în minte această imagine de demult : amintire din vremi depărtate. Ce mult ar fi dorit să pună jos valizele și să soarbă aerul, să se lase pradă acestei miresme și mai îmbătătoare acum în amurg. Să zîmbească, și să-și ia nevasta martor la această revenire a copilăriei... Dar cine i-ar putea înțelege nevoia imperioasă de a se întoarce la focul acela de ierburi, cu mirosul său de tămîie și blănuri. „Fugi de aici, copilărie ! N-ai dreptul să-ți răspîndești parfumul în aerul acestei seri de oraș ; n-ai dreptul să te streкори printre fisurile existenței mele... Și dacă aș spune : Prima mea dragoste, știi tu care a fost prima mea dragoste ? Un foc de ierburi, cu fumul avîntîndu-se drept, uneori înclinat, de parcă brusc îl striga cineva.“ „Pierre, ești un prost. La vîrsta ta !“ „Mereu rămîn în urmă cu vîrsta. M-am însurat cu o iarbă aspră, uscată, ușor farmaceutică. Cu ea, n-am dreptul decît la muncă sau la colete de ocaș. Întors de la clinică, îi cad în brațe, dar brațele ei nu sînt niciodată larg desfăcute ; adesea un uriaș ghem de lînă îi zace pe genunchi ; i-e frig chiar și vara. Dragostea nu trebuie să-i tulbure cu nimic existența perfect calculată ; trebuie s-o avertizezi dinainte, ca să se pregătească, eventual făcînd mofturi. Și studentul ăsta apărut între noi grație bătrînei și țîfnoasei vecine, instalîndu-se în sobra noastră intimitate... Își înfigea genunchiul între coapsele ei albe și austere, le cunosc eu, niciodată prea înfierbîntate. Minte ; își clădește o viață bazată pe minciuni. Dragul meu foc de ierburi, nu te stinge, te rog !“

— Jură-mi pe Christos că nu mă asemuiești cu femeia de adineaori.

— După legea aceluiasi Christos. ești la fel ca femeia de adineauri.

— Ei haide, nu mă enerva.

— De ce ? Evanghelia te enervează ?

— Dar conversația asta în plină stradă e stupidă.

— Tu ai început-o, iubito.

— Te rog, nu cu vocabularul ăsta pe stradă.

— Te enervează ca și Evanghelia ?

— Lasă Evanghelia în pace ; n-ai nici măcar simțul cel mai elementar cu privire la ce se poate spune și ce nu. Fii atent pe unde calci.

„Un foc de ierburi, un foc de ierburi ! Visul meu era să întâlnesc o fată imprevizibilă, pe chipul căreia să nu ghicesc niciodată ce vrea, o fată subțirică, trăită în pădure, care să se privească în apa izvoarelor cu mîna propțită în șold, și pe care s-o urmez, fără valize, pînă la capăt...”

Cate mergea înaintea lui Pierre cu un pas hotărît, semnalîndu-i mașinile, trecătorii ce trebuiau ocoliți. Îl conducea ca pe un infirm.

„Ce pași regulați, ucigători, ca o rafală de gloanțe ; nimic în mersul ei înțepat ; o talpă care lovește pavajul. Ce îmbietori erau pașii Sylviei cînd îmi ieșea în cale ! Avea mersul nesigur, ca al unui copil repezindu-se spre brațele mult iubite ; un pas nebunatic, înstelat. Sylvie este singura femeie pe care am iubit-o ; în seara asta m-am convins. Niciodată n-am auzit atît de deslușit pasul lui Cate. Îmi face rău ; parc-ar călca peste mine. Dar Sylvie, ce-o fi cu ea ? Probabil că are o familie, un copilăș pe care să-l învețe cum se iubește ; asta era pasiunea ei ; să te învețe să iubești ; eu însă eram un elev rău, cam distrat.”

„Doamne, ce seară !” Bătea un vînt domol mîngîind obrajii, casele, și totuși primele înghețuri despuiaseră copacii, pustiiseră grădinile, înlăturaseră praful gros din

timpul verii. Străzile căpătaseră iarăși mirosul lor natural ; adulmecai o aromă de drojdie de butoi, de așternuturi calde. Frigul conservă mirosurile, le scoate în evidență. „Ah, mirosul acela de jambon prăjit din camera portăresei ! Fir-ar să fie, nu i-am spus la revedere grășanei Héréda.“

— Ce zici, am uitat să dăm mîna cu Héréda.

— Crezi că era necesar ?

— Sigur că nu era necesar, dar s-ar fi cuvenit s-o facem.

În fiecare vineri, portăreasa se hrănea cu o halcă uriașă de jambon bine prăjit, și fumul ieșind din singura ei încăpere dădea tîrcoale palierelor, strecurîndu-se în bucătăriile burgheze, unde se pregătea mîncarea frugală, peștele de post asezonat cu ceapă. Iar de jos, se răsplinea, impunătoare, persistentă, mireasma jambonului revendicativ al bătrînei Héréda, martor clar al convingerilor ei de liber-cugetător.

— Cînd locuiam dincolo, de ce n-ai vrut să-mi pregătești niciodată jambon prăjit ?

— Nu-ți înțeleg întrebarea, sîntem în curs de mutare; nu mai avem casă și tu-mi vorbești de parcă ne-am afla la gura sobei. Mai bine te-ai uita cum traversezi... Adesea mă întreb dacă nu cumva ești inconștient sau ironic... Vrei să duc cu valizele ?

Pierre nu răspunse ; nu putu nici măcar să dea din umeri, gestul lui preferat ; era prizonierul celor două poveri prețioase, unde bijuteriile, argintăria și actele de familie stăteau într-o plăcută tovărășie. „Plăcută tovărășie? Bineînțeles, bijuteriile și testamentele, transferarea obiectelor și a mobilelor și transferarea sufletelor noastre care a început cu mult mai înainte, lipsa de dragoste și dovezile acestea de dragoste în aur și argint, fata frumoasă care a fost Cate, și cea care merge astăzi în fața mea, de pe acum

țifnoasă ; arată ca o pasăre pe care vînătorii nu vor s-o occhească. Avem aerul a doi oameni care fug, o fugă semănînd puțin cu un exod.“

— Pierre, seara asta îmi amintește de refugiul din 1940. Ciudat, mi-e iarăși teamă. Atunci, tata căra valizele ; eu țineam de coarneau unei biciclete pe care așezasem un coșuleț de nuiele ; conținea actele și nu pricep de ce și toate facturile pe care părinții le achitaseră cu cel puțin zece ani în urmă.

Pierre se apropie de nevastă-sa, îi atinse ușor umerii.

— Pusesem și primele tale scrisori în paner, scumpul și îndepărtatul meu soț.

— Iar eu alergam pe alt drum, cu o pușcă pe umăr, cu un calup de cașcaval cumpărat la un preț exorbitant și și cu cîteva volume apărute la Hachette.

Zăriră luminile discrete ale hotelului care se profila în capătul pieței, o piațetă rotundă cu loc rezervat pentru staționarea camioanelor. Lîngă un felinar, un negustor vindea castane coapte. Avea o lingură lungă de lemn cu care învîrtea într-un ceaun uriaș sub care jarul mocnind izbucnea uneori în mii de scînteii. Omul își freca mîinile înnegrite de pînza șorțului.

— Cumpărăm și noi ?

— Parc-ai fi un copil !

— Doar o punguță.

— Știi doar că nu e frumos să mănînci pe stradă... vei avea în curînd sufrageria ta, haidem.

Cate își continuă drumul.

— Și totuși sînt destui care se sărută pe stradă.

Dar Pierre rămase cu fraza în aer. Porni și el. Negustorul pregătise deja o grămăjoară de castane rumene și frumoase cu coaja crăpată ; fumegau încă.

— Doamna pare cam ursuză.

Pierre zîmbi.

— Ne mutăm, din pricina asta.

— Înseamnă că sînteți norocoși.

Chiar că erau norocoși. Nu se gîndiseră niciodată la lucrul acesta. Au avut întotdeauna locuință ; atunci ? Li se părea normal ca părăsind un apartament să se mute în altul. Era un simplu schimb, dealtfel. Dădeau unul mare în locul altuia mai mic. „Nu-i mai reamintesc lui Cate, ar începe să se vaite.“

Pierre se săturase de atîta mers pe jos.

— Ar trebui să luăm un taxi.

Ea îl ajunse din urmă, se aplecă și, fără să zică o vorbă, ridică o valiză.

— Vezi, nu mai ești la vîrsta cînd să-ți cumperi castane.

Pierre putea acum să ridice din umeri. Și totuși, ce seară reușită ar fi putut fi ! Ar fi lăsat valizele în camera de hotel, sau mai degrabă la direcțiune, atrăgînd atenția să aibă grijă de ele, apoi, braț la braț, ar fi pornit-o într-o călătorie a acestei nopți libere. Ar fi umblat ca doi străini în căutarea unui restaurant elegant, gen han de țară, nu, mai curînd unul cu oglinzi bizotate și cu chelneri servili, care-ți umplu paharul abia golit. Acolo ar fi fost și o florăreasă cu un chip scîrbos de informatoare de poliție, care le-ar fi oferit spre cumpărare buchețele de flori, un tandafir cu tulpina argintată și un strop de apă bine plasat pe o petală. „Pentru tine, Cate“, iar Cate i-ar fi strîns mîna înroșindu-se toată.

„Așa e, obrajii ei nu mai roșesc. Pălește cînd este emoționată. La naiba ! de data asta s-ar fi îmbujorat.“ „Ți-amintești de călătoria noastră de nuntă ? Seara aceea de a doua zi, lîngă gara de frontieră ? Parfumul înăbușitor al portocalilor pătrunzînd prin fereastra deschisă spre golfulețul scaldat sînguincios de apa mării. Liniștea.

Doamne, ce liniște profundă !... E timpul să alegem. Uită-te pe lista de bucate. Alege-ți ce vrei... Astăzi e sărbătoare ; nimeni nu ne va deranja. Mai sînt patruzeci și opt de ore pînă să mă întorc la clinică și la bolnavii pe care trebuie să-i îngrijesc. Vrei cumva stridii ? Bineînțeles, stridii de mare, două duzini cu pîine de secară, lămîie și unt sărat... E plăcut aici. Scoate-ți haina. Zîmbet larg, pri-vire calină...”

— Gata, Pierre, am ajuns !

Hotelul Alsacia-Lorena se înălța în fața lor, sobru, cu un portic slab luminat. Împinseră ușa și se treziră într-un salonaș galben ca lumînarea ; de jur împrejurul unei mese masive erau așezate fotolii.

— V-am telefonat ieri pentru a ne rezerva o cameră la un preț convenabil. O noapte doar. Pe numele domnului și doamnei Sernin.

Cu ochelarii ridicați pe frunte, recepționera căută într-un registru uriaș.

— Vi s-a rezervat camera paisprezece, cu greu dealtfel. Federația Foștilor Proprietari din Franța are un congres.

— Camera dă spre stradă, sau spre curte ?

— Spre stradă, doamnă, dar noaptea este o liniște deplină.

— Cel puțin, hotelul este încălzit ?

— Destul de slab, dar clădirea este atît de solidă, în-cît are, ca să mă exprim așa, o căldură proprie.

— Apă caldă există ?

— Nu, doamnă.

— Nu aveți apă caldă ?

Recepționera tuși scurt ; se uita la Cate de parcă i-ar fi pus cine știe ce întrebare necuviincioasă.

— Țevăria este în reparație. Apa era prea fierbinte și a stricat țevile. Aveți însă apă rece la discreție.

— Bine, dar este iarnă !

— O, știți, iarna te speli mai puțin.

Cate nu răspunse ; ceru cheia camerei.

— V-aș ruga ca mâine dimineață, dacă nu sînt prea pretențioasă, să-mi pregătiți o cană cu apă caldă.

Recepționera bombăni.

— Dacă toți clienții ar fi la fel de pretențioși !

Dar nu mai insistă, preocupată cu clătitul unei perechi de ciorapi nylon într-un lighean alb.

Doamne, ce scară ! Fiecare treaptă îți cerea timp ca s-o urci ; avea o lărgime neobișnuită. Scîndurile, aurite pe margini, se îndoiu sub greutatea piciorului. Culoarul lung era luminat de beculțe roșietice. Din loc în loc înțîlneai cîte un gheridon cu o scrumieră-reclamă ; ultima era din porțelan ; reprezenta capul unui bărbat cu o falcă umflată și înfășată. Cadoul fabricii unei celebre paste de dinți. Pierre o luă în mînă, o cîntări, apoi o puse la loc. Cea care se opintea cu valizele era Cate. Ușa camerei se deschise mult prea ușor. Broasca nu funcționa ; cheia nu prindea bine.

— Doar n-o să dorm cu ușa asta deschisă... și cele două valize...

— O s-o blocăm cu speteaza unui scaun.

Cate se prăbușise într-un fotoliu dolofan și dărăpănat. Plîngea.

— Ei, haide dragă ! Nu merită. Îți jur că mâine vei avea apă caldă, apă fierbinte. Voi avea eu grijă de asta.

— Vezi cum ești ? Crezi că plîng pentru că n-am apă caldă... Am sentimentul...

— Ce sentiment ?

— Că niciodată nu vom ajunge la casa noastră și că o să rătăcim pînă la sfîrșitul...

— La sfîrșitul cui ?

— Cu tine nu poate omul pînă nu pune punctul pe i. Eram atît de fericiţi în vechiul apartament.

Urmă o tăcere. Cate repetă :

— Nu-i așa că eram fericiţi ?

Pierre împinse spre Cate valiza mai mică ; amîndouă erau noi. Cînd faci o asemenea călătorie, bagajele trebuie să fie decente. Vechiul geamantan de piele fusese aruncat ; cusăturile nu mai țineau, plesniseră peste tot. Iarna, valizele nu prea au căutare : este sezonul afacerilor. Cate scoase cîteva obiecte de toaletă, cămașa de noapte ; gesturi obișnuite. Făcu cîțiva pași cu o perie în mînă, apoi se opri.

— Aici n-ai unde te-nvîrți. Înainte, cînd umblam, o făceam ca să trec dintr-o cameră în alta.

Tonul ei neliniștit, mișcările dezordonate, privirea pierdută îl surprindeau pe Pierre. El își desfăcuse nodul cravatei, și-și trecuse pieptenul prin păr. Se simțea înviorat. Îi plăceau aceste mici escale, ca o noapte la hotel, de pildă. Brusc, se simți cuprins de un val de tandrețe. Privi prin geam agitația străzii, apoi își spală mîinile : devenea un călător complice cu tot ceea ce-l înconjura. Iată-l fascinat de piciorul gheridonului, de placa de marmură. „La urma urmei, măsuțele astea vechi au farmec, nu găsești ?“ Dar Cate nu-i răspunse. Pierre se învîrtea prin încăpere ; se înduioșa de soarta lavoarului cu scurgere proastă, de a garderobului care niciodată, poate, nu fusese plin cu lenjerie sau cu haine. „Ai remarcat cît de inutil este mobilierul ăsta ? Cine-i nebunul care să-și aranjeze lucrurile pentru cîteva ceasuri ? E plăcut că odaia de hotel imită pînă la confundare o casă de oameni...“ Se foia prin fața nevestei prăbușită în fotoliu ; ea nu mai cuteza să facă nici un gest ; stătea nemișcată cu brațele atîrnîndu-i în afara rezemătoarelor.

— S-a și făcut ora șapte. Cum trece timpul ! Mergem la masă.

— Dar n-o să putem pleca amîndoi. Valizele...

— Le ascundem sub pat.

— Mă uimești ca întotdeauna. Observ că ești aproape fericit în odaia asta. Pentru tine, mutarea e ca o plimbare la țară. N-am să te înțeleg niciodată.

Farmecul fusese risipit. Pierre își reluase aerul său ursuz. Lumina juvenilă ce-i colorase o clipă obrajii dispăruse. Dogoarea fericirii la fel.

— S-ar putea ca cineva să ne spioneze pe coridor...

Iarăși grijile, spaimele ei confuze. De ce să te neliniștești ? Ciudată încăpățînarea asta a ei de a nu accepta schimbarea, dezordinea, o anume luare în zeflemea a activității zilnice.

— Tu nu ești făcută pentru spaimă, fetiço.

Firma luminoasă a hotelului era plasată chiar sub ferestra lor, iar camera se colora ba în verde stins, ba în roșu sîngeriu. Încăperea devenise înspăimîntătoare cu această iluminare continuă. Pierre se uita la chipul lui Cate scaldat cînd într-o lumină galben-verzuie, ca de cadavru, cînd în reflexele roșietice ale unui local de noapte.

— Nu se poate trăi într-o asemenea odaie.

— Liniștește-te. Cînd o să dormim n-o să ne mai dăm seama de nimic. Și apoi firma se va stinge. N-or s-o lase aprinsă toată noaptea.

Pierre ridicase storul ferestrei. Trecătorii semănau cu niște țărani aplecați după vreascuri, cu spatele adus, cu picioarele îndoite mai mult decît de obicei ; capetele dispăreau sub fularele groase, sub căciulile bizare de munteni. Cate se apropie tiptil de Pierre. La ce se uita ? Vroia să se înfrupte și ea din porția de visare pe care părea că o savurează singur. Dar nu era decît strada măturată de frig. Blocurile păreau împietrite în bezna verzuie. Își ri-

dică ochii spre cerul pustiit. Se simțea ca într-un oraș străin, neprimitor, în toiul unei ierni a cărei apropiere n-o bănuise, cufundată în apartamentul ei călduț. „Eram atît de echilibrată în sufrageria mea, iar acum... Așadar, să rezumăm. Mă trag dintr-o familie cu picioarele bine înfipite în pămînt. Cîțiva funcționari, un țăran cu o gospodărie care creștea din generație în generație, soldați viteji pieriți în războaie. Mai este și fosta proprietate de familie ale cărei fotografii, pe care le păstrez, arată cît era de valoroasă. Aici era grădina văzută din față. Iată palmierul căruia-i mijesc frunzele în vîrf ; a fost adus de un navigator într-o cutie cu răsufătoare, în anul 1880. Fotoliile și scaunele dimprejurul mesei acoperită cu o față de masă dovedesc că eram oameni care trăiau ca burghezii chiar și într-o grădină. Agricultura nu ne interesa, dar discutam despre ea cu preotul specializat în cultivarea piersicilor denumite țîța lui Venus, cu fostul doctor îmbrăcat în haine gris perle, cu părul asortat la haină, precum și cu vecinii mai bine crescuți. Citeam : pe masa din fotografie se zărește o carte. Apoi pășunea, o pășune adevărată fără animale, o livadă inutilă, în sfîrșit o pădurice curată ca un pahar, fără ierburi, fără trandafiri sălbatici.“

— Îți amintești de proprietatea noastră ?

Cate își scosese pălăria și-și umfla părul cu gesturi le-neșe și minuțioase. Nu mai știa care va fi următoarea mișcare. Și patul din fața ei, semănînd cu un uriaș pîtece balonat...

— N-am fost niciodată în raiul acela.

— Dar ai asistat la vînzarea ei, nu ?

— Da, ai dreptate.

Pierre se îndepărtase de fereastră, stingherit, prevăzător. Cate i se înfățișase, ca niciodată pînă atunci, într-un decor care nu-i mai aparținea, pradă privirii lui înăsprite de singurătate.

— Fotografia cu proprietatea din față, ți-am arătat-o?
— Bineînțeles.
— Nu pe cea luată dinspre gard, cealaltă, unde se vede casa profilându-se singură pe cer ?

— Da, o știu și pe aia.
— Ce păcat că am vândut casa prea devreme !
— Sau prea târziu.
— De ce ? Niciodată nu înțelege omul ce vrei să spui, Pierre, gîndește-te înainte de a vorbi.

— Nici eu nu te înțeleg pe tine.
— Și totuși e simplu... Un copil de cinci ani...
— Noi nu mai sîntem copii de cinci ani.

Iat-o pe Cate furioasă ; sprîncenele îi deveniseră ascuțite, tăioase. Obrajii i se subțiaseră ; nu i se mai vedeau decît ochii. Dar se domoli repede. Trebuia să îmblînzească seara aceasta fără dublură, chiar din primele clipe.

— Ai observat că ne purtăm ca doi proaspeți căsătoriți ? Ce minunat lucru să fii liber, cum sîntem noi. Cîți alții în locul nostru ar mai suporta această independență ?

Pierre se uita cu răutate la Cate, al cărei glas îndurerat murmură vorbe faste ca pentru a îndepărta un destin pe care nu vroia să-l accepte.

— Nu te preface mai calmă decît ești. Știi bine că ți-e teamă.

— Teamă de ce ?

Cate se ridică ; avea pieptul bombat, umerii largi ; se aplecă spre Pierre ; își frecă încetișor obrazul de al său :

— Dar noi ne iubim.

Un mic șuvoi rece îi străbătu șira spinării. Fiorii frigii sporeau ca năpîrcile. Tremura toată. Simțea cum îi îngheață tîmplele. Frumoasă seară se mai anunța !

— Și dacă n-ar mai rămîne nimic, nimic, înțelegi Cate ?
— Nu, nu înțeleg.

— Și dacă tot ce-a fost între noi s-ar sfîrși acum, în clipa aceasta, în locul cel mai cumplit de imaginat pentru un cuplu : o cameră de hotel ?

Cate încercă să braveze.

— Totdeauna vorbești prostii cînd ți-e foame.

Cu mișcări greoaie, Pierre se întinsese în pat, cu mîinile sub ceafă. Cate privea îngrozită trupul său uriaș alungit peste cuvertură.

— Nu m-ai văzut niciodată așa ?

Glasul lui răutăcios, ironic... Cate stătea în picioare, ca o infirmieră în fața unui bolnav care refuză să mai ia medicamentele. Murmură cu naivitate :

— Dar nu te-ai întins niciodată în felul ăsta pe pat.

— Deprinderi urîte care mi-au revenit.

Cate își luase pălăria, mănușile, geanta.

— Hai să mîncăm.

— Nu ne grăbește nimeni.

— Te rog, hai să mîncăm. N-ai nici un haz.

Dintr-un salt, Pierre fu în picioare. Încîntat, își trecu o mîină prin păr, își scărpină țeasta, apoi începu să-și curețe unghiile cu un vechi tichet de metrou căruia îi în-doise colțurile. Trîndăvia nu i se potrivea, o arbora cu ostentație și Cate era îngrozită de ușurința cu care trecuse la starea de leneveală și lipsă de griji. „Ar fi cumplit să mă părăsească dintr-o dată.“ Cate își reveni, zîmbi. Împinse valizele sub pat.

— De la intrare nu se pot vedea. Și-apoi, n-o să stăm prea mult în oraș. Căci, vorba ta, ori în camera asta, ori afară — e totuna.

— Eu n-am spus nimic.

Pierre mergea în urma nevestei care ținea cheia camerei, o cheie lungă și de demult, agățată de o pară de lemn. Cate avusese fericirea să vadă broasca funcționînd.

— Unde mîncăm ?

— Unde e mai ieftin.

Pe fiecare palier trona cîte o plantă cu frunzele degerate.

— Ne înapoiem îndată, doamnă.

Recepționera nu le acordă nici o atenție. Își dădea cu ruj pe buze, privindu-se în oglindă ; nu putea răspunde, avea gura ocupată.

Cu toate că era cu paltonul pe ea, pe Cate o cuprinse frigul. Vîntul subțire și tăios scrijelea geamul vitrinelor. Ea închise ochii ; își revăzu pentru o clipă sufrageria ; la ora asta masa era pusă. Pierre urma să sosească însoțit de mirosul acela ciudat de iod și cuișoare, adus de la spital. Cate se obișnuise cu el. După ce se dezbrăca, mirosul dispărea. Acum cei doi soți mergeau unul în spatele celuilalt, despărțiți de mulțime. Brusc, de la paltonul lui Cate sări un nasture ; gulerul desfăcut lăsa să se vadă puțin din pielea gîtului.

— Încarcă să vezi dacă-mi găsești nasturele, mi-a căzut chiar acum.

— Ești nebună ? Poftim, ia un ac cu gămălie, am totdeauna o rezervă sub rever. Un vechi obicei...

Cate accelerează pasul ca să poată merge alături de el. Îl privi cu un aer înduioșat.

— Îmi dau seama cît de mult trebuie să fi suferit pe vremea prizonieratului... Ba mai mult, poate că acolo n-aveai nici ace.

Cît de stîngaci înainta pe stradă ! Se agățase de brațul lui Pierre. Luată ca de valuri, nu izbutea să facă un pas , și numai Dumnezeu știa cît era de nefericită. Un trecător o privi fix, apoi izbucni în rîs. Îl rugă pe Pierre să se grăbească. Fu cît pe ce să se izbească de trunchiul unui copac, ale cărui crengi veștede și bătute de vînt se pierdeau în întuneric.

— L-ai văzut pe mitocanul ăla cum m-a înghiontit ?

Pierre nu-i răspunse ; sorbea încântat aerul curat al serii de început de iarnă. Se gândea la mare, la un han modest de unde putea privi fermecat apusul de soare, un hotel pe jumătate închis, oferindu-ți o listă de bucate cu aproape toate felurile bifate. „Mai avem doar mazăre în conserve ; găinile nu mai ouă. Poate mai găsesc vreo lăptucă în grădină. Va trebui să vă mulțumiți cu pâine rece ; brutarul își mărită fata. Doriți un aperitiv ?“

— Luăm un aperitiv ?

— Ești nebun !

— Nu ne-ar strica, un mic aperitiv.

— Drept cine vrei să ne ia ? Mă vezi pe mine stînd la o masă și sorbind dintr-un păhărel ? Ai niște idei de-a dreptul fantasmagorice. Controlează-te puțin, ce naiba !

Un automobil îi stropi rochia, era prea de tot. Scoase un țipăt disperat.

Pierre se proțăpise în fața unui negustor de fructe exotice. Sub o mică prelată de mușama: ciorchini de struguri de Spania durdulii, abia irizați, mandarine, cutii de smochine, anason, pungi cu arahide și praline trandafirii.

— Vrei un strugure ?

Un nord-african înfrigurat își cufunda mîinile iuți în movilița siropoasă și aurită, desprindea boabele prea coapte și umplea pungi de hîrtie pentru eventualii clienți. Vița-de-vie... ! Corzile lungi, arcuindu-se ca un tunel înmiresmat, năpădit de viespi. „Îmi plăcea să mă plimb pe sub ea ; tot felul de insecte îmi cădeau pe umeri, pe gît ; după cîțiva metri mi se și învîrtea capul, atît de îmbătător era mirosul. La ieșirea de sub tunel ne întîmpina soarele dogoritor. Din fericire, începea cîmpia ; ne trînteam în iarbă.

Tînărul Martial lua furnicile între degete ; le strivea rostogolindu-le ca pe o foiță de țigară ; asta mă îngreșoșa, dar mă și atrăgea, apoi îmi întindea mîna să i-o miros și,

brusc, îmi trîntea o palmă peste obraz. Martial a fost ucis în războiul din patruzeci ; n-am avut timp să-i răspund la scrisoare. Îmi cerea fotografia, o fotografie «cu pletele-n vînt». A murit la trei luni după scrisoare ; nu i-am răspuns niciodată... «Catherine, fetiço, de ce nu-i răspunzi ; ce-ţi cere el este un lucru atît de simplu, o fotografie...» «Mamă, nu-l cunosc îndeajuns...» «Cum, Catherine ? Aţi petrecut atîtea luni de vară, aţi jucat tenis împreună... Trimite-i doar cîteva rînduri dacă nu ştii ce să-i spui ; un soldat, e un lucru sfînt... Ascultă, sînt cîteva săptămîni de cînd ţi-a scris Martial ; cred că e un lucru care ţine de politeţea elementară să-i înşiri două-trei vorbe fără consecinţe ; sîntem în relaţii cu părinţii lui...» «Dar, mamă, Martial nu-mi spune nimic...» «Ție nimeni nu-ți spune nimic, biata mea fetiță ; mă întreb cine o să te vrea...»

— Haide dragă, ce faci ? Credeam că mergi în urma mea.

Mergea în urma lui Pierre, cu gîndul aiurea. Unde era lumea, lumea aceea frivolă și strălucitoare la care aspira ? „O lume căreia n-am să mă supun... Dumnezeuule, cînd o să izbutesc să nu-mi mai fie nici frig, nici cald, nici foame, nici sete... O lume împietrită !“

— Doamne, Dumnezeuule !

Trecînd pe lîngă o biserică abruptă ca o faleză, Cate își făcu semnul crucii ; uşile erau închise ; rugăciunile nu-i mai dădeau tîrcoale ; doar un WC public o lumina slab.

— Mergem la un restaurant liniştit, la bătrîna Sand, acolo unde mîncam înainte de a ne căsători.

— Bine, dar ăla este un restaurant studenţesc.

— S-o mai fi schimbat între timp ; studenţii au ajuns oameni de lume pe care-i poţi frecventa ; lucrurile au intrat în normal.

Cartierul devenise mai liniștit, trecătorii mai rari. Apa lucea în rigole ; gara Austerlitz era pe aproape. Cetățenii așteptau în grupuri compacte, cu valizele la picioare.

— Ai văzut ? nu sîntem prea departe de fostul nostru cartier.

Cate nu răspunse ; mergea de-a lungul zidurilor, case-lor liniștite ; atinse cu mîna colțul unui portic ducînd spre un antrepozit ; o aşchie de gips îi rămase între degete ; o aruncă scîrbită.

— De ce nu-i lume pe străzi ?

— Funcționarii și muncitorii s-au întors demult acasă. Asta-i ora celor care n-au cămin, ca noi.

De ce îi plăcea lui Pierre s-o înfricoșeze, s-o desprindă de această porțiune de trecut, de care se rezema ?

Trecură prin fața unei băcănii slab luminate, cu tavanul jos. Cutiile de conserve îi erau singurul lux ; străluceau în semiîntuneric ca metalele prețioase. O lădiță cu ceapă, cîteva pătlăgele cu pete albe, andive galbene cum e ceara, o varză uriașă de un violet aprîns, legături de morcovi de un roșu degerat împodobeau fațada vitrinei ; legume vagaboande și singuratic. O femeie ieși din magazin cu un aer grăbit ; sacoșa grea i se freca de impermeabil scoțînd un zgomot mătăsos și prelung. Despărțînd-o pe Cate de soțul ei, își ceru scuze.

— Mai este mult ?

— Gata, am ajuns. Asta-i un cartier pe care puțini îl cunosc.

Intrară pe sub o arcadă uriașă unde gazometrele stăteau înșiruite ca niște cuferase. Cate îl luă pe Pierre de mînă. Un zid vechi, țărănesc, acoperit cu frunze veștede de viță sălbatică îi întîmpină ; o ușiță cu perdele gofrate ; imediat lîngă ușa un lighean smălțuit pentru spălatul mîinilor. Ce căldură cumplită înăuntru ! Pe Cate o sufoca fumul acesta de tutun amestecat cu aburul mîncărilor.

Î se învîrtea capul. Nu era masă la care să nu se discute aprins. Se adresau cu glas tare unei femei planturoase care se agita în fața mașinii de gătit. Descheiată la gît, cu fața unsuroasă, ochiul ager, cu un păhărel într-o mînă, patroana supraveghea clientela și mîncărurile care fierbeau înăbușit. În mîna cealaltă avea o furculiță cu dinți uriași. Scormonea jarul din sobă, apoi, brusc, punînd jos furculița și paharul de coniac, spărgea ouă într-un castronăș, ridicînd în aer cojile golite ; le bătea viguros, presăra puțin pătrușel tocat, vărsa lichidul spumos într-o tigaie smălțuită și omleta era gata ; marginile se ondulau ca ciupercile pe trunchiul copacilor ; uleiul sărea într-o puzderie de stropi.

— Unde ne așezăm ?

Găsiră o masă liberă, ceva mai izolată. Alături, o bătrînică sufla în lingură : supa era fierbinte. Un chelner înalt, în ținută de biciclist, plimba o supieră uriașă plină pînă-n vîrf ; fiecare își turna repede cîte un polonic. Cate își strînse fularul ; își zărise în oglindă pielea trandafirie a gîtului ; putea fi observată. Nu-și scoase mînușile. Stătea dreaptă, cu bustul țeapăn ; de jur împrejur nu vedea decît spinări îndoite, umeri aduși, cefe aplecate asupra farfuriei cu mîncare. Toată lumea mîncea ; perechile se despărteau pentru a se lăsa în voia hranei, dragostea pălea

— Ești bună să comanzi ceva ?

— N-am lista de bucate.

— Nu există listă de bucate.

Pe Cate babilonia încăperii o asurzea ; o bîrnă trecea prin mijlocul tavanului ; era decorată cu oglinzi.

Bătrîna avea farfuria în față, dar nu mîncea. Privea în gol, peste comeseni, și surîdea din cînd în cînd. De ce nu mîncea ? Părea că aștepta sosirea misterioasă a cuiva apropiat. Vroia, oare, să anunțe ceva important ? Își amintise de ceva ? Făcea parte din mobîlier, din noapte, din

tăcere ? Un martor nefolositor. Cate se întorsese cu fața spre ea. O obseda poate aceeași durere pe care voise s-o comenteze încă de la prima sorbitură. Un necaz este de ajuns uneori să-ți întunece întreaga privire. Și chipul blînd cu pielea mai de preț decît carnea, precum atlasul anumitor sipete. Părea că nici nu respiră ; corsajul îi contura un bust aproape adolescentin, abia bombat. Mîinile îi stăteau așezate una peste alta, cu palmele desfăcute, inactive. De unde venea ? Ce aștepta ? Poate că trebuia să prezideze în taină aceste mese grăbite și gălăgioase. Prezența ei făcea ca în timp ce-și sorbeau supa caldă și slabă, fiecare să se gîndească la o supă bună, țărănească, cu slănină și bob ; dădea preț hranei, savoare sosurilor, consistență legumelor scăzute de atîta fiert.

Fără să se sinchisească de nevastă-sa, Pierre începu să înfulece cu poftă niște cîrnăciori. Îi revenise cumva, în decorul acesta pe care-l cunoștea atît de bine, foamea din tinerețe ? Se așezase oare la aceeași masă unde mîncă și în anii de studiu ? Se juca aruncînd gogoloaie de pîine. „Dumnezeu te va pedepsi, Dumnezeu te va pedepsi“ era refrenul bătrînei împietrite. Pe atunci, ea stătea în fața mașinii de gătit. Îi reproșau că fripturile nu făceau nici două parale : vacă de mahala. Pierre scotea din porția sa de carne un ac păstrat special pentru acest scop. „Și ăsta, doamnă Sand ? Este carne *à la* croitoreasă.“ În vremea aceea restaurantul se numea : Menajeria Palace. Patroana nu răspundea, dar suprima cartofii prăjiți celui care o persiflase. Îl condamna la linte în sos de oțet.

— Ei, Cate !

— Mi s-a tăiat foamea.

— Nu-i grozav, dar pînă la urmă te obișnuiești.

Și într-o pornire nebunatică o sărută pe gît.

— Ești beat, pe cuvîntul meu !

Pierre rîdea, își savura impertinența.

— Cinste doamnelor, cinste doamnelor !

Repetă fraza într-un acces de hilaritate, parola de pe vremuri a restaurantului. Veneai cu o fată și o sărutai strigînd : „cinste doamnelor“. Nimeni nu acordase vreo atenție efuziunilor lui Pierre. Cate avea ochii în lacrimi... Cînd începea să plîngă ochii i se întunecau, deveneau verzi, ca apa eleșteului. Își îndepărtase farfuria ; sfecla colora într-un violet strident albul porțelanului. Și taiorul acesta care o făcea vulnerabilă cu stofa lui subțire lipindu-i-se de piept... „Ar fi trebuit să rămîn în camera de la hotel, ba chiar să fi cerut să am camera mea. Cînd sînt singură, nu mi se întîmplă nimic, nimeni nu mă jignește. Iar cînd m-am uitat la cineva, am făcut-o crezînd că-l iubesc.“ Își cercetă îndelung bărbatul. Nu, nu pe mîncăciosul ăsta copilăros îl iubea ea. Căci intrase cu el într-un univers străin de ea, fără coerență, fără legătură cu plăcuta plictiseală a copilăriei, jocurile ei tainice și bucuria de a-și asculta glasul care, încetul cu încetul, îi umfla gîtlejul, izvorînd dintre buze, fluid, dintr-o suflare. „Nimic n-am realizat cu Pierre ; ne-am instalat în jurul vieții noastre comune, unul preocupat să-și depene vechile dorințe rămase fără răspuns, celălalt dîndu-și arama pe față fără pic de rușine, dînd frîu liber unei jovialități totale, departe de orice ranchiună.“

— Iartă-mă.

— Pentru ce ?

— M-am prefăcut. Sînt ca și tine. Îmi place...

Pierre aștepta sfîrșitul frazei prea complicate.

— Ghicește ce-mi place și voi fi fericită.

Asta-i bună ! Dar ce lucru minunat să iei masa în fundul unui local care nu semăna cu nici un alt restaurant frecventat de ea, de un pitoresc după pofta inimii.

— Privește, Cate, tu nu privești niciodată nimic.

Ea se strădui din răputeri să înțeleagă farmecul acestor mese ocupate de cîte trei sau patru necunoscuți pentru care alimentele, frînturile de conversație, zgomotul furculițelor, aburul farfuriilor alcătuiau universul lor palpabil, comun, fericit. O tînără, pe marginea unei banchete, nu mîncă. Stătea țeapănă în fața ceștii de cafea, golită de mult. Ținuta ei, clipirea iute a pleoapelor, cocul neacoperit, privirea taciturnă, o determinau pe Cate s-o ia drept martoră mută a acestor reflecții cu care se mîndrea. Tînăra aștepta pur și simplu un băiat, care tocmai sosise și, fără o vorbă, îi săruta mîna îndelung. Cate își luă ochii de la chipul acum liniștit. Ceruse un pahar cu apă încă de la începutul mesei.

— Un pahar cu apă ? Dar unde naiba te crezi ?

Ea se sculă și luă, cerîndu-și scuze, o carafă așezată pe masa vecină ; își trecu degetele peste gîtul ciobit. Vai, ce nefericită era, fără nici o putere asupra acestei gloate însuflețite și vesele, ruptă de vechiul ei univers care i se păruse integru și firesc, un univers unde minciuna eră la cînte, înflorea ! Cineva, la una din mese, cînta încet, acompaniat de o muzicuță abia auzită. Cate se sufoca. Și spătarul ăsta rigid care o jena. „...E ciudat că, ori de cîte ori Pierre m-a scos să cinăm în oraș, totdeauna am fost într-o cîrciumioară care-i plăcea lui... Am visat oare friptura aceea de pui cu migdale pe care un unchi ne-a oferit-o la restaurantul chinezesc ? De cînd sîntem împreună nu m-a dus decît în locuri ieșite din comun. La cinematografe cu filme desuete sau scandaloase, în familii care-l încîntau pentru felul lor de a «nu se ține de etichetă». Îmi zicea : «ai să vezi». Nu căuta decît ceea ce mie îmi plăcea cel mai mult. A ieși în oraș însemna pentru el o aventură amuzantă, care-l făcea să uite de sine și, culmea, chiar și de mine, îmbujorîndu-i obrajii.“

— Ce-ar fi să plecăm ? Ai terminat ?

— Ce grăbită ești ! Nu-ți place atmosfera de aici ?

— Ba da, cum să nu. Acasă n-am mâncat niciodată în bucătărie.

— Dar sînt restaurante unde lucrul acesta este foarte șic. Tu ai orgoliul ființelor care nu sînt snoabe.

Pierre rugă să i se facă nota de plată. Slujnica rupse o bucățică din fața de masă de hîrtie și începu să socotească. Ciclistul rezemat de o masă își relata desigur isprăvile de pe pistă. Fata trudea din greu asupra cifrelor. Pierre îi veni în ajutor, refăcu socoteala. Plăti, lăsă un bacșiș zdravăn în palma cărnoasă a slujnicei, apoi se duse să strîngă mîna bătrînei care dădea din cap ; farfuria îi era tot plină cu supă. Slujea probabil drept firmă ?

— Cu bine, bunicuțo.

Și întorcîndu-se spre nevastă-sa șopti :

— Spune-i la revedere.

Bătrîna își îndreptă ochii obosiți, de un albastru lăptos, către bărbatul care îi vorbise cu un glas atît de binevoitor.

— Te recunosc. Ești Pierre, vlăjganul, care mă scotea mereu din sărite. Nu te-am uitat și nici tu nu cred c-ai uitat polonicul cu care ți-am dat peste degete. Arată-mi degetele.

Luă mîna lui Pierre și-o pipăi.

— Ești tot cu bruneta aia ?

El se îmbujoră ; bătrînica îi ținea în continuare mîna.

— Cum o cheamă ? A, da, mi-amintesc... Stai puțin, ești grăbit, stai puțin... Sylvie, bună ziua, domnișoară Sylvie, și ea era la fel de grăbită... Bătrînețea e o boală care nu se ia... De cît timp n-ați mai trecut pe aici ? Îți făceai serviciul militar ? Nu, nu ești tu. E altul.

Pierre își împinse nevasta, șoptindu-i :

— Așa-i ea, cam într-o ureche ; dar relatările ei sînt total inofensive.

— E firesc, sigur, mai ales aici. Numele de **Sylvia** însă nu-mi place ; miroase a sat. Haidem. Trebuie să ne întoarcem la hotel din pricina valizelor.

Cate rămăsese în pragul ușii, cu mîna pe clanță. Se auziră glasuri strigînd : „Ușa, ușa !“ În sfîrșit, strada măturată de un vînt șuierător. Cate înainta cu picioarele înțepenite de frig, cu spatele adus.

— Nu înțeleg ce plăcere găsesc oamenii în a ieși seara în oraș.

Întunericul mirosea plăcut. Era ora din noapte cînd se terminase cu spălatul vaselor, cu pînditul din umbră. Pierre se dădu un pas înapoi, își privi nevasta.

— Parcă ne-am întîlni pentru prima oară.

— Din nefericire, sînt ani de cînd ne-am întîlnit, într-un loc mai cald, mai puțin expus imaginilor picante.

Ce bine se simțea pe întuneric ! Lui Pierre nu-i venea să mai înainteze. Ca să-și prelungească plăcerea, scoase o țigară și și-o aprinse grijuliu. Flacăra brichetei sale nu se stingea niciodată, nici chiar în aer liber. Era renumit pentru îndemînarea sa. „Oare Cate și-o fi dat seama ? Asta-i un lucru pe care-l poate observa primul venit, nu și o nevastă. Ea are, poate, alte flăcări de supravegheat.“

— Te aștept.

— Pe întuneric privirea ta nu mai e deloc rea. Este dulce, dulce ca un fruct.

— Ce te-a apucat ?

— Și chipul tău e cel mai frumos din lume. Vorbesc cu tine. Nici o bănuială nu ne poate răni. Cate, e cumplit cît de mult semeni cu Cate !

— Niciodată n-am înțeles la ce te gîndești cînd vorbești.

— Cate, bună ziua, Cate. Pariez că ochii tăi sînt și mai rîzători. Cate de dinaintea primei noastre întîlniri. E-așa de bine să-ți vorbesc după pofta inimii ! La dracu cu ade-

vărul. Minciună nu e decît ceea ce nu-ți convine. Iată, te ocrotesc cu blînda mea minciună. Nu te mai văd, te ghicesc. Habar n-aveam că umerii tăi sînt atît de fragili... Și soldul, anume făcut pentru brațul meu.

Cate se dăduse ușor înapoi, rezemîndu-se de un zid rece.

— De ce-mi vorbești așa ?

— Ca să te iubesc.

Acum îi vorbea cu un glas șoptit, un glas a cărui răsuflare greoaie și caldă ea o simțea, un glas nearticulat tremurînd uneori la sfîrșitul cuvintelor.

— Vii, iar eu mă apropii de tine.

— Termină odată cu jocul ăsta oribil, care nu ți se potrivește.

— Ești și nu ești aici. Ai ochi fără fund, și gura ta, o văd și n-o văd... Ești o fantomă ; îți vorbesc pentru ca totul să redevină aidoma așteptării noastre, căci noi ne așteptăm, nu-i așa ?

Pierre se lipise de Cate care abia mai mișca sub apăsarea soțului din ce în ce mai greoi, din ce în ce mai înflăcărat. Mîna căuta locul pufos al cefei, apoi cobora înspre umeri, punînd stăpînire pe trupul trufaș, neobișnuit cu surprizele unei asemenea nopți în care tăcerea, teama, memoria chiar te purtau spre începuturile pline de farmec din vremi depărtate...

Cate tremura de teamă sau de plăcere, nu-și dădea seama. Buzele lui Pierre coborau de-a lungul gîtului, zăboveau o clipă pe piept, apoi se întorceau lipindu-i-se de gură. Cate închise ochii. El lua acum locul altuia, al tînărului care, într-o seară, o proptise de zidul scării, cu genunchiul ușor vîrît între pulpe. Totul se învălmășea în mintea lui Cate, care se apăra chiar și împotriva propriului soț. Brusc, Pierre se îndepărtă fluierînd. Un om răsărise din întuneric ; grăbea pasul ; se întorcea mereu, cît

pe ce să cadă, dar se îndreptase. „Un vagabond de gang, cu siguranță.“ Cate dirdîia, călca de parcă era beată ; strada se însuflețea. Niște puști alergau unul după altul, strigîndu-se cu glas tare. Cate își ajunsse bărbatul din urmă. Se liniștise. Îl auzi murmurînd :

— Iartă-mă pentru această clipă de neatenție. Mă voi supraveghea mai bine, cu ajutorul tău.

În fața lor se deschidea un bulevard uriaș. Pierre cum-pără un ziar. Ajunseră în fața Hotelului Alsacia-Lorena, mergînd alături, dar fără să se atingă : cînd un cuplu intră într-un hotel atrage ochii trecătorilor ; iar Cate sim-țea privirea insistentă a unui gură-cască, măsurînd-o în semiîntunericul vestibulului.

Și aici, ca la toate hotelurile : același miros înțepător de mochetă, de dezodorizant, aceleași plante verzi aștep-tînd următoarea ploaie ca să fie scoase pe trotuar cît ține aversa, aceiași funcționari indiferenți, mirosind urît din pricina oboselii, cu ochii micșorați de întuneric. Și Cate își spunea : „nimeni, niciodată, nu m-a văzut intrînd în ho-telul Le Bon Lafontaine. Mama nu mă urmărea niciodată, iar tata habar n-avea de nimic. Nu făceam nici un rău dacă veneam să aflu cum se mai simte un coleg de școală. Era grav bolnav, așa mi s-a spus. Și, într-adevăr, stătea în-tins pe pat, cu fața la perete. N-a auzit cînd am intrat. Bolnavii sînt nepăsători. Timp de cîteva minute mi s-a părut că sînt acasă, așa cum niciodată nu mai fusesem, împreună cu băiatul acela din care nu deslușeam decît un smoc de păr năclăit de transpirație. Am ridicat cearșaful, vroiam să-i ating fruntea, mîna mi s-a oprit mai jos, pe gîtul ce se zbătea nebunește. Am rămas nemișcată și m-am rugat la Dumnezeu ca totul să se sfîrșească așa, în această ciudată imobilitate febrilă. Mă simțeam acasă și niciodată n-o să mai am sentimentul acela. De ce oare nu m-am în-grijit de el în modul cel mai firesc ? Avea nevoie, poate,

de un doctor, de medicamente ; trebuia să sting lumina aceea, murdară și galbenă, a lămpii de alabastru atârând de tavan și să aprind veioza de pe noptieră. Trebuia să-l trezesc ca să nu moară.“ „Ce prostuță ești, dragă Cate, el n-a murit, știi bine ; s-a instalat la periferie, ca doctor, bietul Grégoire !“ „După un an avea și limuzină și servitoare ; semna rețetele cum semna scrisorile pe care mi le trimitea. Îmi desenase portretul și zicea : «nu izbutesc să-ți prind surîsul». Biet prieten ! Nici eu. N-aveam nici un surîs, asta-i — și tu voiai să mi-l prinzi. Surîsul vine iubind.“

— De ce mă privești zîmbind ?

Bățul de chibrit introdus în gaura cheii, drept reper, era în același loc ; broasca nu fusese forțată. Pierre aprinse lumina și se trînti într-un fotoliu. Nu prea avea ce face în odaia cu tavan înalt, cu mobile întunecoase. Cate își scosese ciorapii, zvîrlindu-i în apa din lighean : îi clătea pe îndelete.

Pierre ridicase valizele de sub pat. Verifica încuietorile.

— Ce zici, să ne aruncăm puțin ochii ?...

Cate stătea în fața unei măsuțe și-și peria părul : de tăblia de marmură era sprijinită o oglindă învechită. Se îngălbeni brusc ; parcă un deget uriaș și rece ca gheața îi apăsa templele.

— Culcă-te. Ne uităm mîine. Am făcut dealtfel întreg inventarul obiectelor din valize. Mi-am cumpărat un carnețel special pentru asta.

Pierre ținea între degete cheițele prinse una de alta cu o sîrmuliță.

— Doar n-ai să te apuci acum să despachetezi totul..

Se postase în fața bărbatului tăcut.

— Pierre !

Vecinul sforăia de mult ; dinspre culoar răzbăteau zgomote de pași, apoi tălpi care se ștergeau ; o ușă des-

chizîndu-se, exclamații, un „bună seara“ extenuat. Alți călători ! Și exodul acesta nesfârșit de la o casă la alta, de la o iubire la alta... „Eu n-am cerut niciodată nimic, ca să nu dau nimic.“ Și toate aceste venituri și plecări într-o blestemată tăcere scormonitoare, buze pecetluindu-se peste cuvîntul de consimțire, mâini lîncezind de-a lungul trupului, și crivățul strecurîndu-se printre crăpăturile ferestrei... Și mereu aceleași justificări, aceleași pauze de gîndire ; și mereu aceleași eforturi de a o lua din nou de la capăt ; și mereu tentația de a minți pentru a-ți păstra demnitatea, lăsînd să se creadă că ai un suflet de piatră cînd inima-ți bate cumplit în trupul jilav și niciodată sătul. Și mereu aceeași frică înfiripîndu-se între două ființe. unul în fața celuilalt, într-un fund de cameră sărăcăcioasă unde n-ai voie să faci zgomot după ora zece, cu adevărul agățîndu-se de tine ca un copil înfometat...

Cate închise ochii și încercă să regăsească o veche imagine de pe timpul cînd nimic nu i se putea întîmpla, într-o existență care-și conserva puritatea în sînul unei familii oneste și fără probleme.

„Cu atît mai rău ! De ce n-aș face și eu ca ceilalți ?“ Cate se repezi spre bărbat, își lipi fața răvășită de obrazul care se ferea.

— Pierre !

Dar el și desfăcuse prima valiză, apoi pe a doua, răsturnîndu-le peste plapumă.

— Pierre !

Cu mișcări încete, bărbatul deschidea una după alta casetele goale, nemaipăstrînd decît forma renumitelor lingurițe de argint aurit, cutiuțele de carton din care lipsea căptușeala roz, altele mai avînd încă arcu imbrăcat în catifea pentru fixarea vreunei bijuterii. Toate goale ! Nici giuvaieruri, nici renumita argintărie, nici brățările. Doar în ultima casetă din lemn dăltuit mai existau cîțiva

butoni de platină, o montură de aur fără pietre, un ac de cravată în formă de semilună. Toate goale, ca la acele vânzări publice cînd din sertarele meselor sau ale scrinurilor se răspîndeau resturile unui biet tezaur jefuit.

Și culmea ironiei, pe podea se rostogolise o greutate de aramă de cinci sute de grame — greutate ce compensa cu modestie lipsa tezaurului familial dispărut, volatilizat, furat, dar de cine ?

Poate vreun hoț s-o fi strecurat în odaie șterpelind toate obiectele acelea mărunte și strălucitoare !

— Cate !

— Da.

— Cine le-a șterpelit ?

Cate respira greu ; stătea cu mîinile încrucișate la spate.

— Erau ale mele.

— Bineînțeles. Dar unde sînt ?

— Nu știu.

Da, să cîștige timp mai ales, să lase să vină somnul, liniștea, să aștepte ziua minunată care-ar fi repus totul la loc... O ridicare din umeri și discuția s-ar fi încheiat... Îi venea să inventeze tot felul de minciuni, una mai frumoasă ca alta, pe care nimeni să nu le poată combate, care ar fi alunecat ca o flotă miraculoasă pe o mare calmă, minciuni senine care să nu conducă nici la război, nici la violență, nici la șiretenie.

— Ei drăcia dracului !

Cate se aplecase peste mormanul de casete și cutiute ; le cîntărea în mînă, le scotea vata, capacele, căutînd vreun inel nevăzut, vreo bijuterie vicleană ascunsă privirii.

Pierre își apucase nevasta de braț, zgîlțîind-o.

— Tu ai încărcat cele două valize. Casetele erau pline sau goale ?

Cate se bîlbîia, încerca să plîngă, se schimonosea, dar Pierre n-o lăsa deloc.

— Dă-mi drumul, mă doare.

— Răspunde, odată ! Tu ?

— Nu înțeleg nimic.

— Răspunde !

— Dar erau bijuteriile mele, argintăria mea.

— Bineînțeles că erau bijuteriile *tale*, nu eu le purtam.

Arată-mi mîinile.

Ea îi întinse trufașă degetul pe care mai strălucea încă inelul de logodnă ; mama lui Pierre își sacrificase diamantele de la cercei : „Le-am păstrat pentru tine, băiete, pentru ziua asta mare“. Cît de tare îl înfuriase cadoul acesta însoțit de oftaturi și de tot felul de sfaturi !

— Trebuie să-mi dai o explicație.

— Te rog, înțelege odată.

— Să înțeleg, ce ?

— Ești îngrozitor.

— Asta-i culmea. Este adevărat, sau nu, că datorită ție nu mai există bijuteriile și argintăria ?

Cate izbucni în sfîrșit într-un hohot de plîns ; se așezase cum nu se putea mai incomod pe scîndura de lemn a patului și-și proptise fruntea pe tăblie. Pletele-i atingeau sculptura maiestuoasă : un desen reprezentînd un cocoș cocoțat pe o greblă.

Pierre întinse mîna și aruncă pe parchet casetele și cutiuțele ; opri una și, mînuind-o ca pe un baston de comandă, izbea cu ea în capacul valizei :

— Și lingurițele ?

— Cum ai vrea să-ți explic ? Te-ai și mîniat, gata să mă ucizi.

— Îți bați joc de mine ?

Pierre se plimba furios prin odaie. Cineva bătu în pereți. Pierre zbieră :

— Duceți-vă dracului !.. Ei ?

— Nu-mi dădeai destui bani pentru casă. Mama era bolnavă. O grămadă de lucruri trebuiau achitate și cu bruma ta de salariu nu puteam face față nevoilor din ce în ce mai imperioase.

— Ce-i cu limbajul ăsta... „din ce în ce mai imperioase“ ?

— Haide dragă, știi și tu la fel de bine ca mine... chiar și tu te plîngeai...

— Așadar, un inel aici, o linguriță dincolo... și-ți hrăneai bieții copilași ? Te mai întreb o dată : vrei să-ți bați joc de mine ?

— Dă-mi pace. Mîine îți voi spune totul, tot ce vei vrea. Mutarea asta m-a zdrobit. Avem toată viața în față ca să ne cîntăm.

— Continuă-ți povestea.

— Care ?

— Ai și uitat ce minciuni mi-ai îndrugat ?

— Este strictul adevăr. E prea banal și lipsit de strălucire, sînt de acord.

— Așadar, aveam ce mîncea grație vechilor bijuterii de familie ?

— Da.

Ce mult ar fi vrut să doarmă, o dorință irezistibilă ! Și totuși nu îndrăznea să caște, se ferea să fie nepoliticoasă față de soțul ei. Să adoarmă, să aibă un vis, total neprevăzut. Va porni de la o imagine, da, scara de la Versailles pe care o văzuseră puțin mai înainte ; îi plăcea să tăifăsuiească cu Istoria, căci ea nu se sinchisea de minciuni, de concesi, în fața adevărului... „Așadar, voi coborî treptele pe o dimineață însorită ; de jur împrejur liliaci înfloriți, ca fulgerați de lumină, coloane drepte și elegante ; orizontul suspendat de un albastru pal, și rîul dantelat dispărînd în zare. Și apoi mulțimea va veni urlînd, cu pietre în

mîini. «Pleacă de acolo, nenorocito, tîrfă ordinară, pleacă de-acolo !»“

— Dar eu nu sînt...

— Tu nu ești ce ?

Cate tăcea. Totuși trebuia să mai spună ceva ; existența ei nu mai depindea acum decît de cuvinte, oricare-ar fi fost ele. „Ce idioțenie să cad de pe propriul pedestal !“ Degetul avea de pe acum o umflătură osoasă. „Mîinile mele îmbătrînesc repede ; Pierre nici măcar n-a observat că țin mereu strînsă mîna dreaptă...” Se văita. Dar Pierre stătea ca împietrit, implacabil. Atunci, Cate atacă :

— Mărturisește și tu. Mă bănuiești c-aș fi vîndut bijuteriile ca să-mi cumpăr rochii, sau mai știu eu, înghețată cu frișcă, ori că m-am dus la coafori de lux, și cîte și mai cîte.

Se opri o clipă, apoi reluă cu un ton și mai ridicat :

— Bun, ghicesc... Crezi c-am vîndut totul pentru că am un amant care mă costă scump.

— Ce-ai zis ?

Pierre înainta amenințător.

— N-am spus nimic, inventam, inventam ceea ce tu îndrăznești să-ți închipui.

— Ceea ce am dreptul să-mi închipui.

— Ba nu, dreptul ăsta nu-l ai, nu, n-ai dreptul ăsta. N-ai nici un drept... Dar asta nu-i totul ; am să-ți mai ofer cîteva ipoteze grozave. Ascultă. Există poate un șantajist care-mi stoarce bani pentru că știe un secret pe care vreau să-l tănuiesc ; atunci mă urmărește. Îți place povestea asta ? Este mai veridică decît cealaltă ? Așteaptă, n-am terminat ; am o imaginație, atît cît ai și tu. Poate că trebuie să hrănesc un copil născut înaintea căsătoriei noastre și care este dat la o doică, la țară... Așteaptă, n-am terminat : urmarea e mai reușită. Am un amant care mă fură și petrece pe scama giuvaierurilor de familie... Așteaptă, poate

că dau de mîncare tuturor pisicilor din cartier, tuturor săracilor din Paris ; și uite-așa, fiecă diamant reprezintă puțină fericire oferită altora.

— Termină odată !

Pierre dădea înapoi în fața acestui potop, și Cate își înalță ochii spre soțul descumpănit sub valul frazelor ei. Era sleită ; se clătina, picioarele abia o mai țineau ; în sfîrșit, izbuti să se prăbușească într-un fotoliu, cu o mîină acoperindu-și fața.

— Și acum ?

— Acum, ce ?

— Aștept să-mi explici de ce sînt casetele goale.

Glasul lui era aspru, tăios, neobișnuit. Cate nu recunoștea tonul cuvintelor rostite cu o încăpăținare care o uluia. „Pierre nu m-a obișnuit cu o astfel de răceală. Să te cerți pentru cîteva grame de aur, cîteva firimituri de diamant pe care nici nu le poți privi decît cu lupa, în timp ce pe lume există atîta nenorocire... Jurnalul se află aici, pe masă, cu titluri de-o șchioapă : viața e grea aproape peste tot. Dacă tata ar mai trăi, mi-ar spune : «Nu mai poți deschide un jurnal fără să ți se întoarcă dinainte stomacul pe dos ; mai sînt totuși și oameni cinstiți printre cei ce nu se fac remarcați prin mizerie.» Bietul tata, cît se ferea să nu pară sărac ! Și el i-a păpat mami două rînduri de perle din trei...”

— Ți-am spus totul ; alege ce-ți place.

— N-am ce alege ; vreau doar să aflu motivul pentru care ai vîndut bijuteriile.

— Nu le-am vîndut.

— Ei cum ? tu singură mi-ai spus adîneauri că le-ai vîndut ca să faci față nevoilor...

— E adevărat, totul e adevărat... Era, trebuia să-ți spun, o datorie a tatălui meu pe care-i făgăduisem s-o achit.

— Pe patul de moarte, nu-i așa ?

Cate tăcu, apoi reluă, repede :

— Nu, nu pe pat ; știi bine c-a fost adus în birou ; viața îl părăsise mai înainte.

Cate ura cuvîntul „moarte“. Îi rănea gura. Se ferea de acest cuvînt cu care maică-sa jongla la nesfîrșit. „La ce visează morții, fetiço ? Cum, nu știi ? La oamenii vii, la tine...“ „Dar la mine se gîndește cineva ?“... „Sigur, cel părăsit, cel pentru care uităm să ne mai rugăm...“

— Iar o să mă întrerupi, așa că tac.

— Nu, vorbește ; vorbești bine, vorbești cum n-ai vorbit niciodată... Oare pînă cînd vei continua să vorbești astfel, pînă cînd ?

— Pînă cînd ai să mă crezi.

— Și sperî c-o să trăim clipa cînd o să te cred ?

Ea nu răspunse, dar își întoarse fața chinuită către soț ; își mușca buzele.

— Ți-e sete, cumva ?

— De ce rîzi de mine ? Ce-i cu întrebările astea care măucid ?

— A, da ! Ți-ar conveni să poți muri acum. Ce mai aștepți de nu leșini, haide, ce mai aștepți ?

Cu glasul stins, Cate murmură :

— Așa o să ne petrecem toată noaptea ?

O pendulă se auzi bătînd rar pe coridor. Nu mai avea ce client să vină în miez de noapte. Portarul se întinsese, desigur, pe divanul din salon, cu un ziar desfăcut peste ochi din pricina luminii orbitoare. Se auzea respirația întregii clădiri, o răsuflare adîncă, urcînd, apoi descrescînd. Pe stradă, liniște deplină ; doar acest imens gîfîit din străfundul hotelului cufundat în somn.

— Dacă m-ai fi iubit, n-am fi acum aici. De ce ne muțăm ? Chestiunea banilor am fi putut-o rezolva altfel... Acolo eram împreună ; n-aveam nimic de ascuns decît

lucruri lipsite de importanță ; acum însă viața devine de nesuportat. Acolo, nu ajunsesem încă la suferință, la chinurile astea... Nu știu ce-i cu noi !

Cate deschisese fereastra. Să pună capăt cu orice preț nopții acesteia atît de sfișiată. Puțin cer albastru i-ar face bine, vîntul lunecător al iernii, pașii trecătorilor.

— Lasă fereastra închisă. Pînă acum n-ai simțit nevoia să strigi.

Pierre închise cu bruschețe fereastra ; geamurile tremurără ; chitul vechi abia le mai ținea.

— Îți repet încă o dată : de ce-ai vîndut bijuteriile ?

— Nu mai pot. Oare chiar nu mă crezi ? Nu mai pot. Lasă-mă-n pace !

Se îndreptasc spre pat, blînd loc de refugiu și uitare, dar Pierre o apucă de umeri forțînd-o să se așeze tot pe fotoliu. Se proțăpi în fața ei, cu brațele încrucișate :

— Te ascult.

Cate închisese ochii să nu vadă trăsăturile adîncite și aspre ale soțului ei.

„Vă recomandăm, doamnă, această admirabilă bijuterie de familie. Ne-a vîndut-o o tînără din înalta societate... Ce vreți, inima își are pretențiile ei ! Știți, tinerele sînt uneori imprudente ; nimic nu-i mai ușor decît să încredințezi unui bijutier renumit și discret broșa care te va ajuta să treci peste momentul dificil. Iată, luați în mînă această bijuterie... Cîtă finețe în tăietura pietrelor, cîtă artă în modelarea platinei ! Într-adevăr, dacă nu m-ar durea sufletul pentru această tînără victimă a nesăbuintelor ei ar trebui să mă felicit că posed asemenea giuvaier fin și artistocratic...” „Da, așa e, cel mai mult îmi place aspectul bijuteriilor”. „Rîd pentru că mă văd atît de frumoasă în oglindă...” „Pînă cînd ai să-mi aduci tot felul de giuvaieruri din escapadele tale nocturne ? Mai schimbă și tu ; un sandviș mi-ar face mai mare plăcere, zgîrie-brînză ce ești...”

Giuvaieruri, cîte crime în numele vostru ! „Împrumută-mi diadema ta, Elisabeth, mă duc să dau o raită la un bal...” „A fost odată o prințesă care se numea Piele-de-Măgar...” Giuvaieruri blestemate ; cîtec realist de demult. Cafe-ncaua smaraldelor, localul prietenilor rubinului... „Priviți acest safir ieftin : astăzi este o adevărată vînzare publicitară. Primelor zece persoane care vor ridica mîna le ofer această cruce împodobită cu cincisprezece strasuri veritabile.” „Examinați acești butoni de manșetă, lucrați nu în aurul obișnuit găsit în tot locul, ci în noul metal, pe care magazinele noastre dotate cu tehnica cea mai avansată îl pot extrage din orice fel de metal amestecat cu un aliaj special. Iar acest aliaj necesită peste o sută de manipulații și specialiști americani lucrînd în laboratoare dotate cu instrumentele cele mai fine. Aureumul, mai adevărat decît aurul, este descoperirea cea mai senzațională a lumii moderne...” „Vreți o brățară frumoasă ?” „Freac-o de haină și-ai să vezi cum sclipește.” „Eu sînt navigator...” „Ce zici, iubito, îți place diamantul ăsta, e mic, dar pe degetul tău înseamnă garanția fericirii noastre conjugale. Îl voi plăti în rate.” „Scumpule, oare diamantul o fi bine prins ? Este atît de micuț !”

— Ei, ce faci, dormi ?

După ce-și deschise ochii adumbriți, Cate oftă ; dar Pierre veghea.

— N-am să te las să dormi pînă nu-mi spui de ce-ai vîndut bijuteriile și argintăria.

— Îți voi spune pentru că observ că problema asta te interesează mai mult ca orice. O să fii decepționat, ai să vezi... Tot ce ți-ai închipuit...

— Nu mi-am închipuit încă nimic ; tu mi-ai debitat tot felul de povești născocite de imaginația ta bogată.

— Am un frate.

— Un frate ?

— Da. Ți l-am ascuns, părinții mei și cu mine, pentru că nu era, te asigur, deloc strălucitor. Un detracat.

— Și mai departe ?

— Mai departe ? Ai destulă imaginație ca să poți continua și tu ; sînt lucruri simple și obișnuite. Un detracat costă destul de scump o familie, nu ?

Cate își contempla bărbatul, brusc înspăimîntat ; stătea sprijinit de perete și căpătase alt chip, un chip necunoscut, cu trăsături și mai adîncite din pricina enervării ; nasul i se strîmbase ; buza inferioară îi tremura. Minia nu căpăta strălucire pe trupul său uscățiv : slabi sînt reținuți la mînie și neputincioși ; nu știu să-și dea drumul, să-și fluture furia în mod somptuos, sub privirile celorlalți. Și Cate continua să gîndească : „Dac-am fi acasă, i-aș interzice să-și rezeme capul de perete : părul bărbatului e totdeauna murdar.“

Trase aer în piept ca un scufundător. Glasul izbucni aspru și provocator.

— Bun ! Dorești să participi la nenorocirile celorlalți ? Poftim, îți ofer nenorocirea mea cea mai intimă. Fratele meu se numește Pierre ca și tine.

— Ciudată coincidență !

— Te rog, lasă-mă să vorbesc pînă la capăt, te rog pentru a doua oară.

— N-am poftă să te ascult pînă la capăt... La urma urmei, fie, mai învăț și eu cîte ceva... Aș vrea să știu cum poți deveni băiat rău într-o familie nepriincioasă acestui gen de situații.

Cate tăcu o vreme. Merita oare să dea în vileag gaura aceasta neagră din sînul familiei sale, provocată parcă de o bombă în război ? Căci într-adevăr ocupația zdruncinase adînc viața căminului lor. Pe moment nu realizaseră dezastrul. Chipul îndurerat al fratelui i se înfățișă brusc, dar ea îl alungă. Știa că avea dreptate, că așa trebuia să-l de-

scrie : Pierre plimbându-și cei șaptesprezece ani între două fronturi. „Pleacă de-aici Pierre, tu și Camille. Totdeauna uniți împotriva mea, gata să mă ridiculizați, să mă prindeți pe picior greșit, născocind mercur alte minciuni împotriva minciunilor mele, făcînd din mine elementul răului în familie. Așteaptă o clipă, ai să vezi tu.“

— Omonimul tău, Pierre, a fost la început cu nemții.

— Mulțumită grijii părinților tăi, nu-i așa ? Dacă nu te superi, n-o lua de la potop.

— Îl vedeam doar ca o umbră în apartament, totdeauna grăbit să intre sau să iasă, cu buzunarele mereu pline, fie cu țigări pentru tata, fie cu boabe de fasole pentru mama. Vorbea despre școală cu dispreț, luînd în batjocură bacalaureatul : „Bacalaureatul pe timp de război este ca nașterea unui copil pe un vapor care se scufundă“, așa spunea întruna. Îi plăceau expresiile la care nu puteai răspunde fără să-l dojenești. „Burta mai întii și apoi intelectul.“ A lipsit multe luni ; pe urmă s-a întors spunînd că este urmărit, urmărit de cine ? Habar n-aveam. Tata suferea în tăcere ; mama trăgea încet perdelele apărării pasive, ascunzîndu-și fiul absent și vagabond. Poate că ne-am ferit prea mult să vorbim despre această dramă...

Cate părea că vede înaintea ochilor silueta ciudată a fratelui reînviat, cu un mic dicționar franco-germar în buzunar. Schiță o strîmbătură, dar adăugă :

— Sînt sigură că nu făcea nimic rău.

— Și tatăl tău nu-l întreba nimic ?

— Îi era teamă de Pierre. Tata suferea de inimă, știi prea bine. Adu-ți aminte de privirea lui pierdută și voalată. Inima îi dădea destulă bătaie de cap.

— Și maică-ta ? De ce nu i-a tras o mamă de bătaie ?

— Mama ? Ce ești nebun ? După război, în patruzeci și șase, Pierre, vorbesc de fratele meu, trăia cu o femeie de

aceeași vîrstă cu el și totuși ai fi zis că avea părul cărunț, atît de subțire era, răsfirat peste frunte.

Cate nu mințea. Îi văzuse împreună, într-o dimineată. Pierre avea statura tatălui său, înalt și deșelat. Căra o plasă cu provizii și bombănea. „Ce urît își purta fericirea, ca un desfrînat !“ Cate reluă iute :

— S-a însurat cu fata aceea. Dacă ți-ai povesti despre căsătorie, nu m-ai crede.

Pierre nu răspunse ; Cate își freca mîinile. Ce ușor îi venea în minte tot ceea ce urma să-i spună ! Nici nu mai participa la discuție. Se simțea străină de vorbele rostite. Un frumos și minunat tablou i se înfățișa. Atunci, să meargă pînă la capăt.

— Văd că nu mă crezi.

El își înălță umerii.

— După toate cîte mi le-ai spus...

— Acceptasem să vină pe ascuns. Îl așteptam cu toții pe coridorul primăriei. A sosit brusc : era beat. Ajutorul de primar mîrîia furios. Căsătoria s-a făcut la repezeală. Fata plîngea. La ieșirea din primărie ne-a salutat, și-a sărutat nevasta zicînd : „nădăjduiesc să te revăd curînd, mulțumesc pentru ceremonie ; a fost cum nu se poate mai izbită“. Și a luat-o la goană pe șosea fără să-i pese că putea fi oricînd strivit, în mersul lui de om beat. N-am mai îndrăznit să ies în stradă după aceea ; mi se părea că văd mereu în fața ochilor silueta lui subțiratică și clătinată și grupul acela de femei plîngînd și implorîndu-l să se întoarcă.

Tăcere : Cate se uita cu coada ochiului la soțul ei care fuma nepăsător.

— Ăsta-i motivul pentru care, după ce ne-am cunoscut, stăteam mereu încuiată în casă. Nu pe tine te așteptam în fața ferestrei, ci pe el. Te-am iubit cu frîca în sîn. Primul tău sărut a atins buze fremătînd nu de dragoste, ci

de spaimă. Tremurul acela care-mi cuprindea trupul nu era pentru tine... Când apăreai în fața ușii, nu erai niciodată singur ; în spatele tău se afla el, făcându-mi semne, provocându-mă. Când ne întâlneam, mă bîlbîiam pentru că trebuia să rostesc același nume ca al lui. Discutam cu tine, dar în realitate mă adresam fratelui meu fugar și totuși cumplit de prezent... Iartă-mi această iubire tremurîndă pe care ți-am oferit-o.

Pierre se apropiase de nevastă-sa ; ea crezu o clipă că venea s-o mîngîie, dar nu. El îi cuprinse fața cu mîinile și murmură :

— Nu cred.

— Ce nu crezi ?

— Nu cred în existența acestui frate ivit din senin, în dragostea ta clănțănind din dinți, nu cred nimic. Sora ta Camille, nu-ți este de ajuns ? Ai nevoie să fii înconjurată de o familie monstruoasă ca să poți trăi ?

— Asculă-mă, te rog !

Dar ea nu mai avea curaj să continue. La urma urmei, acest Pierre rău și viclean exista cu adevărat. Îi dăduse tîrcoale tot timpul copilăriei ; îi fura jucăriile adunate cu grijă, seara, într-un dulăpior, le strivea, scotea ochii păpușilor, își bătea joc de micile ei prietene silitoare cu care se vedea joia, o menținea într-o teamă continuă fără ca ea să izbutească măcar o dată să-l îmbuneze.

— Apoi, a început să fure : furculițe, cuțitașe pentru desert, un portmoneu al slujnicei. Nu scotea o vorbă, lua obiectul, iar eu îl priveam înspăimîntată și mută. Apărea întotdeauna la aceeași oră, șterpelea tot ce întâlnea în cale, chiar și fructele din compotieră, chiar și ziarul căruia îi rupea banda înaintea tatălui meu, chiar și o batistă murdară ; mîinile lui cotrobăiau peste tot, prin sertarele rămase descuiate. Apoi pleca fără să mă privească. Iar vizitele acestea clandestine le-a continuat și după căsătoria

noastră, și cu eram singurul martor al trecerii sale. Într-o zi mi-a cerut bani ; n-aveam. Mi-a apucat mîna și, zîmbind, mi-a scos inelul acela cu rubin dăruit de nașul meu. Într-altă zi, m-am dus cu el să vindem la un oarecare bijutier de ocazie o broșă pătrată pe care-o aveam de la bunica. De mobile nu se atingeau, erau dealtfel pe jumătate golite de el ; mă obliga să-l ajut, amenințîndu-mă că spune tot. Atunci luam iarăși drumul spre bijutier care, mut, cumpăra tot ce-i duceam, îmi întindea banii pe care nu-i număram : fratele meu supraveghea toate mișcărilor.

Auziră o bătaie în ușă, un ciocănit discret.

— Iertați-mă, sînt paznicul de noapte. La șapte e o femeie bolnavă. Am înțeles că sînteți medic.

— Nu sînt medic.

Pierre deschisese ușa iar paznicul se trăsese înapoi, văzîndu-l îmbrăcat și nu în pijama cum bănuia că-l găsește.

— Vreți să plecați ?

Auzind întrebarea, Cate își privi atent bărbatul. Era adevărat ? Adusesse, oare, omul acesta vestea cea rea pe care nici unul, nici celălalt nu îndrăzneau s-o înfrunte ?

— Soțul meu nu e medic, este infirmier. Vreți să ne lăsați să dormim ?

— Totuși nu putem lăsa să moară o femeie bătrînă !

— Telefonați la Comisariat.

Paznicul plecă bombănind ; lăsase ușa deschisă în chip ostentativ sperînd că ciudatul cuplu, gata de plecare, îl va urma.

Pierre împinse ușa cu piciorul.

— Aș vrea să deschid fereastra, mă sufoc.

Și Cate trase cordonul draperiilor grele, de culoare închisă ; inelele de lemn alunecau greoi pe vergeaua groasă de alamă.

O lumină albăstruie năvăli în încăpere. Luna lumina strada, zidurile caselor ; un geam sticlea în mod miracu-

los. Undeva departe, un bărbat discuta cu altul. Apoi se auziră pașii sonori ai unei femei grăbite. Nici un ajutor nu putea veni dinspre acest peisaj citadin, ciopîrțit de umbra imobilelor, ca de niște uriașe cuțite negre.

— Pierre !

Dar Pierre slătea ca împietrit. De cîți ani, oare, dura această scenă nemiloasă ? Era departe timpul cînd vorbeau aceași limbă, se distrau trăncănind la fel. Își răspundeau prompt, ca la teatru. Acum, fiecare vorbă conta, fiecare cuvînt atîrna greu. Ce putea să se mai întîmple ? Doar n-o dura la nesfîrșit noaptea aceasta frămîntată, ca vinul acru găsit pe fundul unei sticle într-un moment de însetare. Cate nu era obișnuită cu astfel de pauze de tăcere pe care nici cele mai blinde cuvinte nu le puteau risipi. Ah ! ce seară cumplită, înfiptă ca o lance în viața lor tihnită ! Te muți, ici lenjeria care, pentru prima oară, iese din dulapuri, cu cutele ei impecabile, bibelourile ale căror ciobituri sau lipituri le uitaseși de mult, crucifixul învelit într-un șervet. „E prea fragil, Christosul ăsta răstignit. Nu pricep de ce ni l-au dăruit. Era deja ciobit ; îi lipsesc cîțiva spini, un deget, lemnul crucii a fost lipit, apoi trupul pe lemnul crucii. Ar fi putut să ne dăruiască un Christos mai practic...”

„Cînd te muți, stai într-un colț, aștepți tăcut în colțișorul tău. Nu trebuie să vorbești ; nu mai ai ce spune ; trebuie să păstrezi totul pentru mai tîrziu, cuvinte proaspete și neistovite. Așa că, taci, dragă Cate ! Eu, Germaine, am tăcut cînd ne-ai lăsat să plecăm de la voi, împreună cu mama. Erați sătui pînă-n gît, cred și eu, de peste trei luni mîncîndu-vă electricitatea, cum se spune, folosind frumoasa lenjerie a doamnei : cu vremea cearșafurile se uzează, mai ales că erau cearșafuri de rezervă, cele păstrate pentru morți, cearșafuri cu pînza aspră și deasă. Am auzit fraza mînioasă a mamei tale, Cate : «Sfinte Dumne-

zeule, cearșaful *meu*, cel pe care-l păstram !» Noi, de asemenea, eram niște străini în familia voastră. Exodul ne-a mînat pe țărmul vostru inospitalier. Pe vremea prosperității noastre făceam parte din verișoarele vizitate, răsfățate : Germaine și minunata ei mamă... La capătul acestor trei luni nici măcar nu mai îndrăzneam să ne mișcăm, de teamă să nu te întîlnim în apartament. Odată am avut febră, o febră cumplită, noaptea întreagă, iar a doua zi tu îmi șopteai : «Ce prost arăți, Germaine, s-ar crede că aerul din apartament nu-ți prieste... E tot ce-ți putem oferi». Noi nu mai aveam locuință ; arsese, stupid, ca toate celelalte. Cărasem cu noi doar două cuverturi în care înghesuiserăm una peste alta puțină lenjerie, cîteva bibelouri ; îți dăruisem cupa din argint vechi pe care o jînduiai cînd veneai să ne vizitezi ; abia ai privit-o cînd am scos-o din grămăjoara de obiecte disperate. Poate că ar fi trebuit să ți-o ofer împachetată în țiplă ? Într-o zi maică-ta ne-a dat de înțeles că nu ne mai putea ține ; ne-am simțit parcă ușurate... În sfîrșit, eram alungate ; încheiam chinul de a trăi în casa care păstra mirosul vostru, amprentele voastre, gustul vostru... Nu fusese decît o vizuină. Adio, Cate ! Știu că mama se propusese ca femeie în casă, la mama ta ; vroia să mă salveze ; îmi spunea : «Esențialul este să rămii la ei, nu interesează cum... și apoi tatăl lui Cate m-a iubit, știu ; a avut întotdeauna o mică slăbiciune pentru mine ; voi încerca s-o reînviez...»“

— Ar trebui să ne culcăm. Lasă-mă să dorm.

— Vorbești de parcă ai fi chefuit. Nu te pricep defel. Arată-mi inelul de logodnă !

— Poftim !

Pierre îl cercetă îndelung, clătînînd din cap.

— E mai îngust decît celălalt ; diamantul avea o tăietură mai fină.

— Ai terminat ? Vrei să-mi vezi și lenjeria ? Vrei să-mi vezi și trupul ? Poate că s-a schimbat și el. Și cine știe dacă mâine, astăzi adică, camioanele vor mai fi în fața casei ? Am vîndut totul, am negociat totul.

— Nu, sînt sigur că asta n-ai făcut-o. Tu nu poți trăi fără mobilele tale, bibelourile tale. Tu nu poți trăi fără mirosul ăsta vechi pe tine, în preajma ta... Cît despre fratele-fantomă, nu cred o iotă, pricepi ? Arată-mi o fotografie de-a lui. Cum era ? Spune-mi în ce zi s-a născut, sau, mă rog, măcar ziua numelui. Cum îl chema ?

— Ți-am spus : Pierre.

— Ei bine, cînd își serbează ziua numelui ? Răspunde ! Ce prost sînt : știu, odată cu mine. Cîți ani are ?

— Stai puțin, trebuie să aibă...

— Te-am întrebat vîrsta exactă, nu cea aproximativă.

— Mă mai persecuți mult ?

— Deci nu știi cîți ani are ?

— Ba da, e mai tînăr ca mine, cu doi ani.

— E ciudat că nu i-am văzut niciodată camera în apartament.

— Era biroul tatii ; patul era așezat în locul comodei.

Pierre o apucase de încheieturi ; furia se adăuga oboșelii ; Cate îi vedea chipul lucios. Nu mai avea aerul nepăsător de fiecare zi, roșul stins al pomeților, albul pal al tîmplelor, vinișoara umflată și șerpuitoare de pe frunte. „O să mă omoare.“ Pierre îi lășă mîinile. Scoase o batistă și-și șterse fața, colțul buzelor. Ea oftă ; simțea un gol imens în fundul gîtlejului. Cînd respira, răsufierea nu se mai sfîrșea. Se gîndi la pleurezia de demult, boală respectată de toți ai casei ; se folosise de ea pe toată durata copilăriei. „Nu i-am pomenit niciodată de pleurezia mea ; mama mi-a interzis. Făcea parte din secretele casei, din

lucrurile ascunse.“ Își îndreptă spre el ochii scăldați în tandrețe.

— Ne-am căsătorit fără să ne spunem totul, dar oare, poți trăi împreună cu cineva la modul aproximativ ? Tu zîmbeai cu gîndul la lucruri pe care eu nu le știam ; eu mă înduioșam la amintiri pe care tu le ignori. Dar lîngă tine, omul uită de rațiune, nu-i așa ? Știi, fetele pentru asta se mărită ; ca să-și trăiască viața.

— Taci odată !

Pierre își luase pardesiul, se apropia de ușă.

— Unde te duci ?

— Plec ca să nu te mai aud ; îmi vuiesc urechile de vorbele tale. Știi ce-ai făcut ?

Pierre ajunsese pe coridor.

— Ce-am făcut ?

Cate alergă după el, trebuia să-l rețină, să-l împiedice să facă actul acesta neghiob. „Nu, nu într-un hotel, nu ca pe o tîrfă, nu în timpul nopții, ca un client nemulțumit de îmbrățișări.“

— Așteaptă.

Îl urma treaptă cu treaptă, strigînd :

— Așteaptă, așteaptă !

Dar el coborîse mai repede ; ea se aplecă peste balustradă : dispăruse. Paznicul se ridică de pe canapeaua pe care dormea. Ziarul de peste ochi pluti o clipă deasupra pardoselii, apoi se lăsă pe covor. Cate coborîse scările fără să-și dea seama că era fără pantofi ; avea doar niște papuci roz bombon. În dreptul paznicului, încetini pasul.

— De ce nu l-ași oprit ?

Omul își ridică brațele și începu să rîdă.

— De chestiunile intime ale clienților n-am voie să mă ocup. Tocana dragostei se mănîncă fierbinte, nu-i așa ?

— Cît e ceasul ?

— Aproape patru. Se mai aude încă huruitul camioanelor îndreptându-se spre Hale. Toată strada trebuie să miroase a iarbă. N-aveți nevoie de mine, nu ? Bun, atunci să-mi continui somnul.

Se întinse din nou pe canapea, cu ziarul peste ochi. Cate înaintă spre intrare, deschise ușa. Strada i se înfățișă goală, într-un întineric aproape gălbui. Se sprijini de zid, căci o durea spatele. Cineva venea înspre ea. „Dacă o fi Pierre ?“ Pașii se îndepărtară. Ce ușoară și blindă era liniștea ! De-ar mai dura încă starea aceasta de buimăceală, de extremă oboseală în care se complăcea ! Nu, să nu plîngă încă. Aerul o calma. Da, să privești strada, cerul, clădirile, să te interesezi de tot ceca ce te înconjură... După cîteva ceasuri va fi din nou liniștită, cu siguranță liniștită, în noul apartament. S-ar putea chiar ca Pierre să ajungă înaintea ei pentru a supraveghea descărcatul și a indica locul preferat al mobilierului, certîndu-se cu muncitorii mereu neatenți... „Aveți grijă de ladă, e vesela de porțelan chinezesc. Fixați bine oglinda, n-am chef să se spargă și să urmeze șapte ani de nenorociri...“ Niciodată nu aspirase în felul acesta aerul nopții, singură. Dar frigul o cuprinse brusc : dîrdîia ; simțea cum se încovoiaie sub lungul fior ce-i străbătea trupul. „Aproape că nu mai pot respira. Nu sînt făcută pentru întineric și minciună. Sînt o femeie cinstită ; trebuie să rămîn cinstită pînă la capăt, dar nimeni nu mă ajută. Între Camille, sora mea, atît de cumplit detestată, și Pierre, fratele meu, lacom și tăcut, ce puteam face ? M-am trezit brusc cu onoarea familiei pcceluită pe umeri, și m-am gîrbovit sub povara de neîndurat. De aceea mă strîmb. Trebuia să stau dreaptă, să nu mișc nici măcar un deget înainte de a-mi anunța intențiile. Mi s-a interzis tot ceca ce putea să mă înmlădicze : rochiile fanteziste, florile, gîndurile fugare care-ți aprind privirea. Trebuia să stau țeapănă, cu tutorele acela oribil

care mi se pusese în cîrcă. Am ridicat fruntea, era singurul mod de a mă menține, și mi s-a spus că-s orgolioasă. Am acceptat rolul ; am fost predestinată binelui, principiilor învechite, îmbătrînirii sufletești, înainte chiar de maturitate. Mie îmi fuseseră rezervate ținuta ingrată, mîinile împreunate, pieptănătura care și-a dovedit modestia în mănăstiri și în penumbra familiilor domnitoare. M-au tratat ca pe o prințesă obscură, căreia nimic nu-i era îngăduit. M-au scos la plimbare, înveșmîntată cu această podoabă a cumînțeniei, care-i îndepărta pe cei de care mă simțeam atrasă.

M-am căsătorit. Cum ați fi vrut ca bietul Pierre să poată crede în utilitatea minciunilor mele, să-și poată pune mîna pe ceafa mea, țeapănă și lăptoasă. «Fii mai firească, umbli de parcă ai fi înghițit o sabie... Ai voie să mă iei de braț pe stradă ; de ce-ți porți cu alîta ostentație verigheta ? Pe legea mea ! îmi vine să cred că ți-e teamă de primăvară, de tinerețe.» Cum să-mi dibuiască sufletul sub acest fin și pătrunzător miros de trup dezamăgit ? Iar cînd izbucnește furtuna, sînt la fel ca ceilalți. Nu mă simt bine decît acasă. Cît de mult invidiez neghina care prinde rădăcini puternice oriunde, se agață de piatră, de moarte, fără să cedeze.“

Cate plîngea ; i se făcuse în sfîrșit milă de sine, mîndrindu-se de lacrimile-i fierbinți, de durerea ce o făcea să semene cu femeia care, chiar în acea clipă, mergea încet prin fața hotelului tîrînd pe trotuar un uriaș sac de hîrtie. Pe cap avea un turban confecționat dintr-un fular vechi ; fața îi era neagră și fardată. Văzînd-o pe Cate i se adresă în șoaptă :

— N-ai cumva un loc la hotel de femeie cu ziua ? Nu ? Da un păhărel de rachiu poți să-mi dai ?

Își ridicase sacul și pornise mai departe, semănînd cu o ceapă înfoiată, cu toate blănurile, mantourile și rochiile de pe ea.

Cate se înapoie ; paznicul o aștepta :

— Ar trebui să urcați în camera dumneavoastră ! trece poliția să ia fișele clienților ; nu-i bine să vă vadă. Se pun tot felul de întrebări la ora aceasta.

Odată ajunsă în cameră, Cate se trînti în pat și adormi brusc ; rămăsese îmbrăcată, cu mănușile în mîini.

PARTEA A DOUA

„TREBUIE SĂ MĂ GRĂBESC ; CAMIOANELE OR FI SOSIT.“

Cate se spălase, și se îmbrăcase la repezeală ; n-avea curajul să-și privească în oglindă fața răvășită pe care palarea o făcuse aspră, neînduplecată. Nu știa să fie tristă ; arbora un aer sever și cel mai mic semn de prietenie o enerva. Reacția unei inimi mult timp zăvorâtă, departe de orice ecou, de orice bătaie neașteptată. Dimineața aceasta semăna cu toate celelalte, cel puțin în aparență. Bărbatul era în drum spre clinică ; o părăsea devreme, în zori, cu gesturi grăbite ; un fel aparte de a-și clăti gitlejul, însoțit de o plăcută aromă de cafea : „Pe discară, Cate, vrei să-ți cumpăr ceva zarzavaturi ?“ Vîra în servietă o plasă cu ochiuri mari și i-o aducea plină, cu un aer satisfăcut. „Cu cît ai cumpărat andivele ? Eu le-am procurat aproape pe nimic. Poftim, ciuperci de Paris, tocmai sosiseră ; mai miroseau încă a pămînt jilav. Și acum o surpriză : untișor pentru salată. L-am descoperit în coșul unei bătrîne.“ Însira bogățiile legumicole pe masă, alături de un dosar, un halat murdar ; clinica nu-i plătea spălatul halatelor. Poate că se și apucase de lucru, umblînd cu pîslarii lui pe coridorul bleu pal. E foarte mîndru de noul pat rulant cu care-și duce bolnavii în sala de operație : „o minunăție ; păcat că nu-l poți vedea. Într-o zi, cînd vei veni la clinică,

te voi duce să-ți arăt ultimul etaj... E Clinica Teilor, situată în fundătura unui cartier rezidențial". Pierre îi relatea despre păsările lui, despre grădină, despre băncile pe care, vara, se așeza să mănânce. Se ocupa de administrație, și răspundea de încălzit, de furnizori, de vizitele pe care le supraveghea atent toată ziua. Amanta nu trebuia să se înțilnească cu nevasta legitimă în saloanele rezervate pentru „accidente de automobil".

Cate își recăpătase siguranța. Întunericul se risipea ca o respirație rău mirositoare. De vină era hotelul acesta mohorât, unde sentimentele adevărate nu se puteau manifesta, unde perechile se strecurau pe furiș și în grabă. „La naiba ! în viață e bine să cunoști câte puțin din toate. Îmi vine să rîd gîndindu-mă că peste cîteva zile o să relatez întreaga odisee prietenilor noștri Perdrier... «Închipuiți-vă că Pierre era supărat ; ne-am certat ca doi îndrăgostiți, da, bineînțeles, o discuție cu totul oarecare. Și știți ce-a făcut ? M-a lăsat singură ; a plecat, da, chiar așa... Țineți cont că nu peste mult se apropia ora plecării la clinică ; m-a părăsit ceva mai devreme ca de obicei. Nu-mi amintesc din ce ne-am luat... Cînd te muți se ivesc tot felul de motive de discuție. Eram frînți de oboseală : furia este scuzabilă. Cînd mă gîndesc la toți oamenii ăștia care pentru un *nu* sau un *da* se mută în altă parte a lumii... Și noi ne plîngem că am parcurs cîțiva kilometri ca să găsim un apartament cochet. Patul de acasă îmi lipsea cumplit. Habar n-aveți ce prost se doarme cînd te muți, ce prost se mănîncă, cît de grea e viața ; cel mai bun hotel nu-ți alină cu nimic sentimentul acesta de om fără căpătîi... Și bietele mobile, îți fac o milă ! au un aer de mobile bătute, dacă mă pot exprima astfel. Un sfat : schimbați-vă apartamentul cît mai rar posibil.»“

Ajungînd în fața ușii, Cate era aproape veselă. Închisese geamantanele pe jumătate goale. „Trebuie să trec pe

la călcătoreasă pentru perdele ; mi le-a promis pentru astăzi. Nu-mi gădesc pacea, o să le ardă. De ce m-oi fi dus la ea ? Fața ei vicleană nu-mi inspira nici o încredere.”

Cate coborî în hol, așază valizele jos, lângă picioare. Dintr-o dată își dădu seama că n-avea bani. Plata trebuia s-o facă Pierre. Se înroși.

— Vă las valizele ; am niște treburi în oraș ; mă voi întoarce.

Recepționera își întoarse capul ; ținea în mână o oglindă de buzunar și nu părea prea încântată că fusese surprinsă desenîndu-și sprîncenele. La ora nouă, orice hotel este pe jumătate golit. Plecarea primilor călători, ceasurile deșteptătoare, bătaile în uși se încheiaseră de mult : acum domnea iarăși calmul ; restul locatarilor le-neveau, se trezeau mai târziu.

— Nu rețineți camera ?

— Bineînțeles că nu.

— Atunci face nouă sute de franci, plus serviciul, fie nouă sute optzeci.

Cu gesturi stîngace, Cate își puse mânușile.

— Mă voi întoarce. Sînteți bună să aveți grijă de valizele mele ?

— Nu achitați ?

— Ba da.

— Atunci dați-mi o hîrtie de o mie de franci ; n-am mărunțiș.

— V-am spus că mă voi întoarce.

— Și cînc-mi garantează că reveniți ?

Cate repetă pe un ton melopeic :

— Sfinte Dumnezeule ! Cînd ești ostenit... V-am mai spus doar că o să vină soțul meu să ia bagajele și atunci o să vă plătească. Vă asigur că lucrurile din valize valorează mai mult decît o mie de franci.

— Bun, dar să nu întîrziați prea mult.

Cate se rățoi :

— Țin să vă atrag atenția că avem dreptul la cameră pînă la prînz. Nu e decît ora nouă ; iar eu, plecînd așa de dimineață, v-o eliberez.

Recepționera își reluase oglinda ; surîdea, se amuza ridicînd sau coborînd linia scurtă a sprîncenelor. Ora toaletei.

— V-aș ruga să fiți atentă cu bagajele, chiar foarte atentă. Nu lăsați să fie cărate decît de cineva în care aveți încredere.

Fără să-și întoarcă privirea, cu un ton nepăsător, recepționera răspunse :

— O să le duc la sala de bagaje.

— Ce fel de sală de bagaje ?

— O cameră închisă cu cheia.

Cate încercă să fie mai amabilă : îi mulțumi din vîrfurile buzelor. Ieși în strada măturată de un vînt înțepător. Respiră adînc. Norii alergau în întîmpinarea unui soare portocaliu, lipsit de strălucire. Era frig și Cate începu să tremure în haina din stofă subțire. „Voi bea o cafea, indiferent unde.“

Intră în primul bistrou. Nu îndrăzni să se așeze și se instală în fața tejghelei. O femeie tînără ștergea cu mare grijă paharele, apoi le așeza pe un raft, într-o anumită ordine. Altă femeie mai vîrstnică, cu părul strîns într-un batic de mătase, o lămurea cum să le șteargă într-un limbaj ciuntit. „Nu, de picior... degetul gros înăuntru... ține cîrpa desfăcută... Dumnezeule, ce împiedicată mai ești !“ Era o atmosferă de capelă semiobscură ; un automat se însufleți brusc sub degetele unui tînăr venit nu se știe de unde, în papuci. Avea părul zburlit și fericirea ce-i iluminase chipul părea un minuscul foc de artificii ; primul său aparat mecanic de dimineață, cel mai plăcut joc ; își dezmoțea degetele. Apoi va înfuleca sandvișul voluminos care-l aș-

tepta pe masă. Jocul îl absorbea : în sfîrșit, singur cu aparatul ! Un bărbat voinic, cu un pămătuf sub braț, refăcea stivele de pachete de țigări, cu gesturi încete dar sigure. Slujnica, întoarsă cu spatele, se ocupa acum de sticlele de băuturi, ștergîndu-le grijuliu, una cîte una ; era atentă să nu rupă etichetele de hîrtie ; apoi le reazeza în aceeași ordine și la aceeași distanță prevăzută dinainte. Sosise rîndul paharelor. Cel mai greu îi fu cînd mîna atinse porțiunea delicată a păhărelelor de lichior, ușoare ca o coajă de ou ; gesturile deveneau mai încete, mai prevăzătoare. Patroana o supraveghea cu privirea umbrită de pleoapele-uriae.

Cate se lăsă pradă farmecului acestei liniști întretăiată de clinchetul delicat al paharelor, repede înăbușit. Nici un rău nu i se putea întîmpla în acest salon amorțit, cu cabina telefonică plasată într-un ungher de unde nu venea nici un apel. Slujnica cerea lămuriri în legătură cu mica vitrină conținînd felioare de chec, clătite vechi, cîteva bomboane de ciocolată. Ridica grijuliu produsele de patiserie, învăluia bomboanele în poleiala aurie care se desfăcuse, întorcea clătitele pe partea pudrată cu zahăr, aranja pe un celofan feliile de chec. Timpul nu părea grăbit, iar Cate privi pendula ale cărei limbi zăboveau peste cifre. Și totuși, mîncase două cornuri. Îl luă pe al treilea și-i desfăcu coaja ; smulse miezul ca pe o fișie de piele și-l îmbucă, apoi rupse colțurile ascuțite și rumenite. Se lăsa prinsă de jocul discret al acestor personaje tăcute ale dimineții care își vedeau de treabă fără să-și trădeze sentimentele. Își reproșa că făcuse zgomot ronțaind un colț de corn. Dar nimeni nu dădea atenție felului ei de a mîncea. Bărbatul îndepărtase praful de pe cutiile de țigări de foi situate pe raftul cel mai de sus. Apoi pămătuful coborî ca o pasăre ușoară peste bri-

chete, reînviindu-le strălucirea, și peste evantaiul biletelor de la Loteria Națională, pe care aerul intrat pe ușă le flutura ca pe niște petale. Cate nu mai era singură în lupta cu duhurile rele. Luă al patrulea corn. Da, îi va povesti lui Pierre ce descoperire făcuse ea înăuntrul acestui bistrou. „Voi nota adresa și îl voi obliga să facă un pelerinaj în acest sanctuar al vieții monotone și cumpătate. Apoi îi voi spune pentru ce sînt făcută, care este rolul meu misterios de-a lungul zilelor, care este deznodămîntul așa-ziselor mele minciuni.“ „Superbă nepăsare, atît de aproape de iubire!“ „Cate, termină-ți ultimul corn al liniștii tale.“

— Ai dormit bine ?

Cate se întoarse. Cine vorbise ? Poate fata care nu se urnise de lîngă rafturi ; ștergea filtrele din metal argintat. le lustruia. Tînărul aruncase ultima fisă și aparatul se oprise : soneriile, zgomotul arcurilor, scrișnetul lămpilor, — tot acest mic univers scînteietor, solid și bizar, dispăruse. Viața își relua cursul. Slujnica luă bancnota întinsă de Cate. Doar brațele scurte ale patronului se mișcaseră ; bustul îi rămăsese imobil și greoi, încordat parcă sub șorțul albastru. Căuta mărunțiș în grămăjoara rînduită pe tava de ebonită. Degetul alegea bănuții cu dexteritate, îi culegea ca pe niște insecte adormite, îi făceau să sară în farfurie. Cate părăsi ungherul întunecos și melancolic. În aceeași clipă, filtrul mare de cafea șuieră ca și cum i-ar fi anunțat plecarea. Își înnodă fularul de lînă. Ieși cu pași siguri în stradă. Cînd să urce într-un autobuz, zări o siluetă grăbită.

— Pierre !

Alergă ca o nebună și după ce ocoli o stradă perpendiculară, nu mai văzu silueta dragă și austeră. Nimeni. Doar ceva mai departe un portic uriaș ducînd spre niște ateliere. Un grup de oameni discutau. „Ce proastă sînt, poate că el s-a și întîlnit cu muncitorii, iar eu îmi pierd

vremea." Se întoarse spre stația de autobuze și urcă într-unul. Se așezase la întâmplare, fără să-și mai alcagă locul, ca altă dată, cînd se ferea de băncile bombate : cele de deasupra roții. Frigul îi apăsa umerii. Ochii călătorilor cufundați în propriile gînduri răsfrîngeau aceeași buimăceală. Autobuzul mergea de-a lungul cheiului. Nimic nu se schimbase ; ceața își desfășura flamurile cenușii peste apa adormită. Încasatorul perforă biletul. Aceeași liniște profundă ca în cafenea. În fața ei, un bărbat moțăia. Alături, o femeie țîția din buze : țss, țss. Un puști îi lovea picioarele cu ghetuțele lui mobile. Morfolea o bomboană, o scotea din gură, o privea, apoi iar o sugea. Și, brusc, Cate își aduse aminte de visul din timpul nopții. Se afla în autobuz și adormise. Și în timpul somnului visa că se află într-un autobuz... Cate se ridică, semnală că vrea să coboare la stația următoare.

— Aș vrea să cobor ; m-am înșelat.

Încasatorul o rugă să aștepte cîteva clipe. La coborîre fu gata să cadă ; încasatorul o sprijini mîriind :

— Lăsați, o să ajungeți la timp la întîlnire.

Cate o luă la goană. Și totuși teama n-avea ce căuta în această dimineată calmă, cînd fiecare se lăsa purtat de treburile zilnice. O femeie pudrată, dar nepieptănată, deschidea ușa cu geamlîc a coaforului. Tînăra care mergea cu pași grăbiți mai avea doar cîteva minute pînă la începerea cursurilor. Geamgiul, cu salopeta albăstruie semănînd cu a pescarilor, înainta cu ochii pe ferestre, atent să depisteze cea mai mică spărtură : fredona un cîntecel cu glas răgușit. Un ciclist cu pantaloni ecosez, cu ținuta zeflemitoare pe bicicletă, ducea într-o sacoșă niște pachete destinate unui oficiu poștal ; iar celălalt care hoinărea, ar fi putut face altceva ? Era de ajuns să-ți pleci ochii și să-i privești picioarele fără ciorapi în pantofii mult prea uzați. Fir-ar să fie, un început de zi ca toate celelalte,

fără nici o deschidere spre mister sau dramă. Până acum Cate se prefăcuse că n-aude chemarea îmbietoare a imaginației sale înfrîinate... „Nimeni n-are dreptul să-mi facă rău ; nu m-am pregătit niciodată pentru asta. Să mă lase în pace !“

Mergea către apartamentul cel nou ; curînd coșmarul se va sfîrși ; n-o să mai tremure ; îi vor reveni iarăși surîsul abia schițat, aerul nevinovat și ocrotitor totodată, ochii limpezi, de un verde crud pe care lacrimile nu-l alterau ; mîinile iuți peste mobile. La gîndul apropiatelor treburi, teama se evaporă, se afundă în corp încălzind-o. Nu mai simțea nici nodul acela uscat și chinuitor din fundul gît-lejului. Cate privea trecătorii ; nu erau decît niște trecători. Bărbații nu mai semănau cu soțul ei. Deveniseră liniștiți sau grăbiți, după cum le era firea. În față se și zărea strada unde curînd își va savura existența fără fisuri. Încetini mersul. Nu era oare cazul să ia în stăpînire pietrele de pavaj pe care va călca zi de zi, gurile de canal ? Trecu pe lîngă un gard de scînduri, care îngrădea un teren viran, și-și auzi pașii răsunînd. Nu prea departe se vedeau cele două camioane ale serviciului mutări, vopsite în galben deschis, cu partea de jos neagră ; culorile acestea îi aminteau de vapoarele pe care le admirase odată într-un port din sud-vest. Se opri să-și tragă răsufllarea.

Încă o sută de pași și totul va redeveni ca mai înainte, croit după propria-i existență. Sigură pe sine, va indica cu degetul amplasarea mobilelor, a lăzilor. Zile de-a rîndul, după masa de seară, întinsese peste fața de masă o coală mare de hîrtie împărțită în pătrățele, desenînd planul apartamentului ; lua apoi un pumn de fasole și, cu multă răbdare și după îndelungată chibzuință, așeza grăunțele reprezentînd mobiliierul ușor. Cîteva boabe de linte țineau locul meselor. Lua apoi cîteva fise de os de

formă dreptunghiulară, procurate dintr-o cutie de joc și le aranja : mobilierul greu, șifonierele de exemplu, căci avea un mobilier după cele mai bune tradiții burgheze. Mobila de sufragerie, în stil vechi, era echipată cu tot ceea ce trebuia : bufet, dulap pentru argintărie, șase scaune cu sculpturi încrustate — o sufragerie căreia nimic nu-i lipsea, nici farfuriile de Strasbourg, nici tabloul întunecat cu fructe cărnose din pastă groasă, nici vasul de ceramică cumpărat la întâmplare într-o expoziție cu vânzare și care constituise obiectul tinereții, cel căruia îi acorzi toate îngăduințele, obiectul unei după-amieze de primăvară și hoinărcală.

Iată că îndrăgitele mobile erau gata să-și părăsească lectica aurită de un soare încă șovăitor, fragile ca ouăle din cuibar, mobilele care îi restituiau viața, destinul, trecutul și care reprezentau în ochii trecătorilor dovada incontestabilă a tihnei sale ; prezența lor alunga negurile, întunericul neliniștitor al încăperilor ; odată cu ele reînvia și întregul cortegiu al măturilor, al pământurilor, al cerii de lustruit. Plăcuta invazie a zilelor de demult, orgolioasele simbețe luptînd împotriva prafului, lucrurilor invizibile, viselor îndrăznețe din ungherele întunecoase mereu la pîndă. Iată-le, în sfîrșit : mesele, bufetul înalt și sofisticat, fotoliul din camera ei, pe care husa îl făcea dolofan ca un bebeluș, oglinzile îndrăgite și așteptate de obrazul ei, păstrînd ca în adîncul unei fîntîni puținele-i revolte, micile riduri înghesuite în jurul ochilor, şuvițele rebele... Nu peste mult vor ieși din peștera camioanelor. „Ocupați-vă locurile, vechii mei prieteni, faceți din nou cerc în jurul lui Pierre și al meu ! Împrejmuiți-ne blînd, mobile necunoscînd decît degradările imperceptibile sub strălucirea vîrstei și a tihnei !“

Cu gura întredeschisă Cate ajunse lîngă primul camion. Descărcatul începuse. Iată masa de lucru cu sertarele încă

pline cu mosorele, firișoare de lână, cutia cu nasturi de sidef păstrați pentru cămăși, pernuța de un roz spălăcit cu acele înfipite după mărime, degetarul din oțel, o pereche de ochelari uitați de un musafir...

— Ei, domnilor, ați nimerit ușor ?

Brusc, pe Cate o cuprinse duiosia față de sine însăși ; avea nevoie să fie iertată, aprobată. Peste scurt timp va lua mâna lui Pierre, fără nici o vorbă. Încheiase cu noaptea oribilă și scîrțîitoare, ostilă oricărei mărturisiri. Ce vreți, așa-i cînd tragi la hotel pentru o noapte și cînd ai o familie uitată care reapare în clipele grele și-ți zgîndăre inima unde zăceau înghesuite ființele și gîndurile nefolositoare ! Cum de-a fost cu puțință să se fi pierdut într-atît, încît să ajungă o femeie ca toate celelalte, suspectă, ea, Cate, incoruptibila, mîndra Cate, măritată cu sensibila Pierre în ochii căruia se stingea flacăra tinereții, jăratec fără strălucire ? Va alunga duhoarea acestei ultime nopți ; va face din ea o amintire suportabilă într-o memorie înseninată după trecerea furtunii. „Privește-mă în ochi, Pierre !” Peste cîteva clipe îl va revedea, cu spatele rezemat de perete, nepăsător și obosit, discutînd, după obiceiul său neplăcut de a intra în vorbă cu oricine... Cate atinse ușor cu mâna camionul prin ale cărui uși deschise se prelingeau fire de paie împrumutînd străzii un vag aer de fermă.

Un muncitor își dăduse spre spate viziera șepcii americane din pînză verzuie.

— Am avut atîta treabă azi-noapte ! A trebuit să golim în mare viteză trei camioane. Toulouse avea nevoie de mașini pentru mutarea unui grangur.

— Ați descărcat cel puțin cu atenție ? întrebă Cate.

— Nici o grijă. Umblam cu mobilele de parcă erau păpuși.

— Bărbatu-meu e sus ?

Omul dădu din umeri în semn de nesiguranță.

— Ne-a deschis portăreasa. O fată a dracului de chi-peșă. Are două „mandoline“ cum rar s-au văzut !

Dar Cate nu pricepu sensul acestor cuvinte sibilinice. Întrebă din nou :

— Nu l-ați văzut pe bărbatu-meu ?

Muncitorul se întorsese la tovarășii săi care-l strigau :

— Hei, nu te-ai săturat să tot faci pe grozavul ?

Și, brusc, din camion țîșnise o mobilă ciudată, un fel de canapea prevăzută cu o etajeră sprijinită de niște himere de bronz. Cate rămase cu ochii lipiți pe cosy-cornerul cu siluetă deșirată ; catifeaua lucca în lumină.

— Țsta nu-i al meu.

Muncitorii însă își continuau lucrul ; mobila monstruoasă hîrșîia podeaua camionului. Fuseseră nevoiți s-o facă să alunece pe un plan înclinat, confecționat din scînduri prost îmbinate. În clipa cînd canapeaua atinse pavajul, alergară s-o îndrepte. Semăna cu un dric împopoțonat, ca acelea pe care le plimbă orientalii în zilele de înmormîntare.

— Țsta nu-i al meu.

Cei trei muncitori încremeniră ca la comandă în fața uriașului obiect cu răzimătoare țintuită în aur.

— Era laolaltă cu mobilele dumneavoastră, în același lot.

Cate făcu cîțiva pași înapoi.

— Pierre ! Pierre !, vino repede !

Un muncitor își împinsese șapca spre ceafă ; prirea fascinat obiectul din lemn lăcuit, din bronz, din catifea, cu picioare înalte.

— La depozitul de mobile e cam întuneric. E posibil ca una sau două din mobilele străine să se fi strecurat printre ale dumneavoastră. Lăsați, nu-i nici o nenorocire !

Cate deschise ușa imobilului, urcă nervoasă scările. Ușa apartamentului era deschisă ; cu panerul pe genunchi, cu spatele sprijinit de perete — o fetiță așezată pe podea.

— Parcă te știu...

— Bineînțeles, sînt negustoreasa de ouă. Mi-ați spus să vin aici.

— Nu l-ai văzut pe soțul meu ?

— N-a intrat încă nimeni. Sînt prima.

Cate trecu pragul, rătăci prin odăi. Tapetul abia se uscasc, un miros de făină muiată o întîmpina de peste tot. Atinse clanța unei uși și mîna i se murdări de vopsea proaspătă. Tocurile nervoase îi răsunau pe parchet. Vru să-l mai strige o dată pe Pierre, dar nu îndrăzni. Silabele refuzau să se strecoare printre buzele tremurînde. Și liniștea aceasta, vuietul surd al străzii, urcînd uneori în valuri ! Cate auzi un rîciit în preajmă : cocoșul pitic al fetei, care se luase după ea, ciugulea scîndurile parchetului. Cate îl alungă. Ferestrele larg deschise lăsau să pătrundă aerul rece. Ce strimt i se părea apartamentul, amplificat pe nesimțite în memoria ei ! Ei drăcie, camera asta era mai mare... Pe geamul ușii de la bucătărie, muncitorii desenaseră cu cretă capete de femei, doi sîni uriași. Cate se aplecă peste grilajul de fier al unui balconaș ; muncitorii își reluaseră lucrul cu și mai mare încetineală. Așteptau probabil o nouă surpriză.

O saltea, apoi o somieră fură sprijinite lîngă un trunchi de copac ; un automobil le atinse în zbor. Cate întoarse capul. Apărură apoi două tablouri, părinții ei, așezate de-a latul pe trotuar. În spatele geamurilor aburite Cate abia mai putea distinge două chipuri întunecate și ursuze. Cobori treptele, lăsînd fetița cufundată în lectură. Ajunse în stradă. Ramele aurite fuseseră ciobite ; din loc în loc se vede ipsosul. Nici un cui unde să agațe chipul împietrit al mamei sale, bustul său trandafiriu. Ce se întîm-

plase oare cu delicatețea pastelului pe care atîția prieteni îl admiraseră ? Un biet desen prăfuit : decolteul își pierduse cutezanța : era ca un obraz prost fardat. Cu mare greutate, Cate luă tabloul la subsuoară.

Întristată, se înapoie în apartament ; se aplecă din nou pe fereastră. Ce mobilă străină avea să mai iasă din gura neagră și uriașă a camionului ?

— Asta nu-i sufrageria mea !

Cate se aplecase peste balustrada ornamentată și striga :

— Nu-i a mea !

Dar bufetul în stil modern își și făcuse apariția : lemnul subțire, deschis la culoare, era încrustat cu desene maronii.

— Stați ! nu-i mobila mea.

Se auzi o înjurătură. Mobila fu oricum coborîtă și strada începu să capete aspect de talcioc, de vechituri etalate. Unul dintre muncitori se așezase pe un scaun cu spețează în formă de ogivă. Își răsucea o țigară.

— Scaunul tatii !

Un trecător se învîrtea curios în jurul camioanelor. Glumea cu muncitorul care se lăfăia în jilțul-relicvă tapițat cu stofă de damasc. O gospodină cu sacoșa în mînă mîngîia cu palma canelurile lemnului.

Cate își întoarse capul ; ar fi vrut să se așeze și ea pe un scaun, să se trîntească pe un pat și să-și muște mîinile de furie, dar era obligată să rămînă în picioare, în mijlocul apartamentului tăcut și pustiu. Ce-ar fi să lase baltă mutatul ăsta derizoriu, să scape de pereții ăștia care o împrejmuiau ca o rufă umedă, cu mirosul lor acrișor ? Să se așeze, dar unde ? Cine să-i ofere un fotoliu, cine să-i plîngă de milă ? Gemea încet și șoptea : „Pierre, Pierre !“

Cocoșul pitic veni către ea. Oricine putea intra în locuința accasta care nu prinsese încă viață, cu pereții ei albi

ca varul. Ce idee, să alcagă un tapet alb ca să aibă o tentă mai modernă ! Se așează pe parchet. Acum era la înălțimea chipului mamei sale care se aburise sub sticlă, lângă acest chip apropiat și îndepărtat căruia estomparea îi făcea și mai aspră linia gurii ; distingea sub pastel trăsăturile prudente ale creionului, măruntele puncte roșietice din colțul ochilor, rotunjimea ușor tremurată a umărului. Probabil că permanenta grijă a pictorului fusese asemănarea ; un pictor cu preț redus, găsit prin rețeaua relațiilor, un prieten de familie care n-ar fi lăsat... Pe măsură ce analiza tabloul, Cate nu mai recunoștea chipul mamei sale : dintr-o dată lățit, deformat, deschizând gura, o gură uriașă prin care ieșeau mobile, obiecte, tot felul de scule ; cu fiecare sughiț, împrăștia mii de obiecte, ca zîna rea din copilărie. Vroia să vorbească, dar scuipa în juru-i farfurii, cărți, milieuri. Cate își rezemase capul înfierbîntat pe o bocceluță adusă cu două zile mai înainte conținînd cearșafuri, prosoape, crema de față, săpunuri, o respectabilă cămașă de noapte și un tablouaș oval la care ținea foarte mult din superstiție : o gravură în culori reprezentînd o nimfă ale cărei farmece erau dezvăluite cu artă. Proptită cu cotul de bocceluță, aștepta ca o exilată, de parcă ar fi fost alungată din propria-i locuință, fugind de up ținut periculos și care strălucea ca un monstru, în pragul unei frontiere pentru totdeauna închisă. Dar ea era singură în această escapadă, și nu vagabonda decît dintr-un cartier în altul, cu toată modestia, avînd, totuși, înfățișarea tuturor acelor care plecau, fără țintă precisă, în lumea largă, înconjurați de bietele lor obiecte fără memorie.

Exodul este pretutindeni ; trebuie să te miști, să pleci, și tot ceea ce ea credea că este nepieritor devenea o ciudată caricatură a suferințelor din lumea întreagă. Să fugi

În ultima clipă, cu o valiză fără mâner, cu un suflet fără Dumnezeu... Cate se simțea bătrână, neputincioasă, înrăită de suferință, cu bocceluța ci prost legată cu sfoară, singură, pierdută în încăperile acestea anonime, neatinse de fericire, pe care gipsul livid, tapetul umed le făceau și mai dezolante ; singură, în timp ce din mijlocul tavănelului lăptos atârna, la capătul unui fir țeapăn, becul electric, aidoma unui minuscul astru mumificat.

— Iertați-mă, doamnă, muncitorii vor să știe ce trebuie să facă.

Portăreasa stătea neliniștită în fața lui Cate.

— Ce trebuie să facă ?... Bărbatu-meu va veni dintr-o clipă în alta.

— Bine, dar pînă atunci nu pot sta cu brațele încrucișate.

Cate de-abia se putu ridica ; portăreasa ținea între degete un ac cu gămălie și-și curăța urechea.

— Nu vă simțiți bine ?

— N-am nimic... oboseala.

— Sigur, e normal ! O mutare îți dă totul peste cap ; eu, cînd părinții mei și-au schimbat locuința, am crezut că mor. N-o spun pentru dumneavoastră, dar o schimbare de viață ca asta te scoate din minți, mai ales pe bătrîni. Îmbătrînești repede, între două apartamente, credeți-mă.

De ce să-i răspundă ? Portăreasa dispăruse pe scări, fără cel mai mic zgomot. Cîtă suplețe în mers ! Iar Cate semăna din nou cu o epavă izolată în viitorul salon, ca o prizonieră. Pe tapetul pereților apăruse deja o lungă zgîrietură. Dumnezeu ! de ș-ar sfîrși odată ; totul este prea nou. Așează-te mai repede, prafule dens și batjocoritor ; patină a vremii, plimbă-ți mîna grea peste pereții și peste parchetul acesta prea lucios ! Cu degetul mare, Cate încercă să repare zgîrietura ; încetîșor, împreunase cele două margini ale tapetului peste tencuiala dezvelită ; netezea

fișia care se închidea ca o rană proaspătă. Dar degetul murdar lăsase o dîră neagră peste locul cicatrizat. Își scoase batista, o udă cu salivă și frecă. Stricăciunea deveni și mai evidentă ; tapetul se scămoșa, se fărîmița în mii de pojghițe. Încăperea își pierduse strălucirea virginală, luciul de suprafață. În fața acestei nenorociri care se adăuga celorlalte, Cate izbucni în plîns. „Nimic nu rămîne intact, ferit de sărăcie ; nu te poți sustrage amenințării...”

Zgîrietura aceea de pe pulpă, în locul unde pielea rămîne cea mai albă, cea mai delicată... Sîrma îi sfîșiasse rochia, fără ca ea să-și fi dat seama ; era, pe atunci, o fetiță crescută într-o casă curată și bine îngrijită, ferită de lucrurile aruncate la întîmplare, ferită de spinii răsuriilor, de cuiele bătute fără rost în pereți. Dar capătul sîrmei ruginite își continuase opera ; după stofă, intrase în carne și-i produsese o ușoară zgîrictură ; o materie grasă se prelingea în afară, și, privind masa alburie care se mărea cu încetul, pe micuța Cate o cuprinsese teama. De-ar fi fost sînge ! Dar lichidul acela spumos ca lîna din saltea... Credea că este o materie mai valoroasă decît sîngele, viața ei poate, miezul sidefiu al existenței... Rămăsese cu un picior peste sîrma cu țepi, cu mîna încleștată pe stîlpul de lemn ; își trăsese piciorul nemaîndrăznind să se privească. Dacă închizi ochii, îți închipui că totul este ca mai înainte, fără fisuri, ușor și strălucitor, ca o panglică fluturîndă, viață fără necazuri. Cate alergase spre casă cu fusta adunată ca un pantalon în jurul picioarelor. Abia după ce s-a văzut în odaia sa cu miros de muguri incendiați, în miez de vară, a început să țipe din răspuțeri... Din ziua aceea, nu mai suporta nici o stofă prea subțire, pielea prea fină, zilele prea luminoase, gîndurile topindu-se precum zăpada la soare, prietenele atinse de boli, de dureri obscure sau greu vindecabile. Și acum, din nou, semnul acela distinct pe perete, zgîrietura... Către cine să alerge, cui să-i vorbească

despre spaima ei, coborînd pînă în frageda-i copilărie, găsindu-i dezlegarea... „Sînt anormală“ gîndea ea. Și cît de mult se străduise să înainteze prin viață înarmată cu toate măsurile de prevedere. Sigură de sine, de drumul ales ! Și acum, iată că zgîrietura de pe tapet îi redeștepta iarăși vechile temeri, obsesia cicatricelor de pe corp. Avusese una cumplită în regiunea inghinală, porțiunea aceasta fremătătoare căreia-i prierște jilăveala și întunericul, o operație foarte veche, pe care voise s-o ascundă soțului, și pe care mîngîierile lui o descoperiseră cu totul întîmplător ; își aminti primele cuvinte de dragoste ale lui Pierre : „Ce ai acolo ?“ Ea își vîrîse capul în umărul lui și-i șoptise : „Apendicită“. Copilă fiind, se întreba dacă acest burelet șerpuitor n-o fi cumva vreun semn de rușine. O, și cît de mult ar fi vrut să aibă un pîntec imaculat și neted ca al celei mai bune prietene de școală ! Pe atunci era o bună și convinsă creștină ; se gîndea la rănile lui Iisus.

Își redeschise ochii. Cum să îndepărteze avertismentul acesta de pe perete ? Și întunericul ce nu se mai sfîrșea, chiar în timpul zilei ! „Nu pot trăi într-o lume ostilă.“

Cate coborî din nou treptele, lăsînd ușa apartamentului deschisă. Jos, muncitorii așteptau ; stăteau la taclale cu portăreasa, iar cînd Cate ajunse lîngă ei, tăcură brusc.

— Deci, ce facem ?

Cel care vorbise cu un pronunțat accent toulouzan, părea să fie șeful. Avea în jurul umerilor două frînghii pentru legarea mobilelor.

— Luați înapoi totul ; voi telefona directorului dumneavoastră.

Oamenii rămaseră înmărmuriți, necitind pe chipul lui Cate nici un semn de mînie ; lucrul acesta îi îngrijora.

— Nu-i vina noastră. Am încărcat ce-am găsit. De vină-s cei din echipa de dinainte că nu ne-au prevenit, dar au plecat pe întuneric și-au schimbat camioanele.

Cate murmură :

— Nu-i plăcut, nu-i chiar deloc plăcut.

Ei reluară în cor :

— Nu-i plăcut pentru nimeni.

Cate întrebă de unde putea telefona. Portăreasa îi spuse că la primul etaj locuia o tină ră doamnă care, ca vecină, i-ar putea îngădui să folosească aparatul. Fără să mulțumească, Cate urcă treptele. Sună, dar nu apăru nimeni : total zăpăcită, apăsase pe butonul electric. Sună din nou. O femeie deschise, strigînd :

— Ce s-a întîmplat așa de dimineață ?

Cate îi ceru voic să dea un telefon.

— Sînt una din noile dumneavoastră vecine ; cei de la oficiul mutări au încărcat greșit mobilierul.

Tinăra o introduse pe Cate în odaie, o încăpăre micuță cu miros stătut ; storurile nu erau ridicate ; o lampă, la căpățîiul patului, lumina slab. Cate se dădu înapoi : un bărbat dormea adunat sub cearșafuri.

— Nu te speria, scumpo, doarme ca un animal.

Telefonul era așezat pe covor.

— Eu sînt artistă ; sînt nevoită să țin telefonul mereu lîngă mine, chiar și noaptea, ca doctorii. Nu se știe nici-odată cu directorii ăștia de teatru ; nu trebuie să pierzi ocazia. Succesul vine uneori în somn, nu-i așa ?

Cate aprobă, ceru cartea de telefon.

— N-am ; numerele mele le știu pe dinafară.

— Nu-i nimic, întreb la informații.

Dar după ce obținu legătura, nu-și mai aminti numele instituției care se ocupa de transportul mobilierului ei. Tinăra gazdă deschise un oblon, și cu un glas răgușit strigă :

— Hei, băieți, cum se cheamă instituția aia a dumneavoastră, mă rog, prăvălia voastră... Adresa...

După ce obțin adresa, închise oblonul și fereastra. Bărbatul mormăi, se întoarse cu fața spre perete.

— Nu trage prea tare de fir, căci am stricat pe jumătate chestia aia de la contact. Când pui bila pe cinci, nu mai ești atent.

Cate ceru din nou Informațiile ; tînăra gazdă sughița ; o auzi murmurînd : „La dracu, iar m-a apucat“.

— Îmi dai voie să fumez ? E micul meu viciu. Țigara face să treacă sughițul, zic savanții.

Cate vorbea cu Direcția ; era complicat. Nimeni nu pricepea ce spune, iar ea repeta la nesfîrșit.

— Dar ați amestecat totul, mobila mea cu a altei familii ; e o întreagă harababură.

N-avea curaj să plîngă de teamă că nu va fi înțeleasă.

— Da, da, sînt mobilele mele... ba nu, s-au amestecat, nu pricepeți ? Bineînțeles, trebuie triată și cît mai repede posibil. Sînt în stradă... Cînd ? Mîine ? Imposibil ! Și eu unde să dorm ? Vă rog, domnule, nu e de rîs... Mîine ? Dar ce să fac pînă mîine ? Vă luați prea multe libertăți. Soțul meu va fi furios. Și eu sînt furioasă. Mă întreb mereu cum s-a putut întîmpla ? Era așa de simplu să lăsați mobila noastră în camionul acela, în loc să... Nu sînteți o firmă serioasă, spun serioasă, da, serioasă ; nu, n-am spus că sînteți o firmă serioasă, dimpotrivă. Niciodată, nici o întreprindere nu și-a permis ce v-ați permis dumneavoastră. Am plătit tariful cel mai scump și sînt tratată ca primul venit. O să mai auziți de mine, de mine, da... Ba sînt deplin sănătoasă, dumneavoastră nu înțelegeți nimic. Nu glumesc ; ar trebui să vă recunoașteți greșeala ; nu-mi place comportarea dumneavoastră ; este revoltătoare. Se vede bine că nu sînteți obișnuiți cu mutarea oamenilor cumsecade ca noi ; ar trebui să vă ocupați de mutările clan-destine.

Cate trînti furioasă telefonul. Tînăra gazdă îmbrăcase un capod de mătase violetă ; se studia în oglindă.

— Ai brațe făcute pentru scenă, fetițo dragă.

Cate se apropie.

— Ați spus ceva, doamnă ?

— Da, am zis că ai brațe destul de șic. Vorbești la telefon mai bine decît orice actriță de renume și numai Dumnezeu știe cît de greu este să vorbești la telefon de față cu cineva, mai ales... Eu sînt o înflăcărată ; se vede cît colo, nu pot sta locului ; nu știu să pozez, mă ambalez. Dar nu poți trăi doar cu inima, nu-i așa ? În meseria noastră, ca și în afaceri, inima e de modă veche. Așa că înflăcăratele ca mine, cu profilul ăsta semănînd cu Yvonne George, după cîte mi s-a spus, sînt pierdute, demodate.

Cate vroia să mulțumească, să dispară din odaia aceasta sufocantă mirosind vag a santal, dar îi era teamă să nu se trezească bărbatul. „Dac-o fi gol sub cearșafuri“ își zicea ea.

— Vă mulțumesc pentru amabilitate, doamnă.

— Ce păcat ! Vrei să pleci și abia am făcut cunoștință... Nu mă deranjezi deloc, te asigur ; casa mea este mereu deschisă prietenilor, zi și noapte.

Apoi cu glas scăzut, adăugă :

— E un coleg care n-avea unde să doarmă ; i-am oferit patul meu, în mod cu totul dezinteresat, cum a zis Președintele nu mai știu care. Noi, artiștii, nu ne preocupăm decît de arta noastră, nu-i așa ? Amorul, îl lăsăm pe planul doi. Noi, artiștii, sîntem o singură familie, ce-i al meu e și-al tău... Iată, capodul ăsta, mi l-a împrumutat micuța Rose de la Cabaretul Republicii ; eu i-am dat poșeta mea de crocodil. Rămii dacă vrei ; am să-ți arăt programele cu numele meu. Sînt de pe acum trecută pe treizeci de programe : numele meu este Violette Février. Lunile sînt la modă în lumea teatrală. Februarie. Sună frumos, nu-i

aşa ? Luna de dinaintea primăverii. Are douăzeci şi opt de zile, aşa cum eu am douăzeci şi opt de ani, nici unul în plus sau în minus. Anul viitor împlinesc douăzeci şi nouă iar februarie are douăzeci şi nouă de zile. Să te strici de rîs, nu alta... Pe urmă ?... O să mă opresc la douăzeci şi nouă de ani. E o vîrstă cînd pot să-mi permit orice, multă vreme. Douăzeci şi opt de ani şi nici un pic de grăsime. Uite, pune mîna pe şolduri ; nu te jena ; e carne sănătoasă, nealterată. Nu-i interzis. Haide !

Cate se îndreptă spre uşă.

— Trebuie să plec.

— Aşa-i ! uitasem, te muţi... Dar de ce nu faci ca mine ? Iau cameră mobilată. Plec cu trei cufere „Innovation“ şi alît. Mobilierul este pentru rataţi, pentru cei ce nu ştiu să trăiască fără să fie legaţi de ceva. În epoca noastră lenjeria de nylon, pasta de dinţi, şi gata ! Esenţialul este să ai stil, înţelegi ? Eşti căsătorită ?

Cate dădu din cap afirmativ.

— Cîte trebuie să încasezi, nu ? Din fericire există minciuna ; fără alte trucuri, o minciună bine ticluită e salatoare. Adevărul ? Doar dacă iubeşti cu înflăcărare pe cineva, o iubire pentru care să-ţi poţi da chiar şi viaţa, dar asta nu se întîmplă decît în poveştile cu zîne... Ai o mutră de parcă ţi s-au înecat corăbiile. Fereşte-te de lacrimi, sînt mai rele decît vitriolul ; îţi mănîncă obraji. Vin să te conduc.

Tinăra actriţă mergea înaintea lui Cate cu un pas studiat. Interpreta scena despărţirii.

— Va trebui să vii să mă vezi în Revista în care joc acum. Am rolul unei buburuze* ; am aripioare roşii cu picăţele albe. Cînt un refren ; îl ştii poate.

„Sînt vaca lui Dumnezeu

Dau cu tifla cui vreau eu...”

* buburuza se mai numeşte şi Boul sau Vaca Domnului.

Cate deschise ușa și se întoarse, dar cîntăreața se și repezi s-o ia în brațe, sărutînd-o pe obraji. —

— La revedere, la revedere, vicino !

— Cît vă datorez pentru convorbire ?

— Aiurezi ? Dimpotrivă, sînt prea încîntată ; telefonul trebuia să fie de mult întrerupt ; nu plătisem abonamentul și, mulțumită dumitale, funcționează încă. Un miracol ! Te mai întorci în dimineața asta ? Te-aș fi rugat să-mi aduci cîteva borcane de iaurt. Nu pot ieși din pricina brutei ășteia : este un tenor ușor, cu excepția somnului.

„Nu te arăta niciodată într-o lumină defavorabilă“ — așa sunase deviza copilăriei sale. Viața, credea Cate, nu era alcătuită din vorbe urite, ci din cuvinte bine ticluite, rezibile pentru alții, grave, pentru ea. Ca să trăiești liniștit trebuie să folosești un limbaj plăcut și banal, care să nu șocheze... Și cu toate acestea, cuvintele tinerei cîntărețe încă îi mai răsunau în urechi. Cate se opri o clipă pe palier și privi admirativ ușa apartamentului acestei actrițe în goană după succese și atît de prietenoasă. Nu mai întîlnise încă un astfel de specimen, biata Cate, obișnuită cu prezentările complicate și suspicioase, cu vizitele îndelung chibzuite. „Trebuia poate să-i spun o vorbă amabilă. Cu mine, e întotdeauna la fel. Am fost învățată să fiu politicoasă ; oare chiar sînt ?“ Cate nu avusese niciodată prietene, ci doar cunoștințe trecătoare îmbarcate, ca și ea, pe o galерă burgheză. Galeră — era chiar cuvîntul cu care familia ei compara viața. Atunci, de ce se simțea atît de ușoară, de unde zvîcnirea aceasta emotivă pe care n-o alunga ? O prietenă ca actrița, care s-o facă să roșească, să o atragă, să-i redea dorința secretă a lucrurilor trăind în plină lumină, fără frica orbirii...

Cate cobora încet scările ; era din nou stăpînă pe sine. Își regăsise gesturile. Scoase din poșetă mănușile făcute ghem și și le puse, deget cu deget. Pielea de căprioară era moale. La ușa de la intrare muncitorii fumau.

— Am vorbit cu directorul dumneavoastră. Vă asigur că a doua oară nu mai fac greșeala de a mă adresa unor oameni care nu-și cunosc meseria.

Bătrînelul se îmbătoșă.

— Noi încărcăm ce ni se dă. Numele dumneavoastră nu era trecut pe mobilier. Noi ne cunoaștem meseria, ceilalți nu și-o fac.

Cate dorea să fie binevoitoare : soarele arunca raze vlăguite, încălzindu-i ușor spinarea, brațele, gîtul.

— Știu că nu e vina dumneavoastră. Nu e vina nimănui.

— O să-i obligăm pe cei din tura precedentă, cei care s-au ocupat de mutarea dumneavoastră, să aranjeze totul ca înainte.

Auzind ultimele cuvinte, Cate țintui cu privirea muncitorii care se pregăteau să urce din nou mobilierul în camion.

— Ca înainte ? Credeți că va mai fi ca înainte ?

— Avem cu toții memorie.

— Bun, atunci faceți cum credeți că e mai bine. Lăsați cele două tablouri și scaunele. Am s-o rog pe portăreasă să mi le păstreze.

Părăsindu-i, Cate dădu mîna cu bătrînelul care, în fața acestui gest neașteptat, se porni pe scuze :

— Totul se va aranja cum nu se poate mai bine. O să vedeți, și va fi ca înainte. Mîine seară veți avea casa aranjată. Nu mai e ca pe vremea războiului ; trăim și murim la noi acasă.

Cate dădu de asemenea mîna cu portăreasa, recomandîndu-i să închidă uşa cu cheia şi să aibă grijă ca nimeni să nu intre în bietul sanctuar părăsit.

Ceea ce urma acum era într-adevăr plecarea, aventura nesăbuită. Nu mai avea nici o putere împotriva dezertării bărbatului său, împotriva cruzimii acestor ceasuri indifferente... „Bună ziua Pierre, cum ţi se pare noul nostru apartament ? Am pus măsuta marchetată în locul ăsta de lângă fereastră, colţul pentru lectură. Lumina se răsfrînge foarte plăcut pe tăblie şi în plus nu se observă că are picioarele rupte. Îţi place cum am aranjat ? Vezi, aveam dreptate cu fotoliile ; trebuia o stofă mai sobră, mai puţin colorată. Comoda este chiar la locul ei ; iese mai bine în relief. Aşază-te, scumpule, lângă fereastra ta. Ridică puţin capul. De ce ? E un secret al meu ; diseară am să ţi-l spun. Te-am luat de bărbat din pricina profilului tău ; nu sînt proastă, sînt fericită ; spun tot ce-mi trece prin cap ; îmi vine să plîng... Ah ! cîtă gingăşie din partea ta ; florile... Niciodată nu m-aş fi gîndit la asta, să pun flori peste tot, aşa cum ai făcut tu. Unde ai găsit buchetele astea nemai-pomenite ? Te-ai familiarizat cu cartierul, iar eu încă mă mai rătăcesc pe străzi... Un adevărat labirint. Ai văzut parcul ? Nu e departe, în caz că... Va veni acest copil, copilul nostru ; totul e foarte simplu. Camera lui... Ba nu, dragul meu, trebuie să prevezi totul. Nu sînt împotriva hazardului cum crezi tu, dar îmi place să fiu prevăzătoare. Ce vrei, nu putem trăi fără ca totul să fie la locul său, o dată pentru totdeauna. Cum am putea trăi fericiţi în dezordine ? Nu dau mai multă importanţă decît tine decorului în care trăim ; aşa este, nu sîntem făcuţi nici unul nici celălalt ca să ne distrugem existenţa. Nu, nu sînt maniacă ; doar atît, nu suport să văd suferind nici măcar o mobilă...”

— Dacă mobilierul nostru vă convine, doamnă, îl vindem în condiții foarte avantajoase tinerilor căsătoriți. Să ai o casă plăcut mobilată este cea mai mare fericire pe pământ.

Cate își înalță privirea spre vânzătorul elegant ce se plimba prin fața vitrinei îmbiind trecătorii, atrăgându-i spre intrarea ce oferea ochiului un paradis de mobile false pregătite pentru somnul ideal, dorințele cumpătate, blindele tăceri. Da, să se instaleze pe acest divan de lângă măsuta joasă unde zăceau tot felul de reviste, și să-l aștepte pe Pierre ; să privească trecătorii, fără să înțeleagă nimic din ce se petrece, o simplă imagine... Îi zîmbi funcționarului care încerca s-o convingă să se așeze într-un fotoliu greoi din imitație de piele...

— Arcuri ca acestea nu se mai fabrică ! Și imitația de piele este de o calitate chiar mai bună decât pielea adevărată, și lavabilă... V-o spun dumneavoastră, dar rămîne între noi : un ministru foarte influent a cumpărat șase pentru cabinetul său.

Cate simțea nevoia să plîngă.

— Nu, mulțumesc, am mobilă.

— Dar trebuie să mai și schimbați ! Cînd te obișnuiești cu mobila e semn de bătrînețe. Dealtfel, vi le primim înapoi, chiar dacă nu mai pot fi folosite. Scopul nostru este să mulțumim clientela.

— Sînt mobile de familie.

— Mobile de familie ? Așa ceva nu se mai fabrică astăzi, în era atomică. Simțim nevoia unui mobilier adaptat circumstanțelor, tineresc, vesel. Credeți că putem privi o farfurie zburătoare dintr-un fotoliu Dagobert ?

— În casa noastră nu se potrivesc. Camerele noastre cer mobilă veche.

— Mobilă veche ? Dar nu orice mobilă veche este frumoasă.

— A noastră este. Avem, de exemplu, o comodă, se pare semnată, în colțul salonului.

La ce să mai vorbească ? Salonul nu exista : nimic nu exista, doar sufletul ei îndurerat, doar mâinile ei nervoase, mototolind catalogul oferit de funcționar, doar pașii ei neștiind încotro s-o apuce.

Plecă fără să mai scoată un cuvint. Un ceas instalat la o răscruce arăta ora unsprezece. Ziua va trece repede. „La prinz o să măninc două chifle cu ciocolată. O să-mi ajungă pînă diseară“. Diseară... O seară la fel ca antecedenta ? Nu mai avea nici măcar camera. Cu trei sute de franci în buzunar nu poți face mare lucru.

Mai erau banii depuși la bancă, da, dar sub formă de acțiuni și obligații.

Își dădu seama că n-avea nici măcar o prietenă destul de intimă căreia să i se mărturisească, s-o înduioșeze cu necazurile ei. Marie ? Dar ea avea copiii pe care-i țira peste tot, mereu preocupată, neatență cu ceilalți. Nicole, vechea prietenă de la pension ? De ce oare o îndepărtase cînd se despărțise de bărbatu-său, atrasă de o aventură nesigură ? Iar Hélène, atît de blindă, de liniștită ? Nu, nu va avea nici-odată curajul să-i vorbească de această bruscă sfișiere sufletească. Era prea tirziu pentru a-i vorbi despre nefericirile proprii. Unde să-și plîngă durerea, dumnezeule ? Mergea cu capul plecat. Se simți urmărită ; se întoarse. Un bărbat solid îi zîmbea prosteste, întinzînd pasul.

— Iertați-mă, domnișoară, nu știți pe unde vine strada Pierre-Charron ?

— Nu știu, domnule.

— Sînteți pariziancă totuși. Eu sînt de la Figeac. Dumneavoastră ?

Cate cotise pe strada Lecourbe. Nimeni nu se mai ocupa de ea. Neguțătorii îi ofereau zarzavaturi aranjate în cărucioare ca de copii. Unul își împropăta căpățînila de

salată : îndepărta frunzele ofilite, stropea cu apă inimă brusc dezvelită. Altul spăla legăturile de praz, smulgînd ca pe o mănășă primul înveliș alb și transparent. Cate încerca să participe la acest negoț de stradă, compara prețurile, zăbovea în fața grămezilor de pui tăiați și înghețați, admira înșiruirea peștilor trandafirii și pistruiți peste stratul gros din frunze de dafin, aspectul savuros al calupurilor de brînză, biscuiții păstrați sub sticlă ca niște relieve, dar nimic n-o mai fascina ca altădată, trecînd și iarăși trecînd prin fața acestor ospețe de demult, fără legătură cu viața ei actuală.

Cate se opri în fața unui negustor care făcea o demonstrație. Avea în mînă un aparat, un fel de rozetă din metal pe care o scufunda în cocă, apoi în ulciul dintr-o tigaie. Întinse spre Cate farfuria cu gogoșele îmbietoare și ea luă una. Simțise că-i e foame și înghițea fără să-i fie teamă că se frige ; mîncarea îi făcea bine. Negustorul o privea și pofta ei îl fascina. O viitoare clientă.

— Ei, ce zici domnișorico, e bună, nu ? Priviți-o cum mănîncă : e cea mai bună reclamă !

Cate aproba cu gura plină, cu ochi scînteietori.

— Vreți să gustați și din colțunașii ăștia ?

Ea acceptă și înfulecă doi.

— O să-mi devorați toată marfa !

Mulțimea făcea haz, iar Cate rămăsese cu mîna în aer, după ultima înghițitură.

— Cunosce aparatul dumneavoastră ; am și eu unul.

— Sînteți mulțumită de el ?

— Da, sigur.

Biala Cate care mințise ca să mănînce trei prăjituri grase, înecăcioase : foamea i se potolise.

— Priviți chipul domnișoarei : este cea mai bună reclamă !

— Pardon, doamnă.

— Sînteți căsătorită ?

— Da, domnule.

— Păcat ; am fi putut face și noi o mică șuetă și să ne drăgostim.

Risetele se întetiră și mai mult.

— Vedeți cum pierd bărbații dacă-și lasă nevestele singure. Încornorații sînt de folos societății, ca și gogoșile mele : le mănînci cînd ți-e foame... Bărbatului dumnea-voastră îi plac uscățelele făcute cu aparatul meu ?

Cate devenise centrul de atenție al tuturor gospodinelor care se mai odihneau puțin la această haltă de bună dispoziție.

— Da, sigur domnule.

— Ah ! ce minunată nevestă trebuie să fiți. Cunoașteți toate trucurile cu care se păstrează bărbatul, nu-i așa ? Ba o prăjiturică, ba un pupic...

Cate plătea scump foamea potolită o clipă. Demonstrantul se grozăvea în fața publicului. Lui Cate îi înghețaseră obrații ; își trecu limba peste buze ca să îndepărteze gustul de desert ieftin. Cum să dispară din fața acestui negustor care mînuia aparatul ca un sceptru, fluturîndu-l peste mulțime ? Un arab, rezemat de un trunchi de copac, o fixa cu ochi de novice ; o măsura stăruitor, cu mîinile în buzunare ; îi cîntărea pulpele gingașe și prelungi, urca spre corsajul acoperit, insista în dreptul infimului triumphi de piele întrezărită, nu-i păsa de chip. Demonstrantul uitase de Cate. Vindea cu surîsul pe buze. Cate făcu cîțiva pași înapoi, despică ușor cercul de gură-cască, repede închis după trecerea ei. În fața unei vitrine, își scoase batista și-și șterse gura redevenită ca mai înainte, uscată și cuminte. Dăduse uitării prînzul fastuos. Ceva mai departe, la colțul unei fundături ducînd pesemne către un oraș ascuns, o femeie durdulie, cu părul alb și violet, își chema clienții, fără pic de rușine.

— O știți doar pe Gigi, patrioata voastră, cea care v-a vîndut chiar și pe timpul ocupației cele mai bune pietre de brichetă cu prețul propriei vieți... N-a murit, Gigi a voastră ; iat-o, s-a întors. A îmbătrînit acum ; nu mai este frumoasă, dar scăpărătorile i-au rămas aceleași. Nu se fîndosește ; nu face demonstrații cu nuca de cocos ; nu are toalete, pălării-radar și plasă cu țipari peste ochi. Nu-și scutură trupul ca năpădită de viespi, e sănătoasă, nu minte...

Cate o asculta. Să uite, să se lase furată de spectacolul cel mai mărunț, să întîrzie clipa cînd străzile n-or să-i mai ofere decît o umbră ștearsă de-a lungul zidurilor... Să i se pară că trăiește, că este o femeie care-și face tîrguielile, să hoinărească, să tacă, să-și frîneze necurmatul aflux de lacrimi ce-i înțepau pleoapele ca o ramură țepoasă. Repeta întruna : de necrezut, de necrezut...

— Catherine !

— Camille !

Camille, sora renegată, apăruse brusc în fața ei, împingînd un cărucior de copil. Din mijlocul salatelor și zarzavaturilor, căpșorul rotofei al unui bebeluș.

— Ce-i cu tine pe aici, Catherine ?

— Am venit după cumpărături.

— Dar tu nu locuiești în cartierul ăsta, nu-i așa ? E prea sărac pentru una ca tine.

Cate îngălbeni, apoi reluă.

— Locuiesc, locuim pe aproape. Te-ai măritat ?

— Da... Știi, n-ai numai tu acest privilegiu ; li se mai întîmplă și altora.

Frumos început de conversație ! Cate își studia sora. Ce față liniștită, reconfortantă ! nasul viguros, ochii vii și strălucitori, și aceleași suvițe rebele răsfirîndu-se neglijent peste frunte. Un aer de sănătate.

— Ai copii ?

— Trei. Dar tu ?

— Eu n-am copii.

— Am aflat că mama a murit.

— Da, acum un an. N-am știut unde să te înștiințez.

— Am citit anunțul într-un ziar, cu totul întâmplător.

Așadar, tu ai moștenit totul, nu ?

Ostilitățile reîncepeau, dar acum era pentru întâia oară cînd cea care ataca nu mai era ea. Un puști veni să-i propună spre vînzare timbre de Cruce-roșie.

— Pleacă de aici !

Apoi, întorcîndu-se către sora ei, adăugă :

— Îl cunosc pe puști. Șterpelește timbrele cumpărate de părinții lui. Le vinde din nou, să-și cumpere bomboane.

— E fiul meu, Catherine. Félicien, cel mai mare.

Cate se înroși. Dar de ce născocise povestea asta ?

Acum cînd minciuna ei nu era decît o încercare de-a găsi un punct de reper, de a-și stabili domiciliul... Cate se apropie de băiețelul care rîdea ; mînușa în care ținea timbrele părea paralizată ; se înduioșă.

— Poți să-l săruți.

Atunci Cate încercă să-l ia în brațe, dar puștiul o ștăli cu burta înainte, alergînd prost pe piciorușele-i subțiri.

— Nu te cunoaște.

Cate se simți dintr-o dată obosită și părăsită ; și totuși trebuia să reziste încercării. Dar cum ? Nu era pregătită pentru întîlnire. Să dea ochii cu sora ei, care nu-și cerea iertare, care nu i se arunca la piept, dimpotrivă, stătea nemișcată, naturală și proaspătă, fără gînduri ascunse...

— Camille, mi se pare ciudat că te revăd.

— Preferai să nu mă întîlnești.

— Nu preferam nimic. Vezi cum ești...

Din fericire, Cate avea la îndemînă un întreg bagaj de cuvinte pentru conversațiile obișnuite, un vocabular de umplutură, fraze inutile din folclorul familial, acel cuvînt

cu cuvînt al plictiselii și al prudenței. Esențialul era să nu se lase pradă emoțiilor sau supărării.

— Cred, Catherine, că mori de nerăbdare să afli dacă am redevenit o ființă respectabilă, sau dacă m-am pocăit, sau mai știu eu ce. Închipuiește-ți că am rămas aceeași ; n-am îmbătrînit chinuindu-mă.

Tăcu, apoi rămase cu ochii pe bluza lui Cate.

— Ia te uită ! broșa mamei, cea pe care o purta zilnic și mă înțepa cînd o sărutam. Ce mult o mirau strîmbăturile mele, biata de ea ! Nu izbuteam s-o fac să priceapă că o bijuterie poate să-ți facă rău... Eram un copil insuportabil ; e-adevărat, nu-i puteam pretinde să pună un dop în vârful acului.

Cate își duse mîna temătoare spre coronița de aur tivită cu perle, vrînd parcă să-i verifice montura.

— Cu sănătatea cum stai, Catherine ? Tot îți mai vine să vomezi, ca pe vremuri ? Adeseori am crezut că accesele alea erau singura apărare împotriva poftelor mele de mîncare, care te scotea din sărite. Îți aduci aminte cînd ni se puneau portocalele pe cîntar, să vedem dacă eram servite în mod egal ?

Întîlnire firească după un număr de ani cînd emoția nu era încă amestecată cu resentimentul ; dialog naiv pe un trotuar ! Curînd va sosi ora prînzului. Fiecare se va îndrepta spre propria-i farfurie. Emoția nu rezistă în fața primei linguri de supă. Nici o șansă pentru trezirea unei duioșii prelungite. Se mărgineau la o conversație șăgalnică, la o politețe răsufletă, dar care mai ținea încă de bine de rău.

Camille își scosese batista și-și sufla nasul zgomotos.

— Pe o vreme ca asta răcești ușor. Anul ăsta, gripa se vindecă mai greu ; durează săptămîni.

Nu părea deloc tulburată de întâlnire ; dădea chiar unele semne de nerăbdare, într-o mână ținea sacoșa de plastic ; cu cealaltă împingea căruciorul : copilul picotea.

— Văd că ne-am spus totul. Uitasem : sînt fericită. Cred că merită să afli, în eventualitatea că ai vrea să te înduioșezi de soarta mea... Sîntem cu toții fericiți, nu-i așa ? Dar fericirea mea e așa cum e, înțelegi ? Dar ce-i cu tine, Catherine, plingi ? Nu te teme, nu-ți cer nici o socoteală... Banii tăi duhnesc a cavou de familie.

Văzînd însă chipul răvășit al lui Cate o luă de braț și o privi în ochi.

— Catherine !

— Nu, dă-mi pace.

— Erai gata să faci o prostie ? Ei haide, mărturisește... Știu ce înseamnă ochii ăștia întunecați ; ți-a intrat vreo nebulă în cap. Haide, spune !

Cate se uită uluită la sora ei care ghicise ceea ce ea însăși n-avea curajul să-și mărturisească, dar vroia să mai braveze.

— Să mă omor, eu ? Pentru ce ?

— Haidem acasă.

— Nu, nu pot.

— Ți-e frică.

— Dă-mi pace, du-te... Mîine mă voi simți mai bine.

Dar iată că și începuse să cedeze, lăsîndu-se condusă de sora ei, care o obligase să împingă în locul ei căruciorul copilului.

— Stai departe ? Nu mai pot merge.

— Nu ; ține-te tare.

Străbătură o stradă aglomerată, iar Cate, pe jumătate inconștientă, zîmbea trecătorilor care dădeau peste ea fără s-o vadă, se scuza și porneau mai departe, nesurprinzîndu-i cuplul tăcut ce mergea în neștire. Căruciorul copilului oprea mașinile la traversări.

— Am ajuns.

Camille își mai ținea încă sora de braț. Lăsase landoul în holul de la intrare. Copilul scîncea. O oprire, răsucirea cheii și ușa se deschise oferind ochilor o cămăruță a cărei luminozitate uimea gîndindu-te la cerul posac, la străzi, la paloarea iernii întipărită pe fețe.

— Ia loc.

Cate se supuse. Camille coborî să-și ia copilul. Cate se supuse, da, se supuse... Era fetiță, iar părul strîns în două bucle de-a lungul urechilor i se desfăcuse. Își pierduse cunoștința. Pe drum văzuse primul mort din viața ei : un muncitor agricol călcat de o mașină ; saboții erau neatinși, traista la fel. O dîră neagră peste piept : urma roților. Zăcea printre frunzele de cucută legănate de vînt. Cate nu mai vroia să privească nimic și-și ținea ochii închiși : mai-că-sa striga : „Uită-te la mine, uită-te odată“. Acasă a fost îngrijită zile în șir, apoi jandarmii au venit s-o întrebe despre poziția cadavrului, ce oră era cînd făcuse cumplita descoperire. Mortul acela n-a murit niciodată cu totul în mintea ei. Acum, iată-l din nou apărînd, cu numele pe care ea i-l dăduse : „Umflatu“. O cheamă, dar ea se împotrivește. Cît de plăcut și insistent îi e glasul ! Are ca tovarăș o pasăre misterioasă al cărei cîntec te înspăimîntă : ai zice că e huruitul mașinii de rîșnit cafea. Într-adevăr, toate zgomoatele de demult îi năpădesc mintea : veverița descojind un con de brad lîngă obrazul ei ; găina ciugulind un cărăbuș, piciorul cu proteză al factorului poștal, zumzetul sacadat al mașinii de cusut. Doamne, de-ar înceta odată viața asta de demult ! De necrezut, și totuși, ce oboseală, Dumnezeu ! O frază-i revine mcreu : „Un milion de mi-ar da și tot nu mă ridic din fotoliu...“ „Pune tu farfuriile, dragă Cate, mai cîștigăm din timp...“ A aranjat masa dar a așezat o farfurie în plus pentru Umflatu : el are farfuria cea

mai curată, furculița cea mai fină cu învelișul de argint încă neajupuit... Iar mama se aude din nou : „Sînt moartă, cu adevărat moartă, nu mă mai prind ei să le dau ajutor“. Biata mamă înapoindu-se de la o tombolă de binefacere cu milieurile nevîndute și cu prăjiturile ei sățioase. Camille le-a și înfulecat : „are o foame de struț“. „Camille, îl știi pe Umflatu ?...“ „Nu vreau să mai aud pronunțîndu-se numele de Camille, auziți, fata asta ne dorește moartea și va izbuti...“ „Știu că ține un jurnal : pomeniște acolo și despre părinți. Pe tata l-a poreclit Firimitură și pe mama Surda.“ „Și pe mine cum m-ai poreclit ? Camille, te rog, nu mă trece în jurnalul tău...“ Umflatu o iubește pe Camille, trebuie. Va fi o mezialianță, ei și ? „Prea tîrziu, Cate, scorpie bătrînă ce ești, Camille a plecat...“ „Mamă, unde-i Camille ?“ „Să nu mai aud pe nimeni rostindu-i numele ! Ne-a disprețuit profund, cum am mai putea-o iubi ? Iar acum nu te mai avem decît pe tine...“ „M-am înfilnit cu Camille : mîncă o înghețată de o sută de franci. Cine i-a dat bani ? Răspunde, prostuțo. Miroși a fragi. Cine v-a dat bani să vă cumpărați două cornete mari ? Și eu care credeam în tine... Las-o pe Camille să mintă, dar tu rămîi fetița noastră scumpă, tu ești bucuria noastră...“ „Fii liniștită, Catherine, nimeni nu te-a văzut furînd din portmoneul servitoarei ; ea va tăcea.“

— Catherine, trezește-te !

Cate deschise ochii : își reamintea o veche frază de-a soră-si, dimineața, la ora școlii.

— Catherine, trezește-te.

Camille mai avea încă în mînă sticluța cu apă de colonie, mînușa de toaletă : un miros de ambră se răspîndise în cameră.

— Te simți mai bine ?

— Cred că da. Mi-a trecut.

— Nu mai poți sta culcată mult timp. Trebuie să strâng patul pliant. Mergem la masă. O fetiță și un băiețuș o măsurau cu privirea. Fetița întrebă.

— Cine-i doamna aceasta ?

— Îți spun mai târziu. Acum du-te la bucătărie. Așază tacimurile, o farfurie în plus. Iar tu, Félicien, pune laptele pe ochiul mic și ai grijă să nu dea în foc.

Cate se ridică anevoie, oftă ; obiectele nu se mai învîrteau împrejurii ; pereții rămîneau pe loc. Schiță un zîmbet slab.

— Catherine, mănînci de toate ?

— Da... Dă-mi voie să-ți mulțumesc.

— Trebuie să ne grăbim : copiii pleacă la școală ; mesele nu durează prea mult la noi. Gilles, bărbatu-meu, o să vină curînd. Lucrează la o brutărie și după ce termină cu pîinea se ocupă și de patiserie ; asta-i aduce un câștig în plus. N-avem prea mult timp de discuții. La ora trei m-apuc de spălatul rufelor. Mă vei ajuta, sper. La ora cinci, plec să-mi vînd iaurturile ; pregătesc pentru tot cartierul ; îmi cumpără băcanul, bufetul lacto, chiar și doctorul. Mi se spune Regina Iaurtului. Aduc în casă cîteva sute de franci zilnic ; nu-s de lepădat. La ora șapte, mă duc după un om orb ; ia masa la noi : se cheamă că iese în oraș ; el confecționează jucăriile copiilor. După cină, plec să fac curat într-un magazin de confecții, nu departe de noi. Mătur, șterg praful. Munca asta e ca o plimbare. La sfîrșitul anului, capăt îmbrăcăminte gratuită pentru toată familia, merită.

— Sper că mai și dormi, nu ?

— Mai târziu, mult mai târziu. Trebuie să pregătesc borcanele de iaurt, să le triez pe cele care sînt gata pentru vînzarea de a doua zi. E o treabă care se face de la sine. Am învățat meșteșugul din pricina stomacului ; mi-am pierdut pofta de mîncare, închipuie-ți. Esențial

este să ai materia primă. Bărbatu-meu mi-a oferit-o, acum doi ani, de Crăciun.

— Nu te-ai schimbat deloc, Camille.

— Cine nu s-a schimbat ?

— Tu, viața.

— La naiba... privește-mi picioarele : doi butuci.

— Ai păstrat aceeași piele fragedă.

— Asta-i învelișul, fațada, dar restul..?

— Nu ți-ai pierdut zîmbetul.

— Zîmbetul rezistă cel mai bine la intemperii, bijuteria săracului, vorba cîntecului.

Camille își începuse activitatea : nici un gest de prișos. Această economie de mișcări, această pace de pe fața ei o uluiau pe Cate. Totuși, apartamentul era prea strîmt. Te loveai de mobile, un mobilier cumpărat nu de paradă, ci din necesitate. Auzea zgomotul sertarelor deschizîndu-se și închizîndu-se, ușile dulăpioarelor fixate în peretele bucătăriei, pînă la înălțimea capului. N-aveai timp de pierdut în interiorul acesta care nu-și regăsea tihna decît în jurul mesei. Singurul lux era o cupă de cristal albastră și aurită, plină cu medicamente.

— Cupa asta nu-i de acasă, Camille ?

— Ba da. De ce, ai fi vrut-o tu ?

Cate se înroși.

— Eu o am pe cealaltă ; am să ți-o dau ca să ai două.

— Crede-mă că nu-mi trebuie. La mine obiectele în plus, fără utilitate, deranjează. Îți mulțumesc, oricum ; e primul dar pe care mi-l oferi de..?

Camille se opri în mîină cu o legătură de morcovi ; se gîndea.

— De zece ani.

Își reluase umbletul între cameră și bucătărie.

— Te deranjează cumva ? N-avem sufragerie ; mîncăm cu tot atîta poftă și în bucătărie, nu-i așa, Nicole ?

Fetița se freca de fusta mamei-si. Urmă o clipă de tăcere. Camille trimisese băiatul să-și cheme tatăl de la brutărie.

— Iar tu, Catherine ?

— Eu ?

Cate rămăsese singură în fața surorii sale, exact ca pe vremuri ; era rîndul ei să vorbească, să mărturisească ade-vărul. O epavă după o noapte, o soție părăsită așteptînd cel mai mic gest de tandrețe ca să-și urmeze sora întîlnită întîmplător după ani de tăcere... Frumoasă imagine a fericirii, ținută între mobilele pierdute și un soț dispărut ! Cum să-și înceapă istorisirea, și cum s-o relateze în cuvintele cele mai simple ? Cum să se abțină să nu-și plîngă de milă, oprindu-se la momentul potrivit, pentru ca lacrimile să-și facă datoria.

— Pierre m-a lăsat.

— Care Pierre ?

— Bărbatu-meu.

Dar iată că nu se mai putu abține : era dreptul ei să fie nefericită și era singura ei armă pentru a destrăma tihna care trona nestîngherită în micul apartament. După cîteva clipe, Camille o și luase pe după umeri. Nicole se prefăcea că urmărește o carte cu poze. Orice activitate fusese întreruptă în fața acestei dureri dezlănțuite. Băiatul se înapoiase de la brutărie ; fără să scoată o vorbă, depusese mărunțișul în cupa albastră și aurită. Așezată pe marginea divanului, Cate povestea împietrită despre noaptea aceea cînd nenorocirea devorase resturile căsătoriei lor. Relata fără pic de pudoare crezînd că astfel își va cuceri sora, a cărei fericire o invidia : s-o facă să ia parte la necazurile ei. Cate nu observase prezența unui bărbat tînăr, cu spatele adus și fața mînjită de făină, rezemat de un bufetel, răsucindu-și o țigară. Nimic nu trebuia să-i întrerupă spovedania.

— Ce vroiai să fac ? Pierre, fratele nostru... acest frate al meu și al tău, mă șantaja. Vrei poate să știi unde se află bijuteriile mamei noastre ? Nu, nu le port eu, el mi le-a luat pe toate. Devenisem complicea lui, tăinuindu-i aparițiile clandestine în casă. Mă crezi că este el, nu-i așa ? Ai aerul că te îndoiești, dar eu îl cunoșteam mai bine ; era în stare de orice ca să-și satisfacă setea de lux. Iată la ce i-a folosit învățarea bunelor maniere : să mă fure pe mine, cu blindețe, pe tăcute, într-un cuvânt să te fure și pe tine. Am trăit într-un climat de continuă neîncredere. Se spuneau atâtea lucruri pe seama ta, încît eram, chiar înainte de a mă căsători, strivită de viață. Am trăit în umbra ta ; absența ta apăsa greu peste căminul nostru micșorat. Numește-o cum vrei, dar mie mi-era teamă și, ca să-mi înăbuș teama, m-am înăsprit pentru totdeauna. Nu era masă la care să nu mă sufoc. Eram copilul oficial, cel pe care-l poți arăta rudelor, prietenilor, mica bijuterie a egoismului matern. Iar în tot acest timp tu îți vedeai mai departe de escapadele tale, trecînd pe acasă doar atît cît să-ți refaci forțele. să-ți recapeți greutatea... Să știi că e adevărat tot ce-ți spun. Nu inventez nimic. Iar Pierrot al nostru venea și el pe acasă. Aidoma unei umbre se fofila între două uși, pîndind cînd bărbatu-meu era acasă, pentru ca imediat după plecarea lui să descuie ușa cu cheia pe care eu o dădusem pierdută. Din vechea blindețe care-i făcea pe părinții noștri să leșine de fericire, nu mai rămăsese decît o armă în plus împotriva mea. Cum puteam să rezist glasului său abia auzit cînd îmi cerea vreo bijuterie ? Îmi trimitea chiar și cărți poștale ca să-mi aducă aminte că sînt la dispoziția lui. Și de cîte ori, mînat de o diabolică plăcere, nu-i telefona soțului meu dîndu-se drept un societar sau neguțător de covoare, sau mai știu eu ce, și pe soțul meu îl nelinișteau asemenea telefoane de la necunoscuți. „Am impresia, îmi spunea el, că sînt niște tipi

care vor să afle dacă apartamentul este locuit.“ Ce monstru versat ! „Eu sînt, surioară dragă.“ Ah ! nu pot uita cuvintele astea, sărutul lui pe frunte. Avea un fel de nedescris de a mă compătimi, de a-mi spune că nu i-ar place să fie în locul meu, cu un frate atît de rău. Cîtă neobrăzare ! Îl imploram să plece, dar nu mă asculta, îşi încrunta sprîncenele şi se așeza pe brațul fotoliului meu. Şi brusc, se ridică, mă lua de mîină şi mă conducea spre şifonierul cu oglindă, scotea cu regret parcă doi cercei. Dădea din cap, apoi pleca murmurînd : „Domnul ne va pedepsi“.

Cate îşi continua monologul pătimaş, cînd bărbatul, rezemat de bufet, strănută. Ea îl fixă, bîlbiindu-se.

— Nimic nu-i adevărat din tot ce-aţi spus pînă acum.

Bărbatul nu se mișcase ; Camille se apropie, îi făcu semn să tacă.

— Catherine, ăsta-i bărbatu-meu.

Apoi se întoarse spre el :

— E sora mea, Catherine, despre care ți-am vorbit.

— Eram convins că e ea. În orice caz, nu-i adevărat.

— Ce nu-i adevărat, domnule ?

— Tot ceea ce aţi îndrugat pînă acum. Pierre cinează la noi în fiecare sîmbătă. Este nașul puștiului meu Félicien. Camille şi Pierre se înțeleg foarte bine. Lucrează într-o editură pe un post de contabil. Dacă a divorțat, nu-i vina lui. Noi îl iubim cu toții. Poate că n-ar trebui, şi pentru că nu vă vizitează pe dumneavoastră ați vrea să-l îndepărtăm şi noi. Eu nu ştiu nimic din toate astea, dar privirea lui Pierre este deschisă ca lumina zilei şi n-o să-mi puteți schimba părerea cu intrigările astea referitoare la bijuterii ; bijuteriile sînt ca minciunile, îți iau ochii din nimic.

— La masă !

Camille îşi chema familia la masă. Dar Cate se şi îndreptase spre uşă ; îşi luase geanta, mănușile.

— Unde pleci ?

— Trebuie să plec.

— Fiecare lucru la vremea sa, Catherine. Ca să mănânci n-ai nevoie să minți.

Copiii se și așezaseră în jurul mesei, disciplinați. Gilles, bărbatul, își spăla mâinile la robinet. Simțea o așteptare febrilă în jurul castronului de supă. Copiii vorbeau între ei.

— Îți spun eu că e de zarzavat.

— Iar eu că e supă de carne.

— Eu am ridicat capacul : e cu zarzavat.

— Tîmpitule, te iei după aspect. Este de pui cu barbacane.

— Ce-s alea barbacane ?

— Niște plante care cresc pe prostia ta.

Cate pusese mîna pe clanță cînd Camille, fără să se miște de pe scaun, rosti autoritar.

— Lasă-te de copilării. Știi bine că ai mințit întotdeauna. Așa că... Faptul că ți-o mai spun și acum, n-are de ce să te supere.

Se întoarse spre Gilles, care începuse să pună supa în farfurii.

— Gilles, Cate este necăjită.

Gilles nu-și ridică ochii ; polonicul se scufunda, dădea tîrcoale marginilor castronului, apoi ieșea la suprafață plin cu zarzavaturi și zeamă, într-o mișcare largă, cumpănită. Apoi îi servea tacticos pe fiecare la rînd. Cate se uita fermecată la farfuria aburindă. Își lăsă poșeta, mănușile și se așază între copiii care-i zîmbiră.

— Ar trebui să ne faci o dată și o supă de pîine.

Cate își amintea de mesele din copilărie. Se mîncea din vîrfurile buzelor : îi servea menajera, iar castronul nu era niciodată golit, resturile de fidea plutind într-un lichid rece. Cîtă potrivire între chipurile lui Gilles și al lui Camille ! Al surorii era butucănos și generos, al bărbatului

rumenit de focul cuptorului, cu bărbia lată, cu nasul prelung și regesc. Privirile lor nu se lăsau intimidată : pupile largi și întunecate, neînfrumusețate de culoare. Ochi potriviți pentru viața lor modestă și cutezătoare totodată.

„...Iar eu, Cate, nu mi-am pus nici măcar o clipă întrebarea dacă fața mea seamănă cu a lui Pierre. Cineva o fi gândit oare la fel despre noi ? O fi observat asemenea ? Mi-era atât de teamă să nu ne asemănăm. Arborașem o mască și mă feream de privirile altora. Dar chipul nu se poate ascunde. Vroiam să am trăsături sigure, implacabile, o gură care să nu exprime spaima sau lăcomia, buze iuți, repede pecetluite. Duceam o existență meschină“.

— Camille !

— Ei ?

— N-am să te uit niciodată.

— De ce-mi spui asta ? Ce-ți trece prin cap ? Dar parcă știe cineva ce-ți trece ție prin cap ? Hai, mănâncă.

— E greu să-ți explic... Simt că ceva s-a înmuiat în mine.

— Ia și cartofi ; n-avem multă mâncare. Sîntem dintre aceia care nu caută să se sature. A mînca, pentru noi, înseamnă să nu-ți mai fie foame, atât și nimic mai mult.

Cate abia sfărîma cartofii cu dinții furculiței ; nu izbutea să înghită în ritm cu ceilalți, care mai ceruseră încă o porție. Cum să lupte cu poftă ei repede satisfăcută ? Desertul fusese pus pe masă și copiii se ridicaseră cu cîte un măr în mînă ; se pregăteau de plecare. Cate simțea o ușoară sufocare. Refuzase bucățița de carne la care avea dreptul ; refuzase și desertul. Copiii întinseră obrazul spre Cate : tributul adulților. Își împăturiseră șervețelele, le vîrîseră într-un sertar. Totul era organizat, nimic nu era lăsat de azi pe mâine.

— Ia și puțină dulceață ; îți va aminti de copilărie. Ți-amintești, Catherine, cât de nesuferită îți era ? Ți-era teamă să nu te murdărești pe mâini ; după fiecare linguriță, cereai să ți se aducă apă să te speli. Aveai de pe atunci manii, ca toți cei care nu doresc nimic.

Gilles îi făcuse un semn nevastă-si ; se ridicase, Cate observă cu tristețe că-și păstrase bascul pe cap tot timpul cât mîncase. Dar unde-i erau gîndurile lui Camille ? De ce nu-i atrăsese atenția asupra acestei lipse de politețe ? Mă rog, ar fi putut să-și reamintească de unele reguli de bună cuviință... Așa da, e ușor să fii fericit, n-are importanță cum, acceptînd totul, fără să te sinchisești de lipsa de educație.

— Bărbatu-meu se duce să se odihnească puțin ; trebuie să-și facă porția de somn.

Gilles întinse mîna spre Cate, o mîna de la care lipseau două degete. Cate simți un fior pe șira spinării : mîna aceea incompletă o impresionase.

— Sintești oricum binevenită, mai ales cînd vă e foame. Apoi se întoarce către nevastă-sa :

— Ai văzut cum încetul cu încetul toată familia ta se refugiază la noi ? Oricum, trebuie să-i împăcăm, sora și fratele.

Și brusc lui Cate îi reveniră vechile temeri în fața surorii mai mari, care nu se ferea să mănînce șvaițerul ras uitat pe o masă după ce pleca lumea din piață, care se revolta cu ușurință în fața unui dulap închis cu cheia, care descoperea cu un fler imbatabil ascunzătorile mamei sale, atît de lacomă.

Despre ce să vorbească ? Cum să reia firul unei conversații niciodată începută ; ce subiect putea să le fie comun ?

— Ești îngrijorată din pricina bărbatului tău, Catherine ?

— Nu-mi pot da încă bine seama.

— Oare, nu i-ar trebui și lui cîteva ceasuri de libertate, așa cum are Gilles ? Îl las să iasă în oraș doar el singur.

— Pierre nu inspiră atîta încredere ca bărbatul tău. M-am gîndit că într-o bună zi ar putea să plece ; nu mă gîndeam decît la asta. Am făcut totul pentru a întîrzia clipa...

Camille umbla de colo pînă colo prin încăpere ; nu putea sta multă vreme fără ocupație.

— Spune-mi, Catherine, povestea cu bijuteriile a fost o glumă, nu ?

— Nu.

— Tot îl mai acuzi pe fratele nostru ?

— Da.

— Bine, dar ai dovezi ?... Mă rog, vreau să spun îl bănuiești cu adevărat ?

Urmă o clipă de tăcere : Cate gîfîia.

— Lasă-mă să plec, acum.

— Dar nu te rețin deloc, nu rețin pe nimeni... Poate consideri că ai pierdut prea multă vreme la mine, nu-i așa ?

— Camille, iartă-mă.

— Totdeauna folosești cuvinte mari. De ce nu ești mai firească : vorbești totdeauna prea mult sau prea puțin. Dacă ai vîndut bijuteriile, ce mă privește pe mine ? Dar mărturisește odată. Chiar n-o să poți spune niciodată adevărul ?

— L-am spus.

— Iată că iar folosești aceeași frază pe care ai rostit-o și acum zece ani. Adu-ți aminte cînd te-ai prefăcut că-l iubești pe Grégoire. Ți-amintești ? Grégoire, studentul care venea la noi ; Grégoire pe care mi l-ai ucis în inimă.

— Taci din gură, nu era chiar atît de simplu.

— Adevărul am să ți-l spun eu. Nu-l iubeai deloc, dar nici nu puteai îndura felul său de a mă lua de braț, de a-mi vorbi ; știu că te-ai dus în camera lui.

— Nu erați făcuți unul pentru celălalt.

— De unde știi tu ?

— Dar se vedea cît de colo ; din prea mare bunătate...

— Te rog ; nu folosi cuvintele astea, mi se pare că-l aud pe tata, în picioare, în sufragerie, cînd veneam tîrziu. Ceasul bătu ora trei. Camille își revenise.

— Trebuie să mă apuc de spălat. Un singur lucru : dacă ești necăjită, de ce n-o spui ? Dacă ai lichidat tezaurul familiei, de ce te ascunzi ? Dacă bărbatul tău te-a alungat de acasă, de ce minți ?

Camille se înapoiase în bucătărie, umplea cu apă ligheanul cel mare : un miros slab de rufe muiate începu să se răspîndească în odaie.

— Nu-ți port nici o pică, surioară. Trecutul ți-l las ție, și dacă ți-a mai rămas vreun sipet gol, ascunde-l acolo.

Cate se simțea mai degrabă în trecere prin încăperile acestea făcute anume pentru oameni cinstiți. „Eu fac parte dintr-o lume cu odăi întunecoase, unde coridoarele îți inspiră teama, unde devii părtașa celei mai ușoare atingeri, celui mai slab zgomot de hîrtie căzută pe podea. Acasă, la părinții noștri, am învățat să tac, să-mi pregătesc ascunzișuri, să evit spaima...”

Și brusc, Camille vorbea : cuvintele ei străpungeau sufletul sfișiat al lui Cate.

— De ce oare ai ales minciuna ca viciul cel mai la îndemînă și care zău că nu rezolvă nimic nici chiar la spovedanie. Nu pentru a-ți înfrumuseța existența, pentru a-i da strălucirea pe care n-o avea. Nu. Mințezi așa, pur și simplu. Nu știam niciodată cînd te îndepărtaai de adevăr. Ne atrăgeai și pe noi în minciună, mințeam chiar mai bine decît tine. Cu mine ți-a fost ușor ; aveam întotdeauna cîte

ceva de ascuns, ca toți cei sinceri și cinstiți. Simt alt de bine cînd minți ; iată, te-am și ghicit.

Cate se retrase spre ușă.

— N-ai dreptate, Camille. Nu vezi că sînt sincer nenorocită ? Dar eu nu știu să dau drumul la lacrimi...

— Trebuie să admit că minți cu măiestrie... Tot nu te-ai săturat ? La vîrsta ta ? Nu-ți ajunge că m-ai făcut să plec de-acasă ? Bijuteriile, faimoasele bijuterii, le-ai ascuns, de ce, în ce scop ? În fond, nici nu-mi pasă. Dar de ce-ai venit să ne strici ziua ? Diamantele tale mi-ar îngheța mîna, să știi ! Lasă-l în pace pe fratele nostru, dacă nu vrei să-l lași în pace pe bărbatu-tău... Da, da, tu nu ești bună decît cu animalele domestice. Mi te închipui de minune cu un pechinez.

Cate ar fi vrut să se repeadă asupra soră-si, cum obișnuia pe vremuri, să-i smulgă chipul frumos, învăluit de aburii ridicați pe nesimțite, chipul acesta care nu cunoscuse decît vîntățile loviturilor ei, suflul mîniei ei. S-o ia la palme, da, să-i pălmuiască obrajii bucălați de om poficios, să-i pălmuiască ochii niciodată înlăcrimați, iluminîndu-se brusc în momentele triste. Camille, aceeași Camille, ca un zid în fața ochilor ei, dreaptă și neîmblînzită.

Pe ca rănila se vindecau repede. Camille curajoasa, Camille ocolind nefericirea ori de cîte ori Cate i-o punea în față.

— Datorită ție, Camille, am ajuns așa cum sînt.

Tăcere. Rufeale fierbeau în cazan.

— Într-un fel, ai dreptate ; tu erai făcută să fii copilul unic. Criza ta de misticism, nimeni n-a luat-o în serios, doar un preot care se complăcea în religie și mama. Dragostea ta pentru Grégoire n-a fost crezută de nimeni, afară de fratele lui Grégoire care te iubea. Și acum, ce dracu mai pui la cale ? N-ai nimic altceva de făcut decît să alergi pînă-ți iese sufletul după o minciună, capodopera

ta, desigur... În fond, n-ai făcut rău că ai acceptat să mă vizitezi. Te vedeam de departe ca pe o soră puțin aiurită și originală care se străduia să-și aranjeze destinul după propria-i fantezie, iar acum iată-te, aici, în fața mea, fără nici o pată, cerșindu-mi crezarea. Când o să încetezi să mă obligi să nu te mai iubesc, spune ?

Camille se sprijinise de canatul ușii.

— Știi, Camille, în timp ce mîncam mă gîndeam că ar exista totuși un mod de a ne regăsi. Bărbatul tău...

— Să nu-mi vorbești de bărbatul meu ; nu-ți dau voie să te atingi de el ! El n-are nimic de a face cu discuția asta a noastră, în care n-avem de unde ști care dintre noi va avea ultimul cuvînt. Este un om simplu.

Camille își aruncase ochii către pendula al cărei tic-tac se auzea clar.

— Fir-ar să fie ! S-a și făcut ora trei și un sfert. O zi aproape pierdută. N-are rost să mai vii, Catherine ; a doua oară ar fi prea de tot. Și apoi, am uitat să mă mai feresc de tine. Păstrează-ți tezaurul ; păstrează tot... Și cînd mă gîndesc că te rugasem să m-ajuti ; e de necrezut !

Cate apăsase pe clanță. Va trînti oare ușa în urmă-i ? Va rosti oare cuvintele a căror arsură s-o resimțea Camille toată viața ? În fața ei nu mai stătea acum decît o gospodină preocupată de bulbucii făcuți de apa din cazan, de cearșafurile uzate, de gazul fără presiune. Nimic n-o putea răni.

— Care-i numele tău de căsătorie ?

— Camille Poisson. Îți displace cumva ?

Atunci Cate strecură printre buze aceste cuvinte :

— N-aș vrea ca Dumnezeu să-și dea vreodată seama de existența ta pe pămînt.

— Ce ți-a venit ? Lasă-l în pace pe Dumnezeu ! Nu e proprietatea ta ; nu-i ești legatară universală, ca la bijuterii.

— Află că m-am rugat zilnic.

— Află că eu încă nu m-am rugat ; n-am putut încă să-mi împreunez miinile ; sînt prea ocupate, pricepi ?

Urmă o clipă de tăcere ; această conversație insinuantă se învîrtea în jurul ultimului cuvînt ; se perpetua în răutate.

— Camille, mama mi-a spus că e de ajuns să-ți faci rugăciunea ca să ajungi în rai. Așa că nu sînt neliniștită.

— Nici eu, Catherine.

— Vroiam doar să-ți reamintesc că ai fost crescută după principiile creștine.

— Ei și ?

— Ei și ? Ești mai răspunzătoare decît oricare altul că l-ai părăsit pe Dumnezeu : n-ai nici o scuză.

— Îți mulțumesc, sora mea caritabilă. Dar ține minte : nu mai umbla prin biserici, acolo ai răcit.

— O să te pedepsească Dumnezeu.

— Și ? Nu cumva te-a însărcinat pe tine s-o faci ? A sosit momentul să pleci. Lasă ușa deschisă, te rog, să iasă aburii.

Cate coborî repede treptele. „Să-mi mai vorbească mie cineva despre familie, regăsiri, entuziasm... Camille este știută, toată lumea o știe ; nici o nădejde s-o revezi transformată, dispusă să ierte.“ Să mintă, să mintă... numai ea putea să zgîndăre vechile răni, să insiste atît de brutal asupra unui trecut lipsit de apărare, să scormonească în această negură pe care o purtăm în noi, cu fetișurile ei împotriva luminii din sufletele altora. „Totul se va limpezi pînă la urmă.“

Și Cate grăbește pasul : strada e lungă, vîntul subțire îi taie respirația. În zare soarele își pregătea apusul, curățînd orizontul, dînd străluciri roșietice unei flotile de nori risipiți. „Da, noaptea va coborî curînd, odată cu noul chip al lui Camille care mă fixează mereu.“

Cate se oprește brusc. Unde să se ducă ? În fața ei un parc, arbori înalți cu umbra destrămată, ghereta grădinărilor. Pe o bancă răzleață, o bătrână cu trupul ghemuit sub palton, dar cu privirea urmărind atent trecătorii. Stă pe marginea băncii ; câteva păsări o înconjură ; ciripesc blînd împrejurul-i. Bătrîna se apleacă și-și freacă gleznele. Boulevardul conduce spre o gară care se profilează în zare : neagră și uriașă. Bătrîna e singură în parc, pierdută, insensibilă la frig, la glumele de prost gust ale celor doi copii care trec pe-o alee făcînd haz. Ai zice că-i lipsește ceva, căci seamănă cu țărăncile acelea de pe marginea șanțului, lingă roaba încărcată cu vreascuri. Visează oare la o pădure cu iepuri alergînd pe poteci, unde auzi frica cum gîfîie printre ramuri golașe ? În poala rochiei, o pungă de hîrtie : fructe poate. Cate se îndreaptă către această arătare. „Ei, drăcie, e chiar bătrîna Angèle ! Ce-o fi cu ea. așa încovoiată, de parcă i-ar fi rău ? Cu cine o fi venit să se întâlnească ?“

Cate împinge porțița ; înaintează către mica siluetă împietrită ; în spatele băncii un bazin gol cu sculpturi modeste și nedeslușite, ceva mai departe un WC public semănînd cu o vitrină de expoziție. Ziua era pe sfîrșite : parcul se înghesuia printre clădiri ; nu mai avea dreptul la frunze și la plimbări.

— Bună ziua, doamnă Angèle...

— Ia te uită, fiica doamnei Hélène !

— Da. Fii atentă să nu te ia frigul.

— La vîrsta mea, nu mai simți nimic.

— Nu faci bine, aerul este rece.

Angèle abia așteaptă să rămînă singură ca să-și vorbească. De față cu alții tace. Bereta acoperindu-i părul zburlit seamănă cu o coroană așezată pe vîrfurile capului. Ochii îi sînt adînciți în orbite ; fuseseră albaștri, dar acum albastrul era ușor alterat ; cu vîrsta devine verzui. Sprîn-

cenele i se ridică încet, vrînd parcă să exprime umbra unor sentimente pe chipul pecetluit de o teamă străveche împietrită pe pielea sîdefie a tîmplei. Rochia seamănă cu un sac, înfășurînd-o fără să se muleze pe trup. Pe sub poalele rochiei, două picioare în pantofii încheiați cu șireturi : ai zice două scoarțe de copac ; pantofii aveau botul ridicat.

— Așteptați pe cineva, doamnă Angèle ?

Ea nu răspunse nimic. Aștepta sfîrșitul zilei, al întregii lumi, ca să profite de singurătate și să discute cu sine însăși. Din adîncul memoriei izvorau mai degrabă cuvinte străvechi : interjecții, melopee continuă. Astăzi toate gîndurile erau acaparate de fiul său.

— Îl aștept pe băiețelul meu.

Toate cuvintele se înghesuiau împrejurul acestui subiect îndrăgit, îl înfășurau, îl alintau. N-avea nevoie de nimeni și Cate înțelese. Vroia să vorbească cu arborii, cu cerul. Pe oameni îi îngăduia de nevoie. Nu vroise în ruptul capului să se căsătorească cu bărbatul alături de care își petrecuse o bună bucată de vreme, din pricina fiului ei. Trebuia în primul rînd să păstreze intactă căsuța pe care dorea s-o lase aceluia ce-avea s-o moștenească mai tîrziu. Devotîndu-se bărbatului, i-a stăvilit răutățile sau gelozia împotriva copilului, care nu era al lui. Bărbatul, cît a stat cu ea, a respectat acest punct întunecos din viața bănuitoare prietene — tinerețea ei îngrădită, zăvorîtă, în mijlocul căreia fiul strălucea, ca un mic zeu al întunericului.

— E mare, Parisul ! Nu mă împac cu el.

Cate vroia să se așeze alături, dar bătrîna se dădu la o parte.

— N-ajungi nicăieri în orașul ăsta.

Se trezise devreme ca să-și caute fiul. Dacă doamna Hélène ar fi trăit, totul ar fi mers ca pe roate ; dar ea a murit, așa, dintr-o dată, fără să anunțe pe nimeni, tocmai

cînd avea atîta nevoie de ajutorul dînei. Mult îi pasă ei că alții mai trăiesc, mare scofală ! sau de paradisul îndelung așteptat ; „eu n-am timp să mă gîndesc la fleacurile astea sfinte. Fiul meu a plecat. Pe străzile astea n-auzi nimic decît un fîșit continuu, o rumoare prelungită la nesfîrșit, mătăsoasă și lacomă“. Nici un zgomot adevărat și uniform ca de pildă acasă la ea : tropotul cailor înhămați, pașii unui cîine care aleargă, muncitorul de la fabrica de cherestea oprindu-se mereu să se ușureze în fața aceluiași copac. „N-ai putea să te dai mai încolo ? Tot spațiul din fața casei mele a început să miroasă“. Banii abia-i ajungeau, așa că și-a petrecut noaptea în gara Montparnasse, cu biletul de întoarcere în mînă, din pricina controlorilor. Din fericire, adusese pentru doamna Hélène prăjitura patru sferturi, specialitatea ei ; încet, încet a mîncat-o toată, deși nu-i plăceau prăjiturile, mai ales cele făcute de ea. Au prea mult unt. Angèlei nu-i plăceau decît pîinea prăjită, cafeaua tare și scrumbiile uscate cu pielea aurie și ademenitoare.

— Și pe băiat nu l-ai găsit ? E plecat de mult ?

— De șase luni. Urma să capete un post într-un mare magazin. Scrisesem unui ministru să-l recomande, prin bucătăreasa lui. Ministrul e de la noi. Are o casă lîngă monumentul morților ; i-a reparat acoperișul ; a fost proprietatea englezilor.

Angèle se destindea, primea tovărășia.

— Dar băiatul nu ți-a scris niciodată ?

— Ba da, o ilustrată. Era pătată cu vin pe locul rezervat corespondenței ; mi-a fost teamă. Pe urmă mi-a trimis un mandat. I-am răspuns că nu trăiesc din mila nimănui. Apoi n-a mai scris. Am trecut pe la cafeneaua unde este cunoscut ; acolo trebuia să-i scriu. Nu sosise încă. N-am înțeles. Să sosească de unde ? Nimeni nu știa nimic, iar eu cu atît mai puțin.

Bătrîna plîngea încet cu lacrimi mari, curate, grele și rotunde, formîndu-se la repezeală, apoi căzînd brusc.

— La vîrsta mea îți vine greu să crezi că nu mai ești iubit.

— Și eu sînt nefericită, doamnă Angèle.

— Dumneata ? La vîrsta dumitale ?

— Dac-ai ști !

— La dumneata e ceva trecător, cu mine însă s-a sfîrșit. Am intrat pe făgașul tristeții încă de mult, și cel care m-a împins într-acolo a fost bărbatu-meu, iar acum îi ia locul fi-miu. Albeața asta de pe obraji nu mi-au dat-o nici anii, nici boala, ci spaima. André vroia să mă omoare, iar Gustave, fi-meu, încheie ceea ce taică-său vitreg n-a putut duce pînă la capăt. Mi-e scris să mor de mîna celor pe care-i iubesc, asta-i.

Bătrîna Angèle se ridică brusc, luminîndu-se la față. Își trăsese rochia și-și împreunase mîinile peste pîntecul umflat.

— El este ; iată-l. L-au anunțat.

— Fiul dumitale ?

— Da. El e ; nu ăla-naltul, tinerelel.

Schiță un gest stîngaci cu mîna, ca să-și semnaleze prezența. Într-adevăr, doi bărbați se îndreptau spre parc ; traversară strada ; în fața porțiței își strînseră mîinile și se despărțiră. Un tînăr sfrijit înainta într-o doară.

— Bună, mămico.

Cate dădu să plece, dar o mîna tremurătoare o reținu.

— Vă rog, rămîneți.

Cate se reaseză.

— Bună, Gustave ! Ce-i cu tine, ești bolnav ?

— Nu, dar ști... afacerile...

— Care afaceri ?

— Ei asta-i, chinul pentru pîinea de toate zilele.

Tinărul se uita pieziș la Cate, care părea nepăsătoare față de această scenă de familie.

— Nu mă prezinți doamnei, mămico ?

— Fii pe pace, este fiica doamnei Hélène.

— A, da ? sînteți fiica faimoasei doamne Hélène ?

Cate nu răspunde. Gustave își deschiesc treniul ; îi oferi o țigară. Cate refuză. El își luă una, aprinzînd-o cu un gest precaut. Nu părea prea grăbit să intre în miezul problemei.

— Am putea sta de vorbă într-o cafenea ; aici cam în-țepă.

Toți trei se îndreptară spre localul de după colțul străzii. O teighea uriașă și burtoasă, cîteva mese strînse în jurul unui aparat cu discuri, strălucind ca sideful sub luminile viu colorate. Din tavan atîrnau lustre în formă de ciorchini de struguri uriași. Cate vroia să plece : se săturase să se tot vînture, dar bătrîna Angèle o reținu.

— Știți, îmi schimb locuința și bărbatu-meu nu e acasă.

— Cu ce se ocupă soțul dumneavoastră ?

Cate se întoarce spre tinărul arogant.

— În orice caz, nu cu afaceri.

Cate se ridică și porni spre cabina telefonică, cerîndu-și scuze. Tinărul Gustave o urmărea cu ochi răbdători și insinuanți.

— Allo, allo... Vreau să aflu dacă mutarea domnului și doamnei Serin va avea loc mîine dimineață. Da, sînt doamna Serin. Mîine ? Perfect. În sfîrșit ! Bărbatul meu este foarte nemulțumit : are de gînd să vă ceară despăgubiri... Pentru ce ? Nu, domnule, un pat de hotel nu este pat. Din pricina dumneavoastră, a neglijenței dumneavoastră, am petrecut o zi pe care n-am s-o uit niciodată... Mi-ați adus nenorocirea în casă. Familia mea ? Chiar din pricina dumneavoastră mi-am revăzut familia, dar dumneavoastră habar n-aveți de sufletul omului ; nu vă in-

teresează nimic, decît banii. Vă spun eu ce înseamnă o mutare... Este, este, ce mai, este mai greu ca într-un război. Ceasuri întregi uiți pînă și de tine. Lumea nu mai are suflet... Da, da : suflet... Sper că știți ce este aia suflet, nu ? Nu, domnule, nu sînt sărită. Vă rog să fiți politicoși. Aveți poate nostalgia exodului, ei bine, eu nu. Nu trăiesc decît în casa mea, nu și în afară. La revedere, domnule !

Cate trîntise receptorul în furcă, furioasă și înciudată. Simțea nevoia să se sprijine de suportul telefonului și să plîngă, să strige după ajutor. Unde-o fi Pierre ? Ceru numărul Spitalului unde lucra bărbatu-său. Așteptă mult. Nu trebuia să deranjeze lumea pentru atîta lucru. „Da, sigur doamnă, soțul dumneavoastră a venit la slujbă ; a plecat, ordin de la Direcție... Aici se operează, nu stăm să consolăm oameni.“ Iată ultimele cuvinte ale directoarei, „scorpia asta care se tăvălește cu amanții printre paturile bolnavilor, cu ochii după infirmieri, ba chiar și după infirmiere. O sclifosită, o detracată. Ascultă, Pierre, ești prea îngăduitor cu femeia asta ; adesea nu te înțeleg ; ai zice că vrei să-ți acoperi vreo greșală, de vreme ce ierți cu atîta ușurință. O fostă doamnă din societatea aleasă. care din lipsă de ocupație și-a luat cîteva diplome, și care se îmbracă în voaluri albastrii ca să-și evidentțieze subțirimea bustului și ovalul prelung și distins al feții, da, da, Pierre, așa e... Crede-mă, voălul ascunde ridurile, ferește pielea ; o cunosc eu ; te lovești de ea pe coridoare, o reîntîlnești pîndind scara ; înfulecă porțiile cu salată de roșii refuzate de bolnavi...”

Cate se înapoiase lingă mamă și fiu. Bătrîna plîngea, tînrul sorbea un grog.

— Sînt obligată să vă părăsesc ; e tîrziu și m-așteaptă bărbatu-meu.

Dar nu putu respinge invitația de a lua o cafea. Se așează pe scaun. Cate era într-o situație dificilă : era a

treia ceașcă pe care o înghițea, ea care se temea atîta de palpitații, de micile surprize ale inimii. Gustave tăcea, dar buzele i se mișcau încontinuu. Avea o mutră de iepure trist, cu pletele lui grele și unsuroase. Oare de cît timp nu mai avea poftă de nimic ? Aerul Parisului îl măcinase așa cum măcinase pietrele de la Notre-Dame : orbite adîncite în fundul capului, obraji scofilciți, gîtul subțire împodobit cu un măr al lui Adam de toată frumusețea, urcînd și coborînd la fiecă înghițitură de salivă. Eleganța lui lăsa de dorit ; cămașa cu guler tare păstra urma scaunului pe care fusese probabil aruncată.

Culorile cravatei își pierduseră strălucirea. Toate acestea lăsau să se înțeleagă sfîrșitul unui rafinament trecător. Unul dintre degete mai păstra încă urma unui inel, un deget ușor strangulat de o dîră albicioasă.

— Știi, Gustave, că a murit Rosalie ?

— Care Rosalie ?

— Pisica bătrînă.

Apoi se lăsă tăcere și, în clipa cînd Cate se pregătea de plecare, Gustave murmură :

— Sînt la pămînt.

— La pămînt ?

— Da, nu mai am nici un sfanț. A d'acului treabă ! Angèle își luă poșeta, scotoci.

— Ține cinci sute de franci.

— Cinci sute de franci ? Și ce-ai vrea să fac cu ăștia ?

— Să-ți achiți datoriile, puiule.

— Permiteți să dau un telefon ?

Gustave se îndepărtă, cu brațele atîrnîndu-i moale de-a lungul hainei cu tăietură îndrăzneată.

— Doamnă, trebuie să ne ajutați.

Cate nu îndrăznea să privească fața brăzdată a Angèlei, care supraveghea cabina telefonică. Poate că-i era teamă să nu-și vadă fiul ieșind brusc, ca un diavol, și făcînd cine

știe ce pocinog în localul strălucitor, unde consumatorii intrau și ieșeau în grabă.

Nu puteai zăbovi prea mult în cafeneaua aceasta supusă curentului dintre uși ; conversațiile nu durau ; culoarea roșie a vinului părea prea nouă.

— Să vă ajut ? Cu ce-aș putea eu să vă ajut ?

Cate își încleștase maxilarele.

— Băiatul meu are nevoie de bani.

— Dar eu n-am nimic. Uită-te în poșetă.

Angèle semăna cu o statuie antică, decolorată și roasă de vreme : în locul capului, un mic bloc de piatră cu buzele încă implorînd.

— Mai stați puțin, vă rog !

Cate nu intenționa să achite consumația. Își împăturea cu grijă cele două bilete de o sută de franci, pe care le mai avea.

— Începe să-mi fie frică. Știți, băiețelul meu nu s-a priceput niciodată să ajungă om în toată firea. Crede că viața este un veșnic schimb de praștii și pietricele colorate.

Pe Cate o enerva insistența Angèlei ; cu bătrînii se întimplă mereu la fel ; ar pune stăpînire chiar și pe nerăbdarea, pe mînia ta ; trag foloase din te miri ce.

— Dragă Angèle, crede-mă, mi-e greu ; sînt, așa cum ți-am mai spus, în plină mutare... Și apoi, am și eu necazurile mele.

— Dar nu pricepeți că ale mele sînt mult mai mari decît o mutare ?

— Și bărbatu-meu ? Nici nu știu unde-o fi.

— Nu prea departe, credeți-mă. E mai greu să pierzi un bărbat decît un fiu.

Apoi adăugă :

— A dat de bucluc. Îl cunosc bine. Cînd un guraliv tace, e ca o pasăre ce-și uită zborul : nu poți să ști dacă primul cuvînt nu va fi și ultimul.

Iată că bătrîna Angèle începea să vorbească așa cum îi plăcea fostei ei stăpîne : „Ah ! Angèle asta nu vorbește deloc ca o slujnică ; fiecare cuvînt al ei ascunde o înțelepciune“. Biata mamă !

O femeie fără vîrstă monologa la o masă învecinată : avea poftă să facă conversație și o fixa pe Cate, a cărei față era gata să se scalde în lacrimi.

— Așa ceva nu mi se putea întîmpla decît mie. Norocul și cu mine nu facem casă bună împreună... Doamne, Dumnezeu... E cu putință ?

Apoi către Cate :

— Și-a strivit degetul mic, doamnă, degetul mic, și încă de la mîna dreaptă. Erau prea puține zece degete pentru munca lui, iar acum și-a mai frînt unul, cel mai gingaș. Degeaba mă supăr, e surd, nu aude nimic, are clăpăugile pline cu nisip, înțelegeți ? Nici măcar nu s-a auzit țipînd. Eu am țipat în locul lui : trebuia să țipe cineva, nu-i așa ?, cînd s-a accidentat.

Gustave se înapoiase, mai palid ca niciodată : obrazii îi erau ca de cenușă. Se așezase fără să spună o vorbă. Chipul îi devenise ca în copilărie : sperios. Își implora mama cu privirea, iar ea îl consola, ca altădată, înainte de a afla adevărul sau chiar de a și-l închipui.

— Nu plînge, șoricelul meu ; o să se aranjeze, ai să vezi.

— Cum vrei să se aranjeze, cu poliția asta ?

— Dar ce-ai mai făcut, de nu te lasă în pace ?

— Începusem bine. Vindeam și cumpăram...

— Ce ?

— Case, clădiri separate, ba chiar un castel. Un domn bine, decorat cu Legiunea de onoare, îmi pasa ponturile. Și uite așa, vîndusem o vilă la Qüiberon, pe malul mării. Aveam fotografia. Și ce crezi ! Aflu că ogeacul-stîl nu exista. Fusese doar o invenție, o iluzie de fachir în mize-

rie, praf în ochi. Un tip plătise două sute de mii de franci, gogomanul. De ce nu se interesase mai înainte ? Un fost combatant, și nervos pe deasupra. Și m-a reclamat la birou. N-am mai trecut pe acolo de două zile. Aveam ca o presimțire.

Iar femeia de la masa învecinată sporovăia :

— Ba așa e, să știți, și-a strivit degetul mic... Parcă dumnealui i-ar conveni să-și piardă un deget.

Gustave se întoarse spre ea, strigându-i :

— Tacă-ți cloanța, pupăzo.

Femeia tăcu și, furioasă, se mută la o masă liberă ; ochise un cititor de ziar gata s-o asculte.

— Chiar acum am telefonat. Fostul combatant este un mutilat. Un smintit care vroia să-și scalde piciorul de lemn în apa mării, cu siguranță... Acum înjură, urlă.

Apoi, cu glasul mai stins :

— Era cumplit să-l auzi, un fost combatant, oricum... Iar când să-i moralizeze pe alții, tot ei fac pe grozavii. Da, da, așa e, Verdunul i-a scrîntit pentru totdeauna.

— Bine pușor, dar avem casa părintească. Ia-o, dacă vrei. Dă-i-o domnului ăstuia, în locul...

— Ascultă, mamă, casa ta este o cușcă de iepuri. Și este la cîteva sute de kilometri depărtare de mare.

— Dar avem și un lac nu prea departe. Taică-tău a fost mulțumit. Am trăit acolo de parcă eram în altă casă.

— Nu pricepi nimic.

Tînărul Gustave își cuprinsese capul în mîini : ofta. Apoi rosti cu un glas aproape neutru :

— Poliția este pe urmele mele.

— Care poliție, Gustave ?

— Poliția, cum care ! În două ceasuri trebuie să fac rost de banii dezumflatului ăstuia de combatant — parcă nu putea să moară și el în război, ca alții ! Două ceasuri

pentru două sute de mii... Dacă nu, ocna cu ploșnițe, zidul plîngerii, Levitanul condamnatului.

Își ridică ochii și murmură încet :

— Și dezonoarea.

— De ce te-ai vîrît în chestii din astea ? Ai rămas tot copil. Escrocii fac avere pe spinarea naivilor. Cînd erai mic, erai mereu tras pe sfoară.

— Nu totdeauna. Am fraierit și eu destui, înainte de asta. Vrei să vezi fotografia vilișoarei ? Avea un peron, storuri, chiar și o pisică.

Cate, la ce te gîndești ? Vezi ce greu e să locuiești în prima casă care ți se oferă ? Fie că nu te poți instala în ea, fie că nici nu există. „Doar Dumnezeu are unde locui... dar parcă Dumnezeu are nevoie de locuință ?“

— Dacă tot te-ai apucat de așa ceva, domnule, de ce n-ai vîndut o biserică ? E mai puțin bătătoare la ochi ; sau un tunel dezafectat. Pietrele astea sînt ale tuturor.

Ochii tînărului se umplură o clipă de fulgere ; apoi fața i se îmblînzi, se destinse :

— Nu mă mai chinuiți. Mai bine ajutați-mă.

Bătrîna se întoarse spre Cate ; își freca miinile de rochie.

— Dar, dumneavoastră, nu-l puteți ajuta ? Doamna Hélène n-ar fi stat pe gînduri. Mama dumneavoastră era generoasă. Cînd a fost să cumpăr casa, de la ea am împrumutat suma, cu o dobîndă foarte mică.

— N-am nici un ban la mine.

— V-aș da o chitanță.

— Am să vorbesc cu soțul meu, poate mîine.

— Dar băiatul va fi arestat și poliția nu iartă. Vă dau casa mea ; este pe un deal. Pămîntul e bun pentru zarzavaturi. Are trei încăperi, dar s-ar mai putea adăuga un etaj sau două. V-o dau așa cum este, afară de fotografii și de certificatul de la prima împărtășanie.

Cate își duse mîna la piept ; degetele pipăiră ca într-o doară locul dintre sîni : da, săculețul era acolo. Înfășurate cu grijă : cele trei inele care o costaseră atîtea rate lunare și tot felul de șiretlicuri în manevrarea bugetului. Nu le purtase niciodată pe degete, dar le ținea ascunse lîngă căldura trupului. Într-o bună zi, cînd liniștea și bunăstarea vor fi în sfîrșit cucerite, le va scoate la lumină. Trei inele scăpate de dezastru și care, într-un somn împărătesc, dormeau cu toate fațetele stinse, în albia sînilor ei. Trei inele, a căror legendă o compunea și o descompunea ori de cîte ori îi răsăreau în minte ; micul ei tezaur portativ. Pe două le cumpărase cu greu, al treilea fusese scos ușurel din inelarul celei mai bune prietene a cărei agonie nu mai sfîrșea. „Pot să-l iau, ce zici, pot să-l iau ?“ Trei inele moarte a căror strălucire avea să fie pe totdeauna ferită de lumina zilei.

— Vă implor doamnă... Nenorocirea cade mereu pe aceiași oameni ; se lipește de cei care au suferit din pricina ei. Și apoi ceea ce veți face pentru noi, o faceți și pentru bunul Dumnezeu. Inima dumneavoastră nu-l poate lăsa.

Bătrîna Angèle o apucase pe Cate de mîini, o strîngea de încheieturi, ca înecatul agățîndu-se de capătul unei scînduri înainte de a fi luat de valuri.

Cate vedea ochii bătrînei strălucind cum nici o bijuterie n-ar fi putut-o face ; două pupile limpezi, a căror flăcăruie, reaprinsă de o dragoste sălbatică, sclipea în adîncul unei neguri greu de îndurat ; totul se reflecta în ei : mînia, sărăcia, iubirea. Câte coborî ochii în fața acestei priviri inimaginabile, iluminate *a giorno*.

Și iat-o scoțînd din sîn mult îndrăgitul săculeț de mătase și punîndu-l pe masă : inelele clandestine. Că mi-reasmă îmbietoare îi lăsase aurul pe trup !

— Sînt bijuterii rămase de la biata doamnă Hélène mama mea. Trei inele... Cît despre rest... Dacă s-ar şti adevărul !

— Hai să luăm un taxi.

Gustave îşi recăpătase vioiciunea, aerul tineresc, privirea sclipitoare. Era stăpîn pe sine. Trecînd prin faţa unei oglinzi, îşi petrecu repede pieptenele prin păr. Lăsase o bancnotă pe tăblia de marmură şi chelneriţa nu mai conţinea cu mulţumirile. Gustave se grăbea ; dacă doamna milostivă se răzgîndea ! Nici un cuvînt de mulţumire. Iar milostenia este o mîncare care se consumă caldă, nu-i aşa ? Gustave îşi contempla binefăcătoarea, străpungînd-o cu ochii cei mai blînzi, cei mai suavi, o privire gînditoare. Se făcuse noapte, o noapte ursuză, stingheritoare. Ciţiva trecători alergau de parcă ploua. Timpul se schimbă. Iarna îşi rezema botul negru pe bolta oraşului. Iar arborii de pe bulevard care, cîteva ceasuri mai înainte, îşi avîntaseră plasa fină a răurişului, crengile lor delicate şi cenuşii către cer, acum nu-şi mai etalau decît propria descărnare. Vremea rea te încolţea de peste tot ; strada mirosea a ladă de gunoi, a fum. Dar luminile scilipeau la tot pasul. Gustave o ducea pe Cate de braţ, la fel ca şi pe maică-sa. Le ţinea strîns, să nu le piardă.

— Repede, repede, am putea să-l mai găsim.

— Pe cine să găsim ?

— Nu vă neliniştiţi : un prieten de-al meu, un expert.

— Nu cumva ne atragi într-o cursă ?

Cate încerca să se desprindă.

— Vai, doamnă, dar este şi mama !

Cu glasul şoptit, murmură în urechea lui Cate :

— După aceea mă ocup de dumneavoastră.

— Vă ocupaţi de mine ?

— Da, soţul ; vi-l voi readuce pocăit ; este specialitatea mea. Şi toţi vom fi fericiţi şi se vor naşte mulţi copii,

iar mama va putea închide ochii fericită că are un fiu exemplar. Știți, mie-mi place cînd totul se sfîrșește cu bine.

Gustave avea aerul să considere această nouă escapadă ca pe o plimbare la țară : fluiera.

— Vă place cinematograful ?

Cate nu răspunse. Pe trotuar, Gustave strigă după un taxi. În sfîrșit, o mașină stopă în fața lor. Bătrîna urcă anevoie ; se plînsese că portiera era prea strîmtă, iar șoferul strigă :

— Ce vreți ! nu e ca la tramcar : e mai mică.

Cate nu înțelese adresa indicată de Gustave, dar șoferul răspunse :

— O să vă coste scump.

— Ne ducem să vedem o rudă bolnavă.

— Atunci, mă înclin.

Taxiul porni. Cate stătea înghesuită între fiu și mamă ; se sufoca.

— Nu-i departe, vreo douăzeci de kilometri.

— Cum ? Asta-i la țară. N-am timp de pierdut.

— Un loc încîntător, vara acolo se dansează.

Cate încercă să se ridice, dar o zdruncinătură puternică o obligă să se reazeze pe banchetă ; era furioasă.

— Sînt în plină mutare : nu se poate. Habar n-aveți ce înseamnă asta.

— Voi veni să vă ajut.

— Să mă ajuți ? N-am nici o poftă să te văd la mine acasă.

Bătrîna privea prin geam străzile care rămîneau în urmă ; sosiseră la Porte d'Orléans. Șoferul bombănea, Angèle bombănea :

— Bietul meu copil ! Banii sînt pentru tine ca praful de pușcă : cum pui mîna pe ei, iau foc.

Dar Gustave n-asculta vorbele dezamăgite ale mamei sale. Privirea i se cufunda în noaptea care devenea și mai

deasă pe măsură ce se depărtau de Paris ; în urma lor nu mai rămăsese decît o uriaşă licărire trandafirie acoperind orizontul.

Cate ceru să se deschidă un geam : era ca un ordin. Aerul năvăli rece şi acidulat ; treceau probabil pe lîngă vreo mlaştină ; maşina înainta într-un zgomot de ierburi strivite. Un petec de apă străluci o clipă pe marginea drumului, apoi maşina coti spre dreapta. Străbătură un sat, mai multe sate aliniat pe marginea şoselei, iluminate şi primitoare. Magazinele erau deschise ; Cate închise ochii, gîndindu-se că ea şi Pierre nu făcuseră încă o astfel de călătorie. Iar ea o făcea acum împreună cu nişte străini întîlniţi întîmplător. De s-ar sfîrşi odată noaptea aceasta mai puţin chinuitoare ca noaptea trecută. Fără camera de hotel unde bărbatu-său o tratase ca pe o prietenă oarecare, dar, oare, fusese ea altceva ? Cate tremura. Îl rugă pe Gustave să ridice geamul. Curînd, mîine, se va afla în apartamentul ei, cu deprinderile ei lipsite de gingăşie, cu voînţa ei dintotdeauna, în mijlocul mobilelor, stăpînă pe sertăraşe, apucînd cu o mînă sigură cheia potrivită. Şi toată această sumbră reţea de lucruri şi de gînduri va fi brusc străfulgerată de licărirea acestei seri — ofrandă absurdă pentru ca o mamă mai mult sau mai puţin înţeleasă cu fiul ei să-şi poată redobîndi limpezimea ochilor blînzi, jerseyul cu ochiurile largi, siguranţa genunchilor pe care să se sprijine un bot călduţ de animal, sau o farfurie cu mîncare, — o inimă consumîndu-şi ultimele pîlpîiri. „Voi avea o taină a mea, care nu mă va dezamăgi, pe care o voi purta peste tot, ca pe o iubire fără chip. Voi putea discuta cu ceilalţi cu un aer obosit şi visător ; asprimea mea proverbială nu va mai fi decît storul tras peste o noapte de iarnă. Dincolo de faimoasa mea uscăciune sufletească, va dăinui nostalgia unui elan nesperat. Şi voi petrece zile fericite depănîndu-mi viaţa, deoarece există această

minunată masă frugală, mereu gata să-mi întrețină foamea. Căci esențialul este să-mi fie foame pînă la capăt, nu-i așa ?“

Cate se întoarce spre Angèle care se lupta cu somnul.

— Și pe mine mă trage la somn mersul ăsta continuu.

— Trebuie să rămîneți trează : s-ar crede că v-am adormit.

Gustave făcea glume ; părea mulțumit de soartă, dar mîinile-i nervoase își jucau degetele pe pîrghia de nichel servind la coborîtul și ridicatul geamului.

— Sosim : aici am iubit prima oară.

— Ce interesant !

Iar Cate se încruntă pentru a nu-și arăta neliniștea. Dar Gustave avea chef de vorbă.

— Cînd voi fi bogat...

Bătrîna șopti :

— Bietul meu băiețel !

— Voi avea o casă la țară. nu una fictivă, una adevărată, cu un cîine. Cînd ai casa ta, devii bun, nu-i așa ? Rău ajungi doar cînd n-ai un loc stabil. Bogații nu locuiesc niciodată în casa lor ; iar dacă au case le închiriază sau le vînd... Eu îmi fac planuri : planurile sînt ca plantele, unele prind rădăcini într-o bună zi.

Cate se uita cu admirație la fermecătorul tînăr escroc care-și pregătea o porțiță spre onestitate. În fond, în viață, cine are dreptate ? unii își fac griji, alții bani ; iar alții amestecă grijile cu banii și ajung apărători înverșunați ai capitalismului... „Ei, ce zici, Cate ? Tu în a cui tabără te refugiezi ? Și apoi, mai există și micile iscoade, ca Gustave, care se folosesc de minciuna celor ce nu se împacă cu adevărul, eu de exemplu. Temeliile sînt roase ; casele crapă în mii de fisuri, sufletele riscă ultima întrebare : renunți sau continui. Ce locantă, sfinte dumnezeule ! Și totuși, în interior cineva cîntă fără oprire, ca un greiere nevăzut. De

unde vine melodia, fondul sonor ? Și cum se face că tu o asculți, cu toate că sînt alîtea alte lucruri ce-ar trebui ascultate ? Ciudat, pierim ca iarba, pe tăcute... Eu nu vorbesc tot timpul cînd vorbesc. Dacă Pierre ar ști asta, tovărășia noastră ar fi alta. M-ar iubi. Eu nu mint decît alît cît se-aude.“

Șoferul de taxi frîină, făcu un viraj, se opri.

— Pe unde s-o iau acum ? Noaptea toate satele sînt cenușii.

În fața lor o piațetă în pantă, cu o bisericuță în vîrf, ca o geamandură. O băcănie luminată era încă deschisă ; lumea făcea coadă la bidoanele cu lapte. Gustave se ridică.

— Mă duc să întreb.

Se înapoie după cîteva clipe, cu o tartă în mînă.

— Doriți și dumneavoastră... Sînt sășioși, dar emoțiile te seacă la stomac. V-am adus un pachet de biscuiți.

Cate refuză ; maică-sa și șoferul primiră.

— Acum îl recunosc pe Gustave al meu, mereu trebuie să ronțăie cîte ceva.

Angèle părea fericită că redescoperise imaginea unui copil semănînd cu cel păstrat în inima ei. Străinii nu-i schimbaseră fiul. Viața e neputincioasă în fața unei felii de pîine.

— Dacă n-ar avea mustăcioara. ar fi același.

Își recăpătase liniștea și ceru îngăduința să intre puțin în biserică, dar Gustave n-o lăsă, pradă nerăbdării sau temerilor sale. Îi explică șoferului pe ce drum s-o apuce și taxiul demară.

Intrară pe un drum de țară mai pustiu, mai rece. Disparuseră pîlcurile de case, doar cîmpul întins cu miros înțepător, șiruri de ploi. La capătul mai multor kilometri, mașina opri.

— Aici trebuie să fie.

Gustave coborî, cercetă împrejurimile.

— Da, aici e. La răspîntie trebuie să fie un Crist. Iată-l. Minunat punct de reper, o cruce, nu-i așa, patroane ?

Îl rugă pe șofer să aștepte, dar acesta refuză scurt. Ceru prețul cursei și taxa de înapoiere. Gustave protestă, se supără. Bărbatul părea grăbit să plece. Luă banii și înapoie restul.

— Bine, dar mi-ai spus că o să mă aștepți.

— În plină cîmpie ? Niciodată. Nu v-am promis nimic. N-am de gînd să mă îmbolnăvesc de lumbago ca să vă fac pe plac în umezeala asta. Mi s-a făcut pielea ca de găină.

Rosti un bună seara și porni motorul. Scoase capul pe portieră :

— Dacă am vreodată drum pe aici, trec să vă salut.

Gustave mergea înaintea grupului. Cate aspira mirosul nealterat al ierbii uscate de frig. Vîntul șuiera.

— Mă întreb de ce v-am urmat ; e absurd, în timp ce sînt așteptată.

— Sufletul dumneavoastră bun e de vină, dragă doamnă.

Ea se uită lung la Gustave care mergea în față, cu miinile în buzunare.

— Nu pricep rostul glumelor după ora opt seara.

Bătrîna îi atinse brațul cu blîndețe. Cate tăcu.

— Nu-l luați în seamă. Este un gafeur, nu știe niciodată să se oprească la timp. La fel ca taică-său : pescuiește cuvintele la întîmplare. Ar avea sentimentul decăderii dacă n-ar vorbi tot timpul.

Cei trei se opriră în fața unei case strîmbe de care era alipită o uriașă magazie iluminată.

— Oră-fixă-i acasă ; perfect.

— Cine-i Oră-fixă ?

— Porecla lui : îți dă întotdeauna întîlnire la despărțire.

Gustave bătu în ușa cu geamlîc : se ivi o umbră.

Rosti cu glas tare :

— Sînt eu, Smîntîină-pe-băţ.

Un bărbat deschise, rugîndu-i să se grăbească din pricina frigului.

Cate se trezi într-un hangar lung, înţesat pînă-n vîrf cu tot felul de carcase de mobilă, scînduri de pat, braţe de fotoliu, spătare, picioare de masă. Toate se îngrămădeau, se întreţeseau, alcătuiind o ciudată vegetaţie moartă şi prăfuită. Două fotolii uriaşe stăteau agăţate unul de altul ca într-o stranie îmbrăţişare. Mese cu picioarele în sus, tabernacole goale cu bronzul dus, maldăre de scaune. Ai fi zis un osuar de lemn ; stofele dispăruseră. Nu mai rămăsese decît o materie cenuşie, un fel de lichen din fibre de lînă şi capete de sfoară. Nimic nu părea funcţional : o lume înţepenită, inutilizabilă.

— Depozitul meu de mobilă. În încăperea alăturată sînt piesele de fier. Am două maşini demontate. Păstrez totul, cel mai mic bulon. Eu sînt bazarul deşeurilor. Samariteanul rebuturilor.

Mobilele acestea cu ciudatele lor avîntări în sus aveau o anume noblete, ca arborii uscaţi cărora natura le-a desăvirşit mişcarea, solidificîndu-le volutele. Distingeai braţe de fotoliu cu forme rotunjite şi elegante, rezemătoare curbate. Grămezile de scaune vîrite unele într-altele ca nişte coarne de cerbi în încăierare o fascinau pe Cate. Acest mausoleu familial, acest cimitir în dezordine îi produceau un fel de greaţă accentuată şi de aerul rarefiat. Tăblii intarsiate zăceau ca un covor de frunze la picioarele unei comode. Într-un colţ, o masă cu sfeşnice din aramă, ciorchine de chei, un caiet de şcoală. Şi toată această uriaşă încăpere nu era luminată decît de un bec ce se legăna la capătul unui fir.

Bărbatul nu se arătă surprins de vizită. Umbla de colo pînă colo, ba aşezînd un ciocan într-un fel de rastel prins

de perete, ba împingînd un taburet. Avea un cap mare și rotund cu părul ras ; ochelarii ascundeau doi ochi de un cenușiu închis, vii și pătrunzători. Peste cămașa descheiată, o bluză de pijama. Cît de firesc se strecura printre toate aceste tufișuri de mobile ! Cită siguranță în mers !

— Nu-mi mai rămîne spațiu, așa că mut mereu obiectele dintr-un colț în altul ; am sentimentul că fac ordine.

— Ce frumos ți-ar mai arde casa, Oră-fixă !

— Mai frumos decît inimioara ta.

Rîdea uitîndu-se la chipul descumpănit al lui Gustave, rămas ca un copil vinovat înaintea lui.

— Așa îl uluiesc totdeauna, căci sînt un vechi seminarist.

— De atunci ți-au rămas și rotunjimile.

— Iar ție fariseismul.

— Nu în fața acestor doamne, te rog.

Acum rîdea și Gustave ; se simțea bine în încăperea mult prea sonoră ; nu era pentru prima oară cînd venea în această casă.

— Fiica mea !

O siluetă trecu lăsînd în urmă o mireasmă de plante macerate.

— Bună-ziuă, Passiflore.

Un chip delicat și prelung contempla adunarea. În mîină ținea un coșuleț plin cu păpuși, din care nu se vedeau decît capetele.

— Ce să-i faci, e fată de seminarist.

— Are un trup gîngăș ca o trestie.

— Lasă, lasă, Gustave, nu face pe cocoșul de mahala.

Stăpînul casei își invită musafirii să se așeze în jurul mesei. Scoase o sticlă dintr-o căldare. Apoi, dintr-un bufet italianesc din lemn roșcat și scorojit, luă cîteva pahare.

— Vă ofer oleacă de vin. E tot ce mi-a mai rămas de la slujba niciodată ținută.

Turnă vin în pahare, în ciuda împotrivirii lui Cate.

— În sănătatea dumneavoastră și a Celui de sus !

Își bău paharul din două înghițituri, supraveghindu-și fiica ce se plimba în jurul mobilelor, ca împrejurul arborilor dintr-un parc.

— Scoate marfa.

Folosise un ton autoritar. Gustave îi făcu semn lui Cate să se execute. Cate desfăcu săculețul : cele trei inele se rostogoliră peste un jurnal ale cărui cuvinte încrucișate erau pe jumătate rezolvate. Două mâini buhăite de reumatism le înșfăcă.

— Nu vreau să știu de unde vine marfa. Nici o vorbă. Gura pecetluită. Ceea ce facem noi acum este în afara inimilor noastre, pricepeți ? Ochiul, mîna. portofelul, atît. Și cît se poate de repede. Nu-mi plac aurul, diamantele, nu-mi place să pun mîna decît pe legume : purifică. Va veni o zi cînd femeile vor fi obligate să poarte la corsaj flori din cartofi, nu ? Vindeți tot, nu-i nici o supărare, dar nu și micul mobilier al inimii.

— Vorbești prea mult despre ale inimii, Oră-fixă. Ne cam plictisești.

— Pentru că e al naibii de ciudat. lăcașul ăsta al inimii, măi găgăuță ! Un lăcaș viu, cald, gingaș, împrejmuit de sînge, de sudoare, de păr, de frică. Da, un lăcaș care se poate deschide sau putrezi. O sută de hîrtii pentru tot.

Bărbatul se ridică și se îndreptă către o mobilă înaltă de culoare neagră, încercuită cu drugi de fier forjat și ornată cu ținte mari.

— Priviți acest seif de pirat, este din secolul al XVI-lea. Nici o cămilă nu l-ar putea urni.

— Glumești, Oră-fixă ? O sută, bijuteriile astca ?

— Bijuterii ce și-au trăit traiul, așa-i doamnă ?

— Le regret mult.

— Bineînțeles ! Dar cine dracu le mai poartă azi ? Bine faceți că vreți să scăpați de ele. Și-au trăit epoca de glorie ; acum sînt în doliu.

Între timp inelele dispăruseră, înfășurate într-o hîrtie care zăcea pe masă.

— O sută douăzeci și cinci de mii.

— Nu, două sute.

— Ai dinți lungi, micuțule. Bijuteriile sînt ca peștii. Anul trecut m-am dus la pescuit, la mare ; m-a mușcat o viperă de apă ; degetul mi s-a umflat de venin. Ei bine ! simțeam valurile spărgîndu-se de țarm ; timp de două zile, în mod regulat, îmi pulsa în vine ritmul talazurilor. Bijuteriile păstrează și ele suflul persoanei care le-a purtat. La urma urmei astea-s inele de mort. O sută cincizeci.

— Ți-am mai spus o dată, două sute.

Cate privea spre bărbatul aplecat peste masă, amabil și sigur de sine totodată, ascunzîndu-se, pîndind din spațele hățișului vorbelor sale. Fața buhăită strălucea ca o lanternă în noapte. Lumina îl avantaja, întunericul de asemenea. Vorbea despre Dumnezeu cu pioșenie, dar fără regret. Religia nu-i întunecase mințile. Obrajii ca două șunci proaspete, burta revărsată, înfășurîndu-l ca o plapumă de puf îi impuneau încredere. Îl simțcai ușor adormit, dar stăpîn pe situație.

— Sînteți căsătorită...

— De unde știți ?

Cate se trase mai spre întuneric ; obrajii i se îmbujorară.

— Îl cunosc pe bărbatul dumneavoastră : este infirmier. M-a îngrijit.

Cu cîtă prudență înainta în sufletul omului, alegînd momentul cînd interlocutorul e gata să accepte totul, să-și împărtășească taina !

— V-am văzut o dată în Clinica Teilor ; îi aduceați halate albe. Pe atunci, n-aveați ochi pentru nimeni. Dar, ia spuneți, priveați oare spre cineva ?... Am: zis, Gustave, o sută cincizeci de hîrtii, nici un gologan mai mult. Și te-ai mai ruga să donezi o hîrtie de cinci mii în ajutorul săracilor. Tributul tău... Bijuteriile trebuie purtate sau vîndute, așa-i, doamnă ?

Cate avea o brățărușă de sudoare împrejurul încheieturilor mîinii. Rezista totuși. Bărbatul încerca inelele pe propriile-i degete, le studia în bătaia luminii, le freca de haină.

— Ciudat cît de superficial ne cunoaștem, iar cînd ne întîlnim nu știm ce să ne spunem. Nu vă place interiorul meu ? Știți, eu nu frecventez decît case în demolare ; acolo mă simt cel mai bine. Nu mai ești tentat să-ți faci planuri, și nici iluzii ; sînt dărîmate ca și oamenii, iar eu adun resturile. E așa de poetic, o frîntură de zid cu șemineul în aer ! Christos doarme la fel de bine și într-o iesle spartă... Cînd ai unde locui, nu mai crezi în Dumnezeu. Doar războaiele ce ne mai împing către subsoluri, făcîndu-ne să simțim pămîntul, răsufierea morții. Dacă m-am înconjurat cu toate aceste scînduri, este într-o oarecare măsură un fel al meu de a mă închide într-o mînaștire mai cumplită decît a călugărilor. Mă simt mai aproape de Dumnezeu în imbulzeala asta decît în pustietatea unei chilii.

Se întoarse spre Cate, cu inelele strînse în pumn. Terminase cu gluma.

— Cred că vă simțiți bine în căminul dumneavoastră mobilat așa cum vi l-ați dorit. Dar atîta vreme cît nu veți fi trăit în propria dumneavoastră sărăcie, propria nenorocire — căci ea există permanent în preajma dumneavoastră — n-o să ajungeți decît o locuință pustie. Fiți această ființă minunată care așteaptă la marginea prăpastiei o mîna salvatoare, o mîna fără inele.

— Tot nu ți-ai sfîrșit predica, Oră-fixă ? Dumnezeu este martora lui. Haide, isprăvește odată !

Tăinuitorul se întoarce către Gustave și-l arată cu degetul.

— Ăsta, de exemplu, e mai aproape de Dumnezeu decît noi toți. Este ca pasărea cerului. N-are nevoie, ca mine, de un șiretlic ca să trăiască. Nu-l leagă nimic. Mijlocește între oameni, între afacerile pe care eu i le pasez. Locuiește unde vrea ; doarme perfect oriunde ; îl interesează orice. E din soiul bun al celor ce nu se răzvrătesc, merg la război de parcă s-ar duce să bea un litru de vin și-și fac despre moarte o idee precisă : zidul lui Dumnezeu de care te zdrobești... Poftim, pentru oboseală, îți ofer o sută optzeci.

— Ascultă, Oră-fixă, încă douăzeci de hîrtii. Cu cît se gîndește mai mult la Dumnezeu, cu atît devine mai înțelegător.

— Îl auziți ? Păcătosul ! Ați mai auzit vreodată astfel de vorbe ? Este năsimător ca un vierme, usturător ca un pleznec de bici. Nu-l mișcă decît propriu-i teamă. Prin ea va apărea Providența, pe nesimțite.

Gustave zîmbea, uluit, intimidat.

— Așa-i, doamnă, că-i colosal ? V-am spus eu că vă fac rost de bani ?... Merita deplasarea.

Bătrîna Angèle cucăia ; cum se așeza pe un scaun și adormea : vechi obicei de pe vremea cînd muncea ceasuri în șir. Nu rezista niciodată cumplitei dorințe de a dormi, de a-și lăsa mîinile să se odihnească. Cate murmură :

— Ar trebui să ne grăbim.

Apoi desfăcu de la bluză broșa mamei sale, adăugînd-o discret grămăjoarei de inele.

Dar fostul seminarist își reluase monologul.

— Tînărul Gustave știe ce vrea, dumneavoastră nu, doamnă. Atunci, de acord : două sute de hîrtii. Aș putea să vă propun să mergem pînă la dumneavoastră acasă,

pentru ca afacerea de azi să aibă cît de cît aspectul unui lucru legal. Așa cum poate că știți, n-ar trebui să accept încheierea unui astfel de tîrg, decît în casele oamenilor. Doar pentru asta-s făcute casele frumoase, apartamentele cochete : să poți verifica vînzările sau gîndurile clandestine. Doriți să vă fac o vizită acasă ?

Cate era din ce în ce mai tulburată.

— Dar sînt în plină mutare.

— Nu-i nimic, putem discuta și pe coridor.

— Bărbatu-meu lucrează acum. La clinică. Este de serviciu noaptea.

— Din pricina aceasta sînteți aici ! Nu-i pentru prima dată cînd vindeți cu totul necugetat bijuterii sau argintăria. Astăzi însă e singura oară cînd vindeți în mod inteligent, cînd vindeți în totală cunoștință de cauză... Ca să-l salvați pe domnișorul acesta, nu-i așa, în prezența unei mame epuizate ? Vă rog priviți aici.

Deschise cu mare grijă seiful uriaș încercuit cu fier și scoase cîteva obiecte : două solnițe de argint, un colier garnisit cu pietre colorate, cîteva lingurițe de argint aurit.

— Le recunoașteți ? Ne întoarcem mereu spre locurile care ne-au vrăjit, da, da, care ne-au vrăjit. Micul bijutier căruia îi vindeați pe ascuns este clientul meu.

Începu să rîdă : buzele i se răsfrînseseră lăsînd să se vadă o dantură mai mult sau mai puțin adevărată.

— Nimeni nu se poate descotorosi de mine. Îmi aparține de la primul obiect. Știu pentru ce ați fost clienta înverșunată a acestui biet neguțător de cartier.

— Vă rog !

Cate se ridicase și se îndrepta spre ușă.

— Așteptați !

În tăcerea lăsată, Angèle își deschisese ochii, tușea ca să-și facă simțită prezența.

— Vroiați să vă cumpărați o reputație ? Credeți-mă, m-am informat, dar numai pentru a vă cruța. Știți care era adevăratul mobil al traficului dumneavoastră ?

— Fratele meu...

— Așa îi spuneai bijutierului. Vă anunț că era surd. Nu poți cumpăra după închiderea prăvăliei decît dacă ești tare de ureche, nu ? Vindeați ca să nu păreți săracă. Asta se cheamă un nivel de trai. Dar biletul pentru urcarea deasupra acestui nivel de trai costă scump, nu-i așa ? Cînd vorbeai despre soțul dumneavoastră ziceai : Domnul doctor... Nici măcar pentru un amant, doar atît : nivelul de trai... Sînteți mai liniștită acum, fără bijuterii. Nu, nu vom merge acasă la dumneavoastră. Casa dumneavoastră nu există... Nu știu, n-am văzut. După aceea nu ne mai salutăm. Dar de acum înainte, orice-ați întreprinde, nu-l veți mai auzi pe Dumnezeu decît prin biata mea voce. Poftiți cele două sute de hîrtii. Toată lumea e mulțumită. Este drăguț soțul dumneavoastră, un pic cam anarhic ; a reușit să-și păstreze independența între dumneavoastră și meserie. Trebuie să recunosc, este un bun infirmier, nimic mai mult. Lucrează conștiincios și atît. Spuneți-i să fumeze mai puțin pe ascuns, degetele îngălbenite de nicotină sînt neplăcute.

Cate se uita cu spaimă la omulețul imobil care vorbea cum nimeni pe lume nu-și îngăduise să-i vorbească. Cine era oare această ființă stînjenitoare, în umbra căreia trăise ani și ani fără să știe ?

Cate simțea cum se dezgheață încetul cu încetul, regăsind o ambianță ospitalieră, o căldură umană. Un înveliș scorțos cădea în jurul ei și viața devenea maleabilă, ca un bulgăre de humă gata pregătit pentru degete încă stîngace.

„Cate, trezește-te ! Viața trebuie trăită... Uită-te la Angele ! Du-te și te culcă Angele, nu mai sta aici ; știi

prea bine că adormi îndată, că nu rezisti ! Culcă-te. Trezește-te !“

Să câștige timpul pierdut, să nu ajungă înainte de vreme într-un loc unde numai moartea avea întâlnire cu legătura ei de surcele, să se întoarcă... Un trup de călugăriță înghețată, iată ce reprezenta ea, și câteva îmbrățișări cuviincioase cu Pierre. Îmbrăcase hainele unei burgheze așa cum îmbraci hainele unei călugărițe, odată pentru totdeauna... „Și născoceam suferința pentru a mă impune în ochii celorlalți, și-mi închipuiam că soră-mea și frate-meu îmi sînt dușmani, ca să par și mai nevinovată, ferită de orice bănuială, și nu mă preocupam decît de mine însămi... Viața trebuie trăită, trebuie trăită.“

Victorios, Gustave ținea în virful degetelor cele douăzeci de hîrtii de cîte zece mii de franci.

— La dracu cu poliția !

Se repezi s-o îmbrățișeze pe Cate dar ea se feri de aceste efuziuni stînjenitoare. Gustave își scoase în sfîrșit pălăria dînd la iveală o frunte îngustă și un smoc de păr murdar.

Se ridicaseră cu toții ; Gustave netezea, una cîte una, hîrțiile, le vorbea :

— Ești frumos, puîșorule, ești frumos și ești și semnat ca un tablou prețios.

Stăpînul magaziei de vechituri turna pentru ultima oară vin în pahare. Privindu-l, Cate îi șopti :

— Am convingerea că mă considerați o mare proastă !

El însă nu-i răspunse. Gustave deschisese ușa, excitat, cu gura numai zîmbet.

— Mă duc să dau un telefon și vă ajung din urmă. Apoi luăm o masă copioasă. Fac cîinste.

Gustave ieșise atît de repede, încît uitase să mai închidă ușa, iar aerul rece năvălise în încăperea prelungă.

— Știa prea bine că am telefon... Este, oricum, o lichea patentată, roști aproape pe șoptite fostul seminarist.

Fetița își făcu din nou apariția, răsărind dintr-un ungher întunecos : mergea cu pași studiați, ținând de toartă coșulețul cu păpuși.

Oră-fixă o privea, clătinând capul.

— Faceți-vă că n-o observați. Și-a construit o colibă dintr-o comodă veche. Eu am obligat-o să se joace. Singurul lucru ce i-l puteam oferi.

Apoi clipele se scurseră. Așteptau tăcuți în jurul mesei. Bărbatul își făcea socotelile ; Angèle cucăia. Cate vorbea inspirându-se din titlurile ziarului. Nu se pricepea la politică. N-avea idei personale cu privire la marile probleme ; era partencra ideală a primei opinii enunțate. Dar cum să plece, cum să strice grupul pe care-l formaseră ? Fostul seminarist nu mai avea oare nimic de zis ?

— Să știți că nu se mai întoarce.

— Nu se mai întoarce ?

Cuvintele acestea îi dădură lui Cate un sentiment de ușurare ; întrevederea durase destul ; sosise clipa finală. Va exista oare și un ultim cuvânt ?

— Ce vreți ? Este prototipul omului care-ți alunecă printre degete, ca un țipar. Nu trebuia să vă încredeți...

— De ce ?

— Povestește frumos.

— Și dumneavoastră.

— Eu ? Dar ce-am spus ?

Era momentul să plece. Fraza de încheiere fusese rostită. Și Cate îi întinse mîna.

PARTEA A TREIA

— TREMUR TOATĂ ; AȘA MI SE ÎNTIMPLĂ ÎNTOTDEAUNA DUPĂ CE-MI PLEACĂ BĂIATUL.

Bătrîna Angèle și Cate înaintau pe marginea drumului ; un biciclist le aruncă o înjurătură.

— Nu puteți merge ca toată lumea ? Răsăriți de după copaci ca vrăjitoarele.

Cate credea că poteca aceea ducea spre vreun târgușor, dar nenumăratele ocolișuri printre pîlcurile de copaci începură s-o neliniștească. Dădea mereu peste tufe pitice și întunecoase de mărăciniș, din desișul cărora, uneori, zbură cîte o pasăre. Cate desluși, dincolo de copaci, lumina cețoasă a orașelului pe care-l străbătuseră cu taxiul. Nu știa încotro s-o apuce în cîmpia năpădită de neguri. Înce-tini pasul. Întunericul, peste tot întunericul, fără un punct auriu, fără o rază. Vîntul se potolise.

— Nu mai pot. Lăsați-mă aici. Mă descurc eu. Întor-ceți-vă acasă. Ați făcut destul pentru ziua de azi.

Cate prinse brațul bieteii bătrîne care alunecase, trăgînd-o după sine : un braț atît de subțiratic, încît îi fu teamă să nu se frîngă sub strînsoarea degetelor sale.

— Sprijină-te de mine. Nu mai avem mult de mers, sînt sigură. Vom găsi un autobuz care o să ne ducă la Paris.

— Nu, duceți-vă fără mine. N-aș vrea să mă vedeți bolnavă. Am o inimă de porumbel. Nu vreau să vă mai fac și alte necazuri. Lăsați-mă aici.

Angèle se trînti peste o grămadă de pietriș.

— Pînă la urmă tot mă găsește cineva, moartă sau vie.

Cate se așeză alături de ea.

— Ne odihnim un pic și pe urmă plecăm. Dintr-o dată scoase un țipăt : mîinile Angèlei erau pătate de sînge.

— Ai pățit ceva ?

— Nu, nimic ; niște julturi la picioare. Plecați liniștită.

— Rămîn cu dumneata.

— Dumneavoastră n-ați sîngerat niciodată ? Adesea este mai grav cînd nu curge sînge. La țară, te zgîrîi la tot pasul.

— Iată ce-ți propun : te iau în spinare, ca pe un copil.

— Nu !

Dar bătrînica acceptă totuși ; scînci cînd se trezi în spinarea lui Cate, cu picioarele atîrnînd. Tocul pantofilor lovi șoldul lui Cate care-și încheștă fălcile. I se prinsese de gît, gata s-o sugrume.

— Înainte !

Și marșul reîncepu. Cate nu era deprinsă cu un astfel de efort. Corpul omenesc este mai greu decît o haină de blană, trup omenesc, țeapăn ca o cruce. Neputînd-o ține bine, bătrîna alunecă ; o luă iarăși în cîrcă, opintindu-se. Sint grei bătrîni ! E cumplit de greu să trăiești cu un schelet în spinare, tare și uscat, ca un spin. Cate simțea oasele Angèlei prin stofa paltonului... Cate căzu. Angèle nu scoase o vorbă ; se rostogoli pe taluz în mijlocul unei tufe de urzici încă usturătoare. Cate își ceru iertare pentru stîngăcie, dar brațele-i erau amorțite și refuzau s-o mai slujească. În sfîrșit, urcă din nou în spinare povara caldă și mișcătoare ; un braț îi strangula gîtlejul.

— Fii bună, te rog, și nu mă mai strînge așa de tare !

Angèle își încleșta și-si descleșta degetele, iar Cate își ținea capul ridicat mult prea sus ca să poată respira în voie... Bietul Pierre care cărase un camarad în spinare vreme de o oră în '940 ! Sughița ușor, iar Pierre îi făcea conversație, îi vorbea despre cireșe, despre o prăjitură delicioasă, dîndu-i și rețeta, despre garajul lui... A simțit ceafa răcindu-i-se brusc. Dar, acum, Angèle trăiește ; îi strivește pieptul și omoplații. Nu vorbește, dar respirația ei, deși gîfiiitoare, produce un zgomot viu.

— Mă dor șalele.

Cate înainta pe șosea ca o femeie beată ; nici o mașină nu apărea ; era probabil ora mesei de seară : cîmpiile fumegau ca supa. O femeie trecu pe bicicletă. Cate o strigă dar biciclista nici măcar nu-și întoarce capul. Presimțise, poate, o dramă ? Cate nu mai putea. O transpirație repede înghețată i se prelingea pe obraji. Unghiile bătrînei Angèle îi zgîriau ceafa ; o șuviță de păr îi alunecase pe gît, un păr prea subțire, grêtos. Povara era din ce în ce mai greu de suportat și Cate își spunea : „Atîrnă ca un catîr mort“. Imaginea ce i se înfățișă o înfioră. Pe cine căra ea astfel ? Obiectul acesta monstruos, scorțos și negru care i se ținea de gît, mai era, oare, mama lui Gustave, obli-gînd-o să-i fie în sfîrșit călăuză și vază ? Trebuia să poarte, oare, la nesfîrșit această greutate oribilă, această povară care devenea din ce în ce mai țeapănă, imobilizînd-o ? O mîneacă a paltonului i se descususe ; Cate auzise pîrîitura fină a cusăturii. Înainta ca o somnambulă, neștiind unde să-și pună piciorul, clătinîndu-se, îndreptîndu-se, clătinîndu-se, îndreptîndu-se, clătinîndu-se, îndreptîndu-se.

Departe, întrezări luminile unui sat, ca o învolburare cețoasă. Strigă cu glasul șoptit : „Pierre, Pierre“.

Îi răspunse Angèle :

— Aşa-i, sînt grea ca un pietroi.¹ Atîrn mai mult decît s-ar crede.

Cate lăasă să-i curgă lacrimi de sudoare pe faţa-i aplecată înspre pămînt.

— Nu-i nimic.

Ce tablou grotesc ! gîndea Cate. Două femei lipite una de alta, într-o noapte de iarnă ! Ce cumplită pereche ! Ce uriaş măscărici al nopţii ! De departe semănau probabili cu o fiară hăituită în căutarea vizuinii... „Nu !“ Şi brusc vru să se lepede de acest nevolnic liliac agăţat de spinare. Niciodată nu va mai putea scăpa de el. Ca o legătură uriaşă de vreascuri... „de unde vii aşa încărcată ?“ „Din pădure.“ „Dar ce greu trebuie să-ţi fie.“ „M-am deprins ; sînt ani de cînd tot car.“ „Atunci, nu mai e nimic de făcut ?“ „Cineva o să mă uşureze odată, sînt sigură...“ „Ca vîscul, draga mea, parazitul sufocant ; încetul cu încetul, îţi va suga sîngele.“ „Nu-i adevărat. Este o biată femeie.“ „Aiurea, o femeie bătrînă n-ar avea atîta vigoare ca să-ţi se prindă de gît. Ți se lipeşte de şale, de pulpe, de şolduri ; te acoperă toată. Simţi cum miroase ?“ „Nu simt nimic : este o femeie bătrînă şi cumsecade care se spală în hîrdăul de la pompă.“ „Asta s-o crezi tu ! Miroase-o, haide, miroase-o ! Doamne, ce miros !“ „E mentă veştejită culeasă de prin şanţuri, lemn umflat.“ Ei drăcie, îi arde trupul ca ceara de-a lungul şirei spinării. „Di, di, măgăruşule drag !“ „Aha ! Credeai c-ai să-mi scapi, dar priveşte ce negru şi frumos mugure creşte din tine, şi-ai să vezi ce floare va înflori.“ „Lasă-mă, lasă-mă !“

Mama lui Gustave, întinsă de-a latul pe marginea drumului, repeta la nesfîrşit.

¹ *Pierre* = piatră, pietroi.

— Lasă-mă, lasă-mă !

Cate îngenunchie ; își pierduse un pantof. Îl căuta pe dibuite ; mîna i se tîra peste ierburile umede, peste tufe, peste bulgării de pămînt care se sfărîmau între degete. O materie vîscoasă, elastică. În sfîrșit, își găsisese pantoful. Dar mîinile nu mai aveau putere să apuce. Cate trase spre ea chipul răvășit al Angèlei, o sărută pe frunte. Buzele i se impregnară cu un gust acid de sînge. O mică dudă neagră se uscaseră pe obrazul tumefiat.

— Iar te-am rănit.

— Nu. Nu-i nimic, duceți-vă.

— Te asigur că ne vor găsi împreună.

Pe albia șanțului curgea un firicel de apă. Cate vru să-și scoată batista, dar nu mai avea poșeta. Oare unde-o pierduse ? De ce s-o mai caute ? Frigul i se strecurase în oase : dîrdîia.

— Ți-e rău, Angèle ?

— Nu, Catherine.

Își spuneau pe nume : bariera dintre ele dispăruse.

— Pe pielea bătrînă rănile nu prind rădăcini. Ce fel de carne le-ar prii ? Ești supărată pe mine ?

— Nu. Totul e bine, Angèle.

— Catherine, eram prea grea.

— Deloc, dar nu prea am putere în brațe.

Mințea bucuroasă. Pentru prima oară mințea în numele binelui. Toate vechile minciuni se topeau în dogoarea acestui jăratec minuscul. „Poate că am mințit pentru a ajunge la această biată și mică minciună ?“ „Ar fi prea ușor, Cate, să nu mori...“ „Lasă-mă să mai trăiesc puțin în această frază fericită.“

Cate se ridică și urcă pe taluz.

— Văd o cîmpie întinsă și, la capăt, o lumină puternică. Am putea merge într-acolo.

Angèle refuză să mai urce în spinarea lui Cate ; făcu cîtiva pași șchiopătînd.

— Mamele sînt rezistente... Sînt datoare să-mi conduc băiatul pînă la un anumit punct de unde va putea merge și fără mine. Copiii te încoronează în toate chipurile, cu spini sau cu aur.

Angèle înainta cu pas cadențat și oscilant totodată, alături de Cate care o ținea de braț ; înaintau prin iarba măruntă.

— Parc-am călca pe gazon.

Cate zîmbi.

Și brusc întunericul se luminează împrejur.

— Ce s-a întîmplat ?

Proiectoare luminau spațiul ; femeile înlemniră paralizate de lumina orbitoare. Un avion zumzăia în văzduh.

Un jeep înainta cu o iuțeală de fulger, viră, apoi stopă.

Un bărbat, în picioare, privea uluit la cele două femei înmărmurite.

— Asta-i bună ! Ce dracu căutați aici ?

— Ne-am rătăcit.

— Bine, dar e interzis. Nu vedeți că e aerodrom ? Dacă dădea un avion peste voi ?

Deslușindu-le chipul răvășit, bărbatul tăcu.

— Vroiați să vă jucați de-a pasagerii clandestini ? Haideți, urcați și să nu vă mai prind că umblați după ciuperci, noaptea.

Bărbatul le ajută să urce și jeepul porni înaintînd pe o pistă cimentată.

— Acte aveți ?

Cate mărturisă că-și pierduse poșeta.

— Așa deci. Vroiați să șterpeliți cîte ceva, nu ?

Angèle îi rugă să le coboare cu un asemenea ton, încît șoferul încetini motorul : un avion decola în depărtare.

— Duceți-ne mai întîi la o farmacie.

Jeepul înconjură un hangar pe jumătate dărîmat, apoi opri în fața unui pavilion : infirmeria.

— Ocupă-te de doamnele astea : sînt ficele regelui Arinilor.

Apoi șoferul plecă împreună cu colegul său, rîzînd.

Infirmiera își lăsă pe masă romanul polițist și le conduse într-o încăpere unde duduia o sobă de fontă. Deasupra se prăjeau felii de pîine. Într-un colț, o canapea acoperită cu o cuvertură în carouri. Infirmiera crezu povestea încîlcită a lui Cate sau, cel puțin, avu politețea să se prefacă a o crede. Îngriji cu un aer grav jupuiturile Angèlei, lipi un plasture peste micile răni. Părea fericită să le fie utilă ; primea probabil puțini pacienți de acest fel, așa că le doftorici cu multă dăruire. După aceea cele două refugiate primiră cîte o cafea. Cate își revăzuse ținuta, se spălase pe față, pe mîini. Plecară și infirmiera le arată cu degetul pe ce drum s-o apuce. Un miros de pîine prăjită le întîmpină. Cate, urmată de umbra sa, trecu pe lîngă o clădire puternic luminată. O sală de restaurant cu pereții viu colorați, împodobiți cu afișe. Piloții trîncăneau sau citeau. Astmosferă calmă de restaurant de țară, la ora închiderii. Nimeni nu luă în seamă apariția celor două femei care mergeau aplecate, ferindu-se parcă de un vînt năpraznic. Cate și Angèle intrară pe șoseaua din marginea aerodromului. La o distanță de un kilometru deslușiră un orașel : Brétigny. Străzile erau pustii : lumea se culca devreme la

periferie. În fața gării, o cafenea. Cate își întrebă tovarășa dacă are bani.

— Am o hîrtie de cinci sute de franci în portmoneu și o hîrtie de o mie de franci în corset.

— Vrei să mîncăm ceva ? Apoi ne ducem la gară și ne interesăm ce trenuri avem spre Paris.

Cîtă tihnă în salonașul restaurantului arătînd ca o fereastră deschisă în întuneric, împodobit cu ciulini vineții și pene de fazan ! O tejghea uriașă ocupa o parte a localului. Policioare de lemn ajurat urcau pînă în tavan. Halta era odihnitoare. Mirosea a tocăniță, a cîrpe ude de bucătărie. Patroana le propuse ouă din propria-i ogradă, le pregăti o omletă rotofeie. La o masă învecinată se discuta despre un celebru răpitor de copii căutat de poliție. „Ascultați-mă pe mine, mai bine celibatar decît să-ți vezi copilul răpit de niște sadici ; nu-i vorbă-n vînt, dar să fii tată este un adevărat chin.“ O fetișcană de toată frumusețea lustruia tejgheaua cu un praf acidulat : din cînd în cînd, își înălța chipul rumen și dolofan. Univers închis, abia disimulat, conferind un trecut comun celor ce-l vizitau. Aici nu se putea întîmpla nimic neobișnuit ; te simțeai între oameni de nădejde ; crimele altora se topeau în prag. Tot acest decor stivuit, lustruit, avea în el ceva rustic ; tăbliile meselor erau de un colorit șters, un gri visător.

Angèle surîdea, dar ochii i se afundau în orbite ca niște flăcărui abia pîlpîinde. Ajunsese la capătul oboselii. Desertul deveni melancolic : Angèle nu mai îndrăznea să se uite la Cate.

— Cred că sînteți supărată din pricina inelelor.

— Nu. Erau inele pe care nu le purtam.

— Vă voi restitui banii luați pe casă ; am s-o vînd.

— Nu vinde nimic.

- Vă voi trimite pensioara mea.
- N-am să devin nici mai bogată, nici mai săracă.
- Bărbatului dumneavoastră n-o să-i convină cele întîmplate.

Cît de înstrăinate păreau una de cealaltă aici, în cafe-neaua cu patroana respectuoasă care-și aștepta nota, muindu-și creionul în gură și socotind pe degete ! Aproape alături de drum. Adevăratele sentimente se consumaseră atît de repede, încît nu mai rămăsese decît un rest de cenușă calduță, în care răscoleau fără vlagă, ca lingurița în ceștile lor de cafea. Mama lui Gustave luă bucata de pîine rămasă pe masă și-o strecură în sacoșă. O portocală avu aceeași soartă. Angèle își făcea provizii pentru a doua zi. Se lepăda încetul cu încetul de necazurile trecute. Fiul se estompa. Nu se mai gîndea decît cum să ajungă acasă și să uite de toate. Cate, încă buimăcită, se întorcea la durerea ei personală, la chipul lui Pierre, cu aerul său trufaș la capătul acestui drum chinuitor de-a lungul unei nopți. O aștepta probabil.

Urmă o rapidă călătorie spre Paris într-un vagon gol unde un bărbat întins pe o banchetă dormea dus. La gara Austerlitz coborîră ca două călătore venind de la țară. Odată ajunse pe bulevard, nu mai știură ce să facă. Un vînt tăios sufla dinspre Sena. În depărtare se profilau copacii aliniați ai Grădinii Botanice, colosul funebru al Muzeului de Istorie Naturală. O slabă animație în cafenele : somnul cotropea orașul încetul cu încetul. În spatele geamurilor, călători cu gîtul vîrît în paltoane așteptau vreo cursă tîrzie. Cate îi propuse să vină și ea la hotel, dar Angèle refuză. Spre dimineață avea un tren către casă. Biletul îi expira peste două zile. Mormăia, se făcea mică, impalpabilă ; se topea în întuneric și Cate avu impresia că alături

de ea nu mai exista decât o fantomă, gata să dispară. Brusc, Angèle se despărți de Cate întinzându-i mîna, o mîna politicoasă, fără tandrețe. Cate încercă s-o sărute, dar bătrîna mamă își feri fața. Murmură :

— N-am să uit.

Angèle oftă : era stingherită și nu suporta mila.

Dispăru fără zgomot. Cate se simți descumpănită. Iat-o din nou părăsită, pe treptele altei nopți. Cum să intre în ea ? La ce poartă să bată ? „Descurcă-te, fiica mea ! Din groapa în care trăiai, ridică-te și umblă.“ „Dar eu nu sînt deprinsă cu o lumină pe care n-am văzut-o răsărind.“ Este chinuitor. Mă obișnuisem totuși cu mine cea dinainte; defectele mele căpătaseră o blindă patină umană, mi se potriveau. Iar acum ?

Vom vedea ; oare unde mă aflu ? «Taxi ? Taxi ?» Într-adevăr, nu mai pot... Trebuie să merg drept înainte, pînă la capătul cheiului ; apoi o iau pe bulevardul Saint-Germain. Și pe urmă tot înainte, de-a lungul gardului Grădinii botanice... Ah, și mirosul ăsta de fiare sălbatice ! Și noaptea mirosind a așternut cald... Menajeria trebuie să fie pe aproape. Nu, s-ar putea să fie chiar Hala de vinuri. Da, da, miroase a pivniță deschisă, a tașin... «Cate, îți amintești de noaptea aceea cînd ai fugit de acasă ?» Vremea copilăriei mele, vremea dulcei trîndăveli. Sigur că da, vroiam să-mi aerisesc minciunile ; aveam nevoie de mister... Dar rugăciunile mele nu se înălțau niciodată mai sus de propria mea persoană ; mă rugam la Dumnezeu să mă ierte.

— Nu vă așezați aici, dragă doamnă ; îmi trebuie toată banca : vreau să mănînc. Și unde-ați vrea să-mi așez cutiile ? E-o altă bancă ceva mai încolo.

„Of, și cheiul ăsta nesfîrșit ! De s-ar ivi vreo scurtătură, vreo stradă perpendiculară ! Nu mai pot privi aleea

din fața mea, în linie atît de dreaptă ; îmi vine să leșin. Bun, iată un individ venind în direcția mea ; ne vom încrucișa. Ce naiba fac ? «Hei ! Taxi ? Taxi ?» Nu, nici unul nu e liber ; n-are nici un rost. Ce cursă o trece la ora asta ? Așa e, n-am nici un ban, sînt nebună ! Uite o o barcă încă luminată ; asta-mi dă un sentiment de siguranță. Nu. Trebuie să merg. Ei drăcie, n-am batistă ; smîrcii mereu ; cred că am răcit. Oricum. Angèle putea să mă însoțească. Ca, toți bătrînii, ea nu se teme de întuneric. Dumnezeu ! Un șoarece, un șoarece... Nici n-ai crede, o capitală atît de pustie și nici un refugiu, nimic... Ce s-a întîmplat cu părul meu ? E ud tot, și genele la fel... Și totuși nu plouă.“

— Așteaptă înainte de a traversa, vezi bine că este pe roșu.

— Dar nu văd nici o mașină, domnule polițist.

— Nu te-am întrebat dacă vezi sau nu mașini ; am spus că n-ai voie să traversezi pe roșu.

— Dar, domnule polițist, mă întorc acasă.

— Și totuși, nu arăți deloc ca și cum te-ai întoarce acasă...

— Vin de la gara Austerlitz. Nu există nici un mijloc de locomoție ca să te întorci acasă...

— Spală-te mai întîi pe față ; ești plină de sînge pe bot ; ți-am văzut eu amicul ; era beat ca-n fiecă seară ; te-așteaptă în piața Maubert. Noapte bună, Prepelițo.

Cate o luă la goană în timp ce polițistul făcea haz.

„Nu vreau, nu vreau, nu vreau... Nu așa ne face semn Dumnezeu în nenorocire. Cu ce să-mi șterg obrajii ? De ce gem ? Nu mă doare nimic. Ah ! Uite și bulevardul ! Adu-ți aminte de noaptea aceea din copilărie, Cate ! Te ascunseseși în pivnița casei... iar ei te căutau atît de de-

parte... Nu fuscseși răpită decît de întunericul fără chip. Astăzi, te-ai ascuns oare mai bine ?... Pierre, nu mă simt bine. E o totală nerozie, goana asta a mea către un hotel a cărui fațadă nici măcar n-o mai recunosc... Cate, nu te mai ai decît pe tine. Ești liberă să faci cu tine ce vrei. Ai crezut că a schimba înseamnă să primești ceva în schimb, dar în situația în care ești acum, nu mai există troc. Ceea ce duci cu tine, duci pînă la moarte. Eu, Cate, subsemnata, în bună și totală cunoștință de cauză, certific... scris într-un singur exemplar, semnătură ilizibilă... Cate, semnează cu o cruce, cu zece cruci ! Ah ! ce splendid cimitir, semnăturile tale !... Dar toate astea m-au luat pe nepregătite, fără să mă fi prevenit mai dinainte. Trebuie să discut neapărat cu soțul meu, mă voi întoarce, voi vedea, mă voi gîndi. Nu mă așteptam la un astfel de preț, pentru, pentru... în fond, pentru ce ? S-o luăm de la capăt : acum cîtăva vreme, odată, nu, ieri chiar, trebuia să mă mut. E un lucru care se întîmplă tuturor, firesc. Te adresezi unui birou special. Îți strîngi mai întîi obiectele prețioase ; golești dulapurile, sertarele. Pînă acum, nimic de zis. Am procedat ca toată lumea. Pierre m-a ajutat ; ne-am certat, dar pentru binele viitorului nostru comun. Și iată că eu am fost golită cea dintîi... Spune-mi, sufletul de atunci îl mai ai ? N-ar fi rost să ne mai încărcăm și cu el. Dar pe cel de acum ? Ne-ar putea face fericți. Aruncă-ți ochii peste trecutul proaspăt dezvăluit. Cît de mult s-a schimbat ! Ne-am putea lipsi de el. Pierre, fii serios ! N-aș fi crezut niciodată că s-a demodat într-atît : nu mai ține. Ne-am înșecat asupra calității. Dar micul tău secret ? Unde l-ai ascuns ? În spatele cărui dulap, al cărui gînd ? Poftim, o minciună frumoasă ; te-a costat scump. Cusută cu cel mai bun adevăr. Fără fisuri. Încă mai ține. Pot dovedi că am

inceput mutarea ca orice familie care se respectă... Am telefonat la mai multe birouri specializate ca să-l alegem pe cel care, pînă la urmă, ne-ar face prețul cel mai convenabil. Pînă aici, orice nevastă, chiar perfectă, ar fi procedat la fel. Și totuși am fi putut rămîne în apartamentul părintesc. Nu frica ne-a împins să-l părăsim, nici alt cadavru. N-aveam cu ce să mai plătim asemenea locuință. Eram bine văzuți de tot cartierul : lada noastră de gunoi era decentă. Citeam ziarul *L'Aurore* și ne cumpăram cărțile după utilele sfaturi ale ziarului *Le Monde*. Știam pe cine detest și n-o făceam niciodată de una singură. Nu detestam cu adevărat decît cînd mă simțeam încurajată. Am luat atitudine în ceea ce privește imperiul nostru colonial și aveam idei clare cu privire la acest subiect, asupra cărora nu cădeam la învoială. Am trimis colete la *Le Figaro* pentru corpul expediționar din Indochina. Am subscris cînd a trebuit. Am fost alături de domnul Jules Romain cînd dezaproba carențele politicii noastre. Roșeam cînd străbăteam anumite cartiere în care intelectualitatea se complăcuse în scandaluri. Nu împrumutam niciodată nimic, pentru a nu le stîrni altora dorința de a pune stăpînire pe ceea ce nu le aparține. Nu m-am gîndit niciodată la fericire, ca unele minți nesățioase. N-aveam ochi pentru lucrurile urîte. Îmi întorceam privirea de la ceea ce m-ar fi putut supăra sau subjugă. N-am memoria cuvintelor sau a atrocităților și nu mă folosesc de sîngele altora. N-am fost niciodată o ființă bizară sau descumpănitoare. Pierre poate s-o dovedească : n-am fost pentru el decît ființa cu care s-a însurat într-o bună zi : nu l-am decepționat cu nimic. Bun ! Mutarea se desfășura așadar în cele mai bune condițiuni. Și brusc, iată că pierde totul, bărbatul, mobilele, demnitatea, pe mine însămi. Sint arun-

cată în stradă ca o femeie netrebnică. Sînt obligată să fac vizite nesăbuite, acte nesăbuite. Mă însoțesc cu oricine și mă trezesc făcînd orice. Doamne-Dumnezeule, n-ai și așa destule cerșetoare, de ce vrei să mai ai încă una ? Și pornesc în căutarea unui hotel, ca o tîrfă, și fac pe sora de caritate, și dau niște inele frumoase reprezentînd onoarea unei familii și garanția, dacă nu a unui trecut elegant, cel puțin a unui lipsit de vulgaritate. Pierre !“

Cînd Cate deschise ochii, Pierre se afla la căpătîiul ei.
— Da, eu sînt.

Cate își preumblă privirea peste pereții încăperii, peste mobilier, fereastra înaltă și îngustă, lampa agățată, tapetul repetînd la nesfîrșit aceeași țigară arzînd lîngă o scrumieră.

— Unde mă aflu.

— În același hotel de ieri. Da, te-am găsit la intrare sau mai degrabă a venit o pereche și l-a anunțat pe portar.

— Leșinată ?

— Da.

— Sărută-mă.

Pierre se aplecă peste Cate și cu virful buzelor o sărută după ureche.

— Deci s-a sfîrșit ?

— Ce să se sfîrșească ?

— Totul, plecarea ta, mutarea...

Pierre nu răspunse. Stătea acum la oarecare distanță de patul în care zăcea nevastă-sa.

— Cît este ceasul ?

— Șapte. Curînd se va lumina.

Ce față neliniștită avea ! Pierre se învîrtea în jurul camerei ; era îmbrăcat.

— Vroiai să ieși ?

— În cazul în care ți-ar fi trebuit vreun medicament.

De ce zicea medicament în loc de doctorie, ca de obicei ? Ce era cu acest nou vocabular ? Pierre părea că-și schimbase atît ținuta, cît și limbajul. Cate rămase mirată de aerul lui afectat.

— De ce ?

— Erai într-un hal ! Plină de sînge și de noroi. Din fericire nu ți s-a întîmplat nimic grav. A venit un doctor și te-a consultat.

Pe masă se afla un reșou de voiaj ; dintr-o crăticioară se ridicau aburi. ,

— Ți-am pregătit o cafea, pentru cînd te vei trezi. Bea-o fierbinte.

— Mulțumesc.

Cate sorbea fericită din ceașcă. Căldura îi încălzea plăcut vîrfurile degetelor. Puterea îi revenise, neliniștea, de asemenea.

— M-ai căuțat, probabil, peste tot ?

— Da și nu. Știi, la clinică, am avut o groază de bolnavi. O femeie care s-a aruncat pe fereastră în timp ce bărbatu-său citea jurnalul. Urmau să fie scoși afară din locuință. Nu-i mai rămînea decît moartea. După-amiază am trecut pe la Administrație. O problemă de asigurări sociale.

Cate îndepărtă imaginea femeii întinzîndu-și brațele spre stradă. Vocea glacială a lui Pierre o tulbura. În ce mod îi dădea raportul despre tot ce făcuse în timpul zilei !

— N-ai fost neliniștit ; așa ca mine ?

— Termină-ți cafeaua.

Agitația firească a dimineții reîncepuse. Un aspirator se și auzea bîzîind pe coridor.

— Mă scol și eu. Trebuie să mă ocup pe mutare.

— Ai tot timpul. Am telefonat ieri seară la Societate, apoi am trecut pe acolo. Am izbutit să supraveghez încă-

care a unui camion. În fond, nu era nimic grav. Muncitorii descărcaseră oțeva mobile de la alt transport, depuse lângă ale noastre. În pauza mesei, a venit o echipă și-a umplut camionul cu oțeva mobile uitate într-un colț al depozitului. Odihnește-te. Nu sosesc decît la ora zece.

Un miros nedefinit, de sînge închegat, de veșminte umede, impregna camera : mirosul unei zile ! Iată parfulmul escapadei sale : buruieni strivite, băltoace, scuipături, miros trist și amărit.

— Ce-ai zis ?

— Acum, nu ne rămîne decît să așteptăm.

— Și slujba ta ?

— Astăzi mă duc mai tîrziu.

— Pune-ți mîna pe fruntea mea : aș adormi mai repede.

— Nu fi copil.

Îi zîmbi de la distanță. Cate se sprijini în coate, dădu la o parte cearșaful și cuvertura.

— Hai să plecăm de aici. Am sentimentul că niciodată n-o să mai ajungem la casa noastră. Odaia asta este oribilă. Culmea, să privesc răsăritul soarelui prin...

Pierre se așezase în fotoliu ; își aprinsese o țigară ; trăsăturile i se pierdeau în spatele pînzei de fum. Părea indiferent, fără nici o ranchiună.

— Ce-i cu tine, Pierre, de ce nu spui nimic ?

— Ce-ai vrea să-ți spun ?

— Orice, de pildă...

Și fiindcă încerca să se ridice, el o împiedică :

— Stai întinsă.

Ce răceală neobișnuită ascundea această amabilitate ! nu pricepuse oare că nevastă-sa se desprinsese pe nesimțite din vălu-i de ceață, urmînd să apară curată, limpezită în multe ape, plăcut tovarăș în zori.

— Dar cum e cu putință să fii atît de puţin curios ?
Nu vrei să afli nimic ?

Pierre se ridică, îşi turnă cafea într-un pahar de spălat dinţii, sorbi cu înghiţituri mici.

— Ai făcut ceea ce ai vrut.

— Nu, n-am făcut ce-am vrut ; am făcut ce-am putut...
Nu m-ai blestemat ?

— Nici tu. nădăjduiesc ?

Cate se aşezase pe pat. Nu suferea să-şi țină picioarele întinse. Dintr-o dată, pe un scaun, îşi văzu hainele făcute ghemotoc. De necrezut ! Corsajul avea pete maronii ; o mincă atîrna... Şi pantofii murdari, şi paltonul pe al cărui buzunar rămăseseră urme de pietriş îmbibat cu smoală şi combinezonul pe jumătate decolorat şi ciorapii...

— Pierre. nu te-a mirat îmbrăcămintea mea ?

— Nu ! Deloc. Ai căzut probabil de mai multe ori.

— Eşti supărat pe mine ?

— Şi tu poate că eşti supărată pe mine. Sîntem vino-vaţi în egală măsură. Nu mai avem nimic să ne reproşăm. Absolut nimic.

Cate rămăsese cu ochii deschişi în încăperea pe care nu ea şi-o alesese. Bărbatul ei stătea alături, nemişcat : întreţinea liniştea, tăcea de bunăvoie adunînd în juru-i însăşi densitatea efemerei sale absenţe ; simţei cum se îndepărtează uşor : era doar în trecere.

— La ce te gîndeşti ?

— Încerc să dorm puţin.

— Ai petrecut o noapte proastă din pricina mea, ca şi precedentă.

— Nu sînt chiar atît de bătrîn ca să nu suport cîteva ceasuri de nesomn. Caută să te laşi de obiceiul ăsta de a-mi băga mereu în cap că sînt un om sfîrşit.

Tonul lui era usturător. Cate lupta împotriva somnului : de-ar veni mai repede zorile să uite totul, să-și recapete încrederea ; albastrul nopții se subția. Fereastra se înălbise.

În stradă se auzeau voci. O pasăre ciripea. Deschide-ți ochii, dimineața mea !

— Abia aștept să plec de aici.

— Ce-ai zis ?

Cate repetă fraza, dar răspunsul nu veni. Atunci vru să-și închidă genele, să nu mai gîndească, să lase oboseli sarcina de a o istovi și mai mult. Dar gîndul că bărbatul său îi lăsase patul în întregime o înduioșă. Făcea parte dintre ființele cu sacrificiul modest. De ce nu se înfuria ? De ce atîta reținere în vorbe și în gesturi ? Ea gemu. Doamne, de s-ar apropia, să-i ia mîna, să-i potrivească perna, să-i dea ușor părul pe după ureche, să-i ridice cearșaful peste piept ! Dar el rămînea nemișcat, cufundat în fotoliu. Își întinsese doar picioarele. Pe scară se auziră pași. Desigur, un client grăbit să prindă primul tren de dimineață. Cineva fluiera la etajul de sus. Apoi voci slabe, abia deslușite ; o smucitură în perete, cu siguranță un robinet zgîrcit cu apa.

Cate era nerăbdătoare să vadă în sfîrșit un peisaj mișcător. Da, să se lege de viață, indiferent prin ce mijloace : scrișnetul unei frîne de automobil, șuieratul prelung al unui tren, ciocănitul bidoanelor, o înjurătură. Lumina plăpîndă se răspîndi în odaie. Cate nu deslușea nimic prin perdelele împodobite cu desene în stilul Renașterii. Tulul era probabil îmbîcsit de fum și de praf. Cate se simți pentru o clipă stăpîna acestui univers tăcut și blind. Se ridică, se privi în oglinda garderobului, se sperie văzîndu-și trupul clătinat, trăsăturile, micul rotocol de roșeață de pe obraji. Chip de om răvășit. Unde dispăruse nutrișoara-i distinsă și gravă, fața ei calmă, pudică, ochii cu reflexe

atît de discrete ? Ce luptă avusese de dus, de nu-i mai rămăsese pe buze decît o spumă amară. De ce era atît de abătută ? Își dădu cu apă peste frunte, peste ridurile fine, peste ochii ce se învioraseră brusc sub presiunea buretelui. Toaletă de pisică zgribulită. Își refăcu coafura. dar buclele nu-i mai stăteau ca înainte ; acrul nopții le întinsese. Se simțea vlăguită.

— Ce faci, Cate ?

Pierre se trezise ; își întindea picioarele.

— Am întîrziat.

— E abia ora opt... Dacă te-ai vedea cum arăți, te-ai culca la loc.

— M-am văzut.

Cate terminase cu îmbrăcatul.

— În cîteva ore voi putea să mă schimb, în sfîrșit. Își îmbrăcase hainele cu dezgust, le sucise, le răsucise, de parcă n-ar fi fost ale ei. Veșminte de exil, veșminte din alte vremuri.

— Nu mi-aș fi închipuit niciodată că noaptea poate imprima hainelor un asemenea miros de stof. Parcă le-aș fi udat într-o băltoacă.

Pierre se învîrtea împrejurul lui Cate, îi arunca ochiade neliniștite. Părea să se scuze că asistă la toaleta ei, privind-o din umbră, ca de la un colț de stradă, cu picioarele încrucișate.

— Și la urma urmei, ce ai ? Nu ne-am spus aproape nimic și Dumnezeu știe dacă mai avem ce să ne spunem.

Glasul lui Pierre se auzi, ca de departe :

— Multe lucruri s-au schimbat pe nesimțite, sau dintr-o dată, fără voia noastră.

— Poate că-i mai bine așa.

— Nu, nu-i mai bine așa : e așa.

Cate era prea grăbită ; devenise stîngace. Vroia să fie gata, îmbrăcată din cap pînă în picioare, ca să înfrunte

ceea ce n-avea curajul să audă. Brusc se înfricoșă. Ziua de ieri îi reveni în minte : umblatul pe străzi, întâlnirile, accesele de bunătațe, apariția sfișietoare a bătrânei Angèle, luminile aerodromului, fața buhăită a fostului seminarist, gustul delicios al gogoășei... și săculețul mirosind a piele, cu inelele binefacerii, diamantele salvatoare, și descoperirea propriilor slăbiciuni și ușa închizându-se peste Camille...

— N-ai vrea să terminăm întâi cu mutatul și abia după aceea să ne spunem ce-avem pe suflet ? Acum am putea strica totul.

Bineînțeles că încerca să amâne deznodământul. Cate abia se mai ținea pe picioarele făcute pentru podelele lustruite și străzile fără denivelări. Obrajii îi tremurau abia vizibil, ca altădată când micii colegi de școală îi atingeau pulpele. De-ar dispărea odată găitanul acesta de gheacă din jurul frunții, al încheieturilor ! Pierre sta rezemat de fereastră. Ce tânăr părea în lumina care-l învăluia ca un nimb ! Nu i se mai deslușeau urmele apropiatei maturități. Nu mai era decât o umbră iluminată. Detaliile dispărușeră, ochii adinci, ovalul obrazilor, nasul cărnos.

— Cate, ar fi mai bine să ne despărțim.

— Să ne despărțim ? Eu și tu ? Noi doi ?

— Sînt doi ani de cînd ne sufocăm împreună. Ne întreceam care să tacă primul. Iar mutatul ăsta a pus punctul pe i în răceala dintre noi. Știu că sînt multe căsnicii ca a noastră. Apetitul li s-a modificat : nu le mai e foame decât la masă. Trăiesc așa, fără surprize. Dar obișnuința nu naște dragoste.

Și pe un ton mai aspru, adăugă :

— Am mai făcut noi dragosté de șase luni, spune ?

Cate își coborî ochii. Simțea că înnebunește.

— Taci din gură : e o mîrșăvie ce spui.

— Ba mai degrabă adevărul este o mîrșăvie. Dormim ca doi butuci, unul lîngă celălalt. Nu ne mai trezim noaptea ; avem un somn ca de plumb. Ieri am înțeles totul : s-a sfîrșit. Ne străduiam doar să amînăm ziua despărțirii.

Cate tăcea. Era golită, aidoma unei pungi de hîrtie pe care mîini dibace o fac să plesnească dintr-o lovitură. Golită sau ultragiată de această descoperire.

— Nu, nu este cu putință.

— Ba da, este cu putință, și asta din pricina ta.

— Dar ce-am făcut eu ?

— N-ai făcut nimic, dimpotrivă. Ai trăit fără să împărtășești nimic, devorîndu-ți banii de la ciorap, ca puștii aceia care se ascund ca să nu dea și altora din bomboanele lor. Era cu siguranță principiul major al educației tale. Ceea ce dăruiai erau doar minciunile ; erai o mare consumatoare de minciuni ; nu te costau nimic. Gogoși ! Praf în ochi ! Minciunile tale nu ascundeau nici un adevăr, oricît de înspăimîntător ar fi fost el. Vezi, am făcut bine că ne mutăm. Mi-e mai ușor să nu vin acasă. Nu fug. Te las lîngă vatra ta stinsă.

— Mirosea a păpușă în jurul meu, nu-i așa ? Asta-mi reproșezi ? Nu tu copil, nu tu gură de hrănit...

— N-am mers pînă acolo încît să mă gîndesc la ceea ce-mi spui tu acum. N-am avut încă timp să te urăsc. Și nici nu te urăsc. Faimoasa ta poveste cu bijuteriile ? De-aia nu mai pot eu ! Dar așa arăta viața noastră : o casetă goală și nouă, pricepi ! Iată imaginea pe care mi-ai oferit-o tu noaptea trecută cînd ai deschis valiza cu lucruri de preț. Nu m-am pregătit dinainte ; îți vorbesc fără enervare. Și-ți mai spun că n-ai de ce să mă pizmuiești. Avem bani la bancă. Sînt ai tăi ; totul este al tău. Plec așa cum am venit. Ți-ai putea reîncepe viața făcînd abstracție că te-am plictisit timp de zece ani.

— Știu că pleci pentru o femeie, una din infirmierele alea care se lasă pipăite între două pansamente.

— Ba chiar mai grav decît atît. Lîngă tine m-am dezvoltat să iubesc.

— Taci o dată !

— N-ai înțeles că aveam nevoie de toată libertatea în viața noastră comună ?

— Toată libertatea ?

— Da... Că aveam în egală măsură dreptul să nu te iubesc, dar și să te iubesc dintr-o dată mai mult... Vezi, mă bilbîi ; nu mai știu să vorbesc... Și unde mai pui că dragostea are nevoie de tăceri...

— Nu pleca, mai ales azi.

— De ce ?

— N-am cînd să-ți răspund.

— Lasă-mă să plec fără să-mi faci greutate.

Cate se apropiase de bărbatu-său ; se lipise de el, atîngîndu-i gîtul cu pletele.

— Nu pleca, te rog, am să mor.

— Nu moare nimeni după zece ani de căsnicie ca a noastră. Facem parte dintr-o familie în care bolile își fac datoria. Trăiește-ți viața după bunul tău plac.

Ea îl înlănțuia, îi săruta fața disprețuitoare, îi scâlda obrajii cu lacrimi.

— Întreabă-mă și-ți voi răspunde. Vrei să știi tot adevărul despre bijuterii ?

— Nu. Dar de ce te-ai măritat cu mine ? Am intrat într-un cămin în care tu-ți înecai nu știu ce amar. Nu m-ai iubit niciodată ; m-ai luat ca să ușurezi ultimii ani de viață ai părinților tăi, neliniștiți de singurătatea ta. M-au primit așa, pe deasupra. Lîngă al treilea, merge și-al patrulea. Vei avea, Cate, un bărbat liniștit, nestingheritor. Nu va lua decît ceea ce îi vei da tu. Privește-l, n-are o

mutră de om nesăţios... Aşa vorbeşti voi despre mine, nu-i aşa ?

Cineva bătu în uşă, la început timid, apoi cu energie.

— Ce este ?

— Am venit să vă întreb dacă păstraţi camera. A sosit un autocar cu belgieni.

Pierre îşi aruncă ochii spre Cate şi răspunse ca şi cum ar fi fost de comun acord cu ea.

— Plecăm îndată.

Cate se lăsă cuprinsă de impudica-i durere. Dispăruse mugurele de speranţă din zori ! Viaţa continua aşa cum o lăsase. Dispăruseră uşoarele ciocănituri ale sortii în uşă !

— Nu fi emoţionată, Cate. Nu mi-ar place lucrul acesta. Tu nu m-ai obişnuit cu astfel de stări. Ştii că plingi ? Mutarea nu te costă nimic. Nu trebuie să te crezi obligată să mă regreti. Acum plec ; o să achit camera. Voi spune la recepţie că vii şi tu mai târziu... Iar tu poţi să inventezi orice despre absenţa mea ; ai libertatea să te răzbuni cum vrei ; cît despre mine nu doresc decît să uit. Ai din ce trăi. Sipetul părinţilor tăi este intact. Iată cheia. Nu voi mai fi nevoit să-ţi cer bani, oferindu-ţi prilejul de a mă ironiza.

Cate nu se mai străduia să răspundă : lovitura fusese dată din plin. Îi trezise la viaţă inima-i împietrită. Şi iată că o altă Cate intransigentă, monstruoasă îi era dată ca tovarăşă, o scorpie descărnată, a cărei eleganţă nu se mai desluşea decît după croiala impecabilă a trecutului. Se sufoca în zdrenţele astea... Să lase să moară ceea ce nici măcar nu-i mai aparţinea ; să-şi lase bărbatul să încheie treaba-i sinistră. Cu lopata în mînă, el arunca pămînt adevărat peste groapa căscată la picioarele lor de atîta amar de vreme. Alungase pericolul. Era mai bine să dispară din această veche poveste care-şi trăise traiul, în care nu mai putea hiberna şi pe care o crezuse onorabilă şi devotată.

Ce primă zi descumpănitoare, căci era prima zi ! „Nu vreau să-mi modific cu nimic obiceiurile.“ Și apoi lucrul acesta mocnea demult în căminul lor izolat de lume. Într-o bună zi n-o să mai fie decît o casă cu storurile trase în care putea locui oricine. Vîndută sau părăsită. Ușa scîrîie, tapetul se scorojește. iubirea îngheață. Tăcerea macină pe dedesubt, ca și războiul. Adesea murim pentru că nu credem în dezordine și în puterea ei. Nu poți iubi doar cu bună-voință : nu te poți căsători doar din principiu. Și imprudența, teama, slăbiciunea ? „Adormi din nou, Cate ! Bunăcuvința și-a picurat veninul în dragostea ta. Poate că Pierre a și început să viseze la niște plete strălucitoare în asfințit ! Poate că nu mai crede decît în neprevăzut, decît în inima-i tulburată de un chip aurit pe care zorii zilei i-l oferiseră fără rezerve ? E prea tîrziu să mai tremuri, dragostea mea !“

Cate se ascunsese, acoperindu-și fața cu mîinile. Cînd ușa se închise, alergă spre fereastră, vru să-și strige soțul, dar parcă mai poți face vreo promisiune de la pervazul unei ferestre ? Murmura printre lacrimi : „Dragul meu, dragul meu“. Apei schiță un surîs. Pierre înainta pe trotuar cu un pas sigur și săltăreț. Reîntinerise ca prin minune. În ciuda hainelor prea strîmte și decente, griul neutru cu care îl îmbrăca ea, ființa lui inspira bărbăție și încredere. Ieșise din dramă ca dintr-un rîu al Tinereții. Iată că-și descheia pardesiul. Un copil îl lovi în mers, dar el îl cuprinse o clipă în brațe, cu blîndețe, da, da, cu blîndețe, fără falsă pudoare. Gesturile îi erau naturale și prompte. Cate nu-l privise niciodată de la distanță. Nu-l vedea decît cînd îi apărea în față, mereu obosit, plîngîndu-se de faimoasele lui nevralgii, prilej de refugiu. „Iar eu am mințit din nou, lăsîndu-l să creadă că nu-l iubesc.“ Cu fața încordată. Cate tot mai spera într-un miracol. „Ar trebui să simtă că-l urmăresc. Îmi place mersul lui, ade-

văratul lui mers. Poftim, și-a scos ochelarii ; îl obligasem să-i poarte ca să-și menajeze ochii.“ Cate îl deslușea din ce în ce mai greu. Iată-l oprindu-se la un colț de stradă : privește în dreapta, în stînga, traversează, apoi dispare.

Spre ora zece, băiatul de pe palier intră în odaie cu un schimb de cearșafuri curate pe braț. Fără să scoată o vorbă, schimbă așternutul în timp ce Cate, sprijinită pe balcon, privea în neștire.

— AR TREBUI SĂ MÂNINCI CEVA.

Mica precupeață de ouă stătea în fața lui Cate, cu paharul în mână.

— Sint opt zile de cînd boleşti așa, închisă în casă, cu lucrurile nedespachetate. Vrei să mergem să-l plimbăm pe Coadă-nfoiată, cocoșul meu ?

Cate nu se mișca ; zăcea în mijlocul camerei, pe o grămadă de paie. În jurul ei, tot felul de lăzi nedesfăcute, baloturi, mobile demontate. Un praf de ghips acoperea toate lucrurile. O primă pînză de păianjen se întinsese între două mobile : un nou locatar al apartamentului. La picioarele lui Cate, o farfurie, un pahar, fructe. Ea-și ridică ochii spre fetiță și părea că nu-i înțelege invitația. Schiță o mișcare în culcușul de paie foșnitoare, dar rămase din nou împietrită, ca moartă. Avea fire de paie galbene în păr, pe rochie.

— Atunci, ia un ou și dă-l peste cap. Mie îmi place foarte mult. Nu-ți cer bani pe el.

Mica precupeață făcu două găuri minuscule la capetele oului și-o obligă pe Cate să-l soarbă ; ea înghiți cu atîta neîndemînare, încît albușul îi curse pe bărbie.

— Am să-ți spun sfîrșitul poveștii mele : „Și prințul îi zise : «Îți voi clădi un palat cum n-ai mai văzut. Va avea coloane de sticlă strălucitoare, și fiecare piatră va fi

un cristal. Va avea atît de multe ferestre, că-ntr-o singură zi nu vei izbuti să le deschizi pe toate.» Mobilele erau aranjate perfect, după mărime. Pe mese se aflau fețe de masă aurite, iar în dulapuri veșminte mătăsoase care nu se puteau demoda niciodată, într-atît erau de frumoase. Palatul avea o scară care dădea înspre mare. Stăteau pe trepte cînd mîncau fructele, iar Prințul cînta. Ce minune să locuiești într-o casă ca asta ! Aici, tristețea nu exista : o barcă o dusesese în insula ei de baștină, ca să nu mai dea tircoale palatului. Vroiai să fii pasăre, gata ! erai pasăre. Vroiai să săruți pe cineva, gata ! persoana dorită apărea. Dacă pivnițele n-ar fi existat, fericirea ar fi fost deplină, dar pivnițele existau. Acolo locuiau oameni răi“.

După o tăcere, fetița continuă :

— Vezi, nu poți trăi tihnit nici măcar în palatul meu. Vrei să știi ce urmează ? „Dumnezeu îi spune Prințului : «Eu n-am așa frumusețe de palat. Vrei să mi-l dăruiești mie ? Am o întregă familie de găzduit.» Prințul se învoi, dar cînd își dădu seama că mama n-avea pălărie și copiii mergeau desculți, refuză. Atunci Dumnezeu dădu ordin să iasă din pivnițe șapte șobolani înfometați. Și le dădu ordin : «Fiecare dintre voi va trebui să înghită cîte o zi din săptămînă». Și cînd cei șapte șoareci terminară cele șapte zile ale săptămînii, prințul muri : nu mai avea din ce trăi...” Am obosit de atîta povestit ; mă doare spatele. Lui Coadă-nfoiată nu-i place cînd spun povești ; crede că nu-l iubesc. Vrei să-ți fac vreun comision ?

Cate refuză. Stătea nemișcată, ca o trestie ruptă, cu ochii spre ușă. Obrajii îi erau murdari ; părul părea cenușiu, ireal ; era parcă bruse îmbătrînită.

— Pot să mă uit prin sertare ?

Cate o lăsă să umble în voie. Fetița trăsese sertarele unei comode. Scotea ușoare strigăte de admirație, își cu-

fundă degetele avide în cupoanele de stofă, scotea la lumină cutiuțe de carton, panglici, andrele de tricotat de toate mărimile.

— Oh ! e așa de vesel să ai o casă ca a dumitale ! Când voi fi mare, o să-mi cumpăr mobile cu sertarele pline. De ce nu vrei să te joci cu mine ? Ai bărbat ? Ăștia te sărută întruna. Cum am văzut eu aseară... Mie îmi place să fiu sărutată. Vrei să mă săruți și tu ? Fetița veni lângă Cate, i se cuibări pe genunchi.

— Îmi place cum trăiești dumneata. Aș vrea să lenevesc și eu așa. Dar trebuie să mă întorc acasă : cinăm întotdeauna la oră fixă... Îmi place să aștept împreună cu dumneata. Aștepti pe cineva ? E ceva atât de important de nu te urnești deloc din fața ușii ?

Cate mîngiie pletele grele și întunecate ale fetei.

— N-aștept pe nimeni.

— Atunci de ce nu aranjezi casa ?

— Sînt prea ostenită.

— Bărbat ai ?

— ...

— Copii ?

— ...

— Nu te prea lauzi cu vorba. Ai făcut vreun legămint ?

— De ce stai cu mine, mică Esclarmonde ? Esclarmonde, așa te cheamă, nu ?

— Da, porecla mea. Mă deosebește puțin de mama. Dumneata nu ești ca ceilalți ; nu mă cerți, așa că sînt dezamăgită. Ți se pare că orice fac e bine. Mă lași să vorbesc tot ce-mi trece prin cap. Ești mai bună ca mama dumitale care mă trăgea mereu de urechea stîngă ; muream de ciudă, și mai mirosea și a doctorie.

— Ce doctorie ?

— Habar n-am. Mă obliga să mă rog la orice oră din zi ; făcea pe preotul cu mine.

Cate o îndepărtă pe Esclarmonde, se ridică sprijinindu-se în mâini.

— Ies cu tine în oraş.

Abia se ţinea pe picioare.

— Va fi drăguţ apartamentul, ai să vezi.

— E frumos aşa cum e. Miine, dacă vrei, ți-l aduc pe frate-meu mai mic.

— Foarte bine. Poți veni cu o droaie de copii. Iar eu voi fi Zîna cea Bună, ca în povești.

— Toți pe care-i vreau eu ?

— Bineînțeles.

— Chiar și pe cei care au praștii ?

— Sigur că da.

— Și-o să ne jucăm de-a ce ?

— Unul dintre voi se va ascunde după uşă, va ciocăni, iar noi va trebui să ghicim cine e.

Cate plîngea fără lacrimi ; fața ei delicată se crispa ca a unui copil căruia nu i se îndeplinesc toate capriciile. Se rezemase de un cufăr cu veselă, pe jumătate deschis.

— Să mergem !

Esclarmonde o ținea de mîină și Cate se lăsă condusă ! Coborîră cu greu scara : era întunecoasă.

— Mai avem vreo treaptă ?

— Nu, gata, doamnă.

Odată ieșită-n lumină, Cate făcu un pas înapoi, dar fetița o trase după ea.

— Hai repede, am să-ți arăt o casă cum n-ai mai văzut niciodată. Ține dumneata panerul.

Cate luă panerul în care Coadă-nfoiată se lăfăia ca un pașă.

— Oamenii mari duc totdeauna lucrurile copiilor. Hai, repede !

Cate mergea după ea. Fața rătăcită, părul despletit, cearcănele vineții de sub ochi, mersul țopăitor, felul ei de a înainta apoi de a se trage înapoi de parcă era gata să-și piardă echilibrul atrăgeau privirile trecătorilor. Cîte unii zîmbeau ducîndu-și un deget la tîmplă. Cate se opri.

— Nu pot merge mai departe. Toți mă urmăresc. Ai văzut ? Îmi vor răul. Rîd de mine.

— Nu-i adevărat. Haide să-ți arăt casa.

Dar Cate cuprinse în mîini capul fetei. Esclarmonde își opri respirația simțînd răsufierea fierbinte a lui Cate, care-o învăluia, îi ardea obraji.

— Ține minte numele de Pierre, auzi ? În caz că eu îl uit.

— Pentru ce ? Nu-mi place numele ăsta. Îl prefer pe Malindor.

Dar Cate n-o mai asculta ; cerceta insistent bărbații de pe stradă. Ochii ei mari, iscoditori și prea luminoși intrigau trecătorii, care se întorceau ridicînd mirați din sprîncene.

— Du-mă acasă. Poate că vine și nu mă găsește.

— Cînd să vină ?

Dar Cate fredona prostește :

Cel pe care-l iubesc

Cel pe care inima mea îl dorește.

O pereche se dădu la o parte murmurînd :

— N-ar trebui să i se îngăduie... Privește ce mamă !

Esclarmonde se îndreaptă ; își bombă pieptul și strigă, proțăpindu-se :

— Nu-i mama mea, și dacă vreau este mama mea !

Cate făcea calea-ntoarsă. Străzile animate, lumina după-amiezii tîrzii o orbeau. Ce cumplit o dureau ure-

chile. Ceața o înțepa ca niște ghimpi. Tot pământul vuia. Își scutură capul.

— Scapă-mă de zgomotul ăsta din urechi.

— Auzi cumva vuietul mării ?

Marea, nisipul, plaja lungă și îngustă ca un țipar auriu... Micuța Cate alerga spre valuri. „Întoarce-te, Cate, întoarce-te“. Dar cum să se întoarcă ? Talazul era puternic și strălucitor ; Venea din adîncul orizontului, albastru-închis cu creasta lui spumoasă. Un braț o apucase de mîină : era Pierre ; o ținea la piept și talazul se spărgea într-o fantastică înspumare. Era fericită în brațele lui Pierre...

Cate ajunsese fără să știe cum în apartament. Zăcea din nou în culcușul de paie. Era singură ; mîina i se întinsese spre compotieră, voise să apuce un fruct, dar efortul făcut îi provocase un sughiț ; în cele din urmă adormise.

.

Spre dimineață, Cate fu deșteptată de micuța prietenă care se juca în camera alăturată. Desenase pe parchet cu o bucată de ghips un țintar. Vorbele jocului o treziseră din somnul adînc. Esclarmonde cînta :

*Piatră, piatră
pe această piatră
îmi voi înălța lăcaș ;
piatră peste piatră
pietre din lemn dulce
biserica mea este pe cruce.*

Cate o strigă pe fetiță. Fetița se ridică bombănind.

— Am vîndut patru duzine de ouă unei singure familii. Zicea că ouăle mele au gust de miere.

— Bună dimineața, Esclarmonde !

— Nu-i nevoie să-mi spui bună dimineța : e prea târziu ; s-a făcut unsprezece.

— Cum ai putut intra ?

— Ușa nu era încuiată.

Cu mare greutate, Cate dădu la o parte paiele pe care dormise. Pătura alunecase pe parchet.

— În ce zi sîntem astăzi ?

— Sîmbătă. Miine nu fac vînzare. Mă duc la plimbare. Apoi adăugă cu un glas subțiratic :

— Mama m-a întrebat pe unde-am umblat în toate zilele astea.

— Foarte bine a făcut.

— I-am spus.

— Ce i-ai spus ?

— Nu mai știu. Ia spune-mi, dumneata minți ?

— Acum nu mai mint.

— Dar ai mințit mult ?

— Nu în felul tău.

— Minciunile nu-s făcute să înfrumusețeze viața, nu-i așa ?

— Nu.

— Atunci ai mințit ca dracu.

— Da.

— Și acum în ce fel minți ?

— Pe cine-ai vrea să mint ?

— N-ai pe nimeni ?

— Nu.

— Atunci nu mai are rost. Dacă-ți face plăcere, mă poți minți pe mine.

Esclarmonde își reluase jocul și cînta cît o ținea gura :

— *Piatră, tu ești piatra...*

Dar se opri brusc și alergă spre Cate care stătea ținută în culcușul ei.

— Am uitat. Trebuie să-i cumpăr mamei niște salată. Cum îți place crocantă sau moale ? Mie nu-mi place decât cressonul ; îl mănânc cu mîna și cartofii prăjiți îi mănânc la fel.

În sfîrșit, Cate se ridică ; se îndreptă spre fereastră mai mult clătîindu-se ; împinse obloanele. Dar fu nevoită să se sprijine de perete ca să nu cadă. Fetița părea neliniștită. Vroia să spună ceva dar nu îndrăznea.

— Mama mi-a zis c-ar trebui să anunțăm poliția.

— Pentru ce ?

— Mama mi-a zis că nu e normal să duci o viață ca a dumitale.

Cate o fixă pe Esclarmonde cu ochii ei spălăciți.

— Dar cum este viața mea ?

— Mama mi-a zis c-ar trebui să mă feresc...

— Dar eu îmi aștept bărbatul, asta-i tot. Nu pot face nimic fără el. Cum ai vrea să mă instalez ?

Apoi Cate îngenunche în fața unei lădițe, rezemîndu-și capul de capacul legat cu sfori groase. Plîngea în hohote.

— Mama mi-a zis că vrea să vină cu mine.

— Nimeni nu trebuie să vină, înțelegi, nimeni. Nu primesc pe nimeni... O femeie singură trebuie să fie atentă ; ar putea să mi se dea cu ceva în cap, nu-i așa ? Să nu dai voie nimănui să intre, mă auzi ? Ușa mea este blocată. Nu primesc pe nimeni ; nu vreau să am musafiri. Spune, așa-i că am dreptate, Esclarmonde ?

Gîfîia : nu mai era decât o vietate prinsă-n capcană, luptîndu-se împotriva celor care-o înconjurau. Vru să fumeze dar fetița n-avea țigări. Căută o lădiță unde credea că virise un pachet. Goli pe jumătate lădița, apoi se opri : mîinile-i tremurau.

— Mama mi-a zis c-aș putea șterpeli cîte ceva. Vroia să-i aduc un aparat de zdrobit cartofii, din pricina ălor mici. Sfărîmă cartofii cu furculița și asta-i ia timp.

— Vrei să mă furi ?

— Eu ? Nu...

— Am să-ți caut aparatul mai tîrziu, îți făgăduiesc.

— Atunci, eu plec. Vin mîine în plimbare. Mama zicea că luni se va duce la poliție.

Esclarmonde își luă panerul. Își căută cocoșelul care se strecurase prin încăperi, tronînd deasupra unui lămpătar ; se cățărasc probabil ca într-un copac. Moțăia pe un braț de fier forjat. În clipa cînd fetița începuse să coboare treptele, Cate o strigă. Fata se înapoie ascultătoare.

— M-ai chemat pentru că nu ți-am spus la revedere ?

— Nu, am nevoie de tine.

— În sfîrșit ! Credeam că nu mă iubești, de-aia n-aveai nevoie de mine.

— Ai cumva un creion sau un stilou ?

— Dumneata n-ai ?

— De unde-ai vrea să am, aici ?

Esclarmonde scoase din paner o bucățică de creion bine ascuțit. O lămuri :

— Însemn data pe coaja ouălor ; clienților le place : pe cîte unele scriu chiar și ora ; asta-i distrează.

— Mi-ar trebui niște hîrtie. Caută în balotul ăla de lîngă cutia de mazăre verde. Mai repede...

— Vrei să anunți pe cineva ? Aș fi putut să-ți cumpăr o carte poștală.

Cate scotoci în caseta adusă de mica precupeață. Mîinile i se înțepeneau, incapabile să apuce cel mai mic obiect. Gîndea : „iată că înțepenesc încetul cu încetul ; n-aș vrea ca moartea să vină atît de ușor ; am s-o chem atunci cînd voi vrea eu.“ Îi fu rușine de gîndul acesta. Pe ce lume se afla ? Cine rîdea ?

— Esclarmonde, de ce rîzi ?

— Dar eu nu rîd deloc.

Cu mare grijă, Cate scrise pe o carte de vizită :

„Cînd vei primi aceste rînduri, voi fi moartă“.

Scrisul ei mare și tremurat ocupase tot albul cartonașului. Era prea tîrziu să mai schimbe fraza care cerea o urmare, un fel de mărturisire. Iar cuvintele acestea fuseseră cam des folosite, în romane, la comisariatele de poliție. Oare suna convingător o asemenea frază melodramatică ? Cu atît mai rău, mori cum poți. Închise ochii. „Mai bine moartă decît nebună. Nu fac decît s-o iau înaintea străvechii chemări ; închid ochii și gata ! Viața nu se plătește decît la sfîrșit, și devizul nu-i niciodată respectat.“

— Fetițo dragă, vrei să duci scrisoarea asta la adresa indicată ?

— Mă rogi ?

— Dacă vrei tu.

— Ce-mi dai pentru asta ?

— Alege-ți din cufere.

Esclarmonde se repezi spre colete ; le adulmeca precum o fiară înfometată. Unul din ele era înfășurat într-un sac jerpelit. Îl dezveli cu grijă ; exclamă :

— Un tezaur !

Fetița aduse, emoționată, un păhăruț de ouă din metal împodobit cu ghirlande fastuoase.

— Mi-l dai mie ?

— Bineînțeles.

— O să-l folosesc cînd prezint ouăle clientelei.

Cate vîrîse cartea de vizită într-un plic mare. Adresa abia se deslușea ; creionul tremurase la numele Pierre. Cate scrisese adresa de cîteva ori.

— Grăbește-te, mai ales ; nu te juca pe drum.

— Mă întorc să vă anunț dacă am îndeplinit comisionul.

— Nu-i nevoie să te mai întorci.

— Nu vrei să mă mai vezi ?

Fetița se aruncă la pieptul lui Cate și o sărută pătimaș. O sărută întruna, iar Cate se simțea înduioșată.

— Dă-mi pace, mă sufoci.

Esclarmonde își desfăcu brațele și o privi cu ochi gravi.

— Niciodată n-o să mori în inima mea

Cate bătu din mâini ca s-o oblige să plece.

.

„De-aș izbuti să fac totul singură.“

Cate vru să deschidă ferestrele bucătăriei, dar vopseaua proaspătă lipise partea de sus a ferestrelor. Nu se deschiseră. Putea fi liniștită : aerul de afară nu pătrundea. Mergea împleticindu-se pe mozaicul alunecos ; pereții luceau în penumbră.

— N-o să reușesc niciodată.

Fiecare gest, fiecare pas îi cereau un efort supraomnesc. „A sosit clipa să mor“ gîndea ea. Închise ușa cu grijă, căută robinetul de aramă al gazului metan. Acesta strălucea, iar luciul său aurit înviora încăperea rece și pustie. „Unde mai pui că nici nu mi s-a făcut frig.“ Răsuci butonul.

„Miroase a gaz Catherine, umblă cu atenție. N-ai închis bine butoanele.“ Glasul iritat al mamei sale îi mai răsuna și acum în urechi. Cate zîmbea. Se așezase pe un scaun scund din paie împletite. Aștepta.

„Trebuie să par cît mai naturală, să nu se sperie cînd m-ar vedea.“ Era prea tîrziu pentru a muri mai puțin umil, pentru a-și respecta moartea. Avea mîinile goale. Așezate pe masă de parcă tocmai ar fi dat drumul vreunui lucru trebuincios... Cate regreta că n-avea nici un

jurnal care să-i fi dat posibilitatea să-și rezeme capul de pagini, într-o atitudine firească. Să scrie, poate ? Să scape din mînă tocul care să se rostogolească pe podea, cerneala făcînd o uriașă pată pe hîrtie în clipa cînd taina urma să fie dezvăluită... Dar ce taină avea ea ? Nu era oare una aidoma cu a celorlalți ? Să mintă într-o asemenea clipă îi era peste puteri. Să compună un personaj patetic ? Să în-săileze o frază echivocă, cu două înțelesuri, lăsînd să planeze îndoiala cu privire la dispariția ei ? Ce mult o ispitise așa ceva pe vremuri ! Vocea mamei sale revenea obositor : „Miroase a gaz. Din nou sora asta a ta a lăsat totul vraiste ; Doamne, cum de-am putut avea o asemenea fiică !“ Cate încercă să se ridice dar nu mai avu nici forță, nici curaj. Își întinse un braț peste masă și-și rezemă fața pe îndoitura cotului.

Atunci se gîndi la numeroasele chipuri care apăruseră, apoi dispăruseră în negura rece a existenței sale. Cine se putea simți bine în memoria ei ? Chipuri neclare strecurîndu-se ca șopîrlele printre crăpături într-o după-amiază dogoritoare. Cel al primei iubiri din care nu mai regăsea decît buzele moi, chipul micuței prietene de vacanță care-i dăduse tot felul de amănunte despre nașterea iepurilor, al unui bărbat ce băuse cam mult și-i cerea iertare, nici ea nu mai știa pentru ce, chipul ipocrit și prelung al unui preot, căruia-i mărturisise primele emoții și care nu mai contenea cu întrebările, trăsăturile unei tinere brodeuze cu rîsul pe buze, nedăruind decît dragostei ochii ei mari și catifelati, profilul trist al unui bărbat căutînd în depărtare, prin geamul unui compartiment, o casă ce ar fi putut fi a ei. Cate se pierdea prin mulțimea aceasta de necunoscuți, legănîndu-se în vîntul ușor al amintirilor. Apoi apăru chipul de întuneric și lumină al unui Crist, dar la ce bun să-l mai înșele ? Ea îl îndepărtă, vroia să-l uite pentru a-și putea îndeplini pînă la capăt ultima acțiune.

De n-ar veni să pună stăpînire pe ea, sau să-i schimbe nefericirea precum apa la nunta din Cana ! Ceea ce vroia să încheie acum era o problemă strict terestră, ultima zvîcnire a unei iubiri fără pasiune, cu sărutări nedate, cu plăceri lipsite de pudoare, cu trupul ferindu-se de mîngîieri. Să moară fără ajutor, atîta doar, să moară !

Imaginea lui Dumnezeu o încurca ; nu mai avea timp să creadă în ceea ce făcea. Să-și încheie viața așa cum considera ea de cuviință, astfel încît desăvîrșitul Inopertun să nu apară tăcînd și el la fel de cumplit în inima ei !

— Doamne, dă-te la o parte ! Vreau să respir în fața tubului de gaz, așa cum n-am respirat niciodată într-o cîmpie sau pe malul mării, cu un calm deplin. Am secătuit toți ochii care m-au privit : am oprit surîsul pe buze ; nu m-am încrezut decît în conveniențe...

Începuse s-o doară capul ; i se părea că părul i se despletește, încolăcindu-i-se în jurul gîtului. Ziua se împrăștiase așezîndu-i o pulbere imaterială peste ochi. Ceața se ridica.

„Începe“ își spusese Cate.

Era timpul să-și cheme în ajutor noaptea, *noaptea ei* în care nu se considera a fi fost decît un figurant neîndemînatic, pe bătrîna mamă împleticindu-se printre pietre și pe fiul acesteia fără de scrupule care, în clipa aceea, povestea probabil tuturor prietenilor cum o trăsese pe sfoară.

Chema în ajutor mica precupeață de ouă, hoinărind cu siguranță pe străzi înainte de a înmîna lui Pierre scrisoarea, tînăra actriță abia întrezărită, bună ca pîinea și care îi oferise o clipă de căldură prietenească. Veni apoi rîndul lui Camille, ținută încă în umbră, sincera Camille, pe care fericirea o obliga la munci ingrate, și fratele dușmănit căruia îi revedea urechile mari și roșii. Toate aceste ființe defilau pe dinaintea ei, cu pași înceți și ce-

remonioși, dădeau tîrcoale apartamentului, se rostogoleau într-o uriașă ceață trandafirie care o amorțea din ce în ce mai mult. Se apropiau, se îmbulzeau căzîndu-i la piept ; o sufocau. Și cînd vechii morți se amestecară prin gloata dezlănțuită, își pierdu cunoștința. Dinții i se încheștară brusc și limba începu să-i sîngereze.

— Cate, Cate !

O ceață nesfîrșită plutea împrejur ; vedea umbre agi-tîndu-se într-o lumină difuză.

— Cate, eu sînt !

Cum să deschidă ochii ? Pleoapele îi atîrnau grele ; talazul ușor o mai ținea încă pe pluta lui neagră. Totuși cineva o striga. Chemarea venea de departe, de pe mal. Auzea repetîndu-se numele Cate care se deforma în mod ciudat devenind strigătul țărăncilor în curtea de păsări cînd aduc grăunțele.

— Cate, Cate, Cate, Cate...

Un clopot îi răsună în urechi, proaspăt și încărcat de sunete. Iar strigătul continua potolit.

În clipa aceea se întorcea din moarte.

LECTOR : MARIA CORDONEANU
TEHNOREDACTOR : GHEORGHE POPOVICI

APĂRUT 1979. BUN DE TIPAR 20.IV.1979.
TIRAJ 100 000 EX. BROȘATE 90 000 EX.
LEGATE 10 000 EX. COLI TIPAR 12,5.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA NR. 90 140
LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCÎNTEII”,
PIAȚA ȘCÎNTEII NR. 1 BUCUREȘTI,
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

